

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 ARALIK 2012

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2012 / 12 FİYATI: 4 TL

Struma Gerçeği

Cengiz Özakıncı, Türkiye'ye Yönelik
Asılsız Suçlamaların Ardındaki Gerçekleri
Aydınlatmaya Devam Ediyor. Sh:25

Prof. Haberal,
Silivri
Koşullarında
Uluslararası
Bilim
Akademisi
Kurdu Sh:11

İnönü Vakfı,
90'ıncı
Yılında
Lozan'ı
Etkinliklerle
Gündeme
Getiriyor Sh:15

Tekin Özertem
Yazdı:
İzmir Milli
Kütüphane
100. Yaşını
Kutluyor Sh:52

Suat Türker'in
Röportajı:
Almanya'da
Bir Türk
Uçak Yaptı.
Sh:71

DAĞ

MARS ENTERTAINMENT GROUP ve CAĞLARARTS SUNAR UFLUK BAYRAKTAR, CAĞLARERTUĞRUL "DAĞ"
FIRAT DOĞRUOĞLU MESUT AKUSTA GÖZDE MUTLUER SERKAN YANAR ALI AKSOZ HÜSEİN OZAY İPEK BAĞRACKI TOLGA AKKOĞAN ve CENGİZ COSKUN
YARDIMCI YÖNETMEN BÜKRET SARAR YARDIMCI SAHNE YÖNETMEN FATHI YARISI KAMERA ASİSTAN ÖZKAN KARAKÖSE SES MURAT KÜLLÜ MAKYAJ PINAR KURBAN IŞIK MERT ÖZER
GÖRÜNTÜ YÖNETMEN MEHMET BASBARAN KIRICI ALPER CAĞLAR GÖRSEL EFEKT BOĞAÇ SOYDEMİR SENARYO ALPER CAĞLAR
YÖNETMEN ALPER CAĞLAR

BİR ÖLÜR, BİN DİRİLİR

Biri uzun, diğeri kısa dönem iki genç askerin kardeşlik ve cesaret kavramlarını keşfettiği bir kahramanlık öyküsü

SİNEMALARDA

Lozan 100 yillığına mı imzalandı? Lozan bir başarı mıdır; eksikleri var mıdır? Türkiye'nin sınırları farklı olabilir miydi? Tüm soruların yanıtı bu araştırmada. Üstelik gerçek belgelerle. Eski büyükelçi, tarihçi-yazar Bilâl N. Şimşir'in son araştırma kitabı.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Redaksiyon:
Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükheth Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,*

*Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı*

*Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin
3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,

Gülbüz Atabek, Necmi Tanyolaç, Mete Tizer,

Kaya Karan, Alaettin Giray, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,

Yılmaz Dağdeviren, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan,

Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gülbüz Evren,

Metin Gören, İlyas Halil, Mümtaz İdil, Çetin İmir,

Muzaffer İzgü, Mehmet Muhsinoğlu,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Sebahat Önen

Cengiz Özakıncı, Saniye Özden, Bekir Özgen,

Yaşar Öztürk, Rifat Serdaroğlu, İzlen Şen Toker,

İzmir Tolga, Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,

Dr. Mehmet Uhrü, Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)

Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

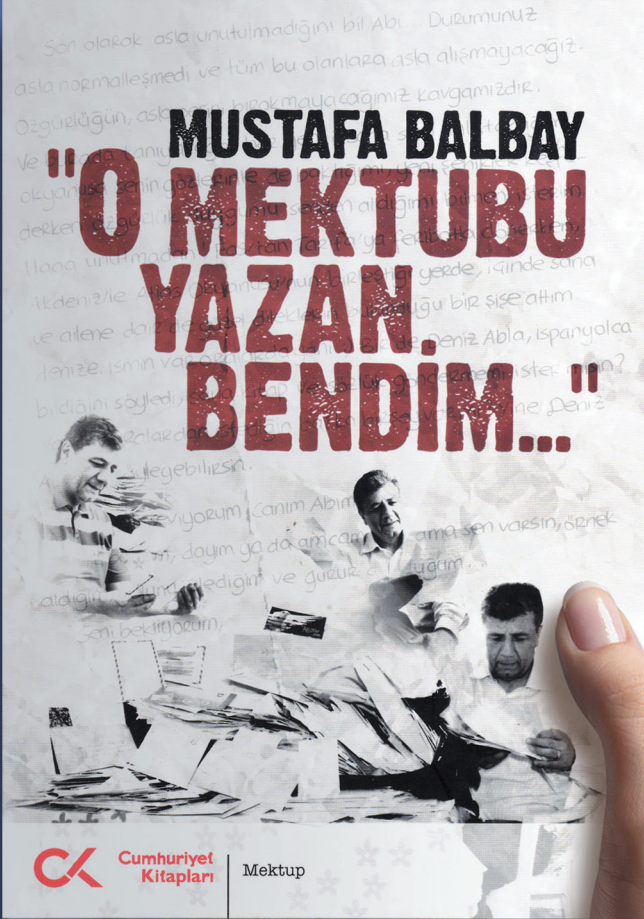
Renk Ayırımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 26 / 11 / 2012

www.butundunya.com.tr

butundunya@butundunya.com.tr

Hapiste yazdığı 5 kitapla Türkiye'ye Silivri'yi anlatan Mustafa Balbay, bu kez Silivri'den Türkiye'yi anlatıyor ve 4 yılda aldığı 30 bini aşkın mektuptan bir seçkiyi okurlarıyla paylaşıyor. Bu mektuplarda korkudan gözü kara cesarete, umuttan derin karamsarlığa kadar toplumun derinliklerindeki tüm duyguları bulacaksınız. Mektubunuz var; anlatılan hepimizin hikayesidir.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

- 6 Bambaşka Zamanlarımızda Yeniden Bekleriz Prof. Delmonico...**
Mete Akyol
- 9 Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Francis L. Delmonico, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı Ziyaret Etti.**
Atilla Kart
- 11 Prof. Dr. Haberal Uluslararası Bilim Akademisi Kurdu**
Burcu Oral Evren
- 14 CHP Zonguldak Milletvekili Prof. Dr. Haberal'ın TBMM'de Açıklanan Duyurusu**
- 15 Lozan Konferansı 90 Yıl Önce Başladı**
Özden Toker
- 19 İŞte Atatürk İŞte Cumhuriyet Mucizesi**
Sinan Meydan
- 25 Türkiye Cumhuriyeti'ne Yahudi Soykırımı Suçlaması**
Cengiz Özakıncı
- 31 Ekonomi Alanındaki Uygulamalar ve Gelişmeler**
Cengiz Önal
- 36 Hakimiyeti Milliye Yazıları**
- 37 Padişah 3. Selim'in Fransa'ya Gönderdiği Elçi Casus muydu?**
Gürbüz Evren
- 41 Yanlış Kullanılan Sözcükler**
Orhan Velidedeoğlu
- 46 Tarık Dursun K.**
Konur Ertop
- 52 İzmir Milli Kütüphane 100 Yaşında**
Tekin Özertem
- 58 Kolo'nun Mirasından Emir'in Mirasına**
B.D. Yazı İŞleri
- 59 Hangisi Doğru?**
Metin Gören
- 64 Yeşile İhtiyaç Var**
Can Pulak
- 66 Gölyazı**
İzlen Şen Toker
- 71 "Avrupa'da Uçak Yapan İlk Türk Benim**
Suat Türker

6 Bambaşka Zamanlarımızda Yeniden Bekleriz Prof. Delmonico...
Mete Akyol

71 Avrupa'da Uçak Yapan İlk Türk Benim
Suat Türker

- 77** **Çam Ağacı Süslemesi**
Çetin İmir
- 84** **Europa**
Haluk Erdemol
- 90** **Evlendirme Cemiyeti**
Sabriye Aşır
- 93** **Işık Yenersu**
Sema Erdoğan
- 99** **Mozart**
Mümtaz İdil
- 103** **Kim Kimdi?**
Sabriye Aşır
- 109** **Levon**
Ilyas Halil
- 113** **Öğle Yemeğinde Ne Var?**
Muzaffer İzgü
- 118** **İnanmanın Gücü**
Sadi Bülbül
- 120** **“Şimdi B.ku Yedik” Dedi Hayatı Kurtuldu**
Dr. Gürbüz Turgay
- 125** **Sarıköz**
Bekir Özgün
- 130** **Bir Bardak Sütün Hatırı**
Yücel Aksoy

- 63** *Fırçalayarak*
- 88** *Ufak Tefek Bilgiler*
- 108** *Tıp Dünyasından Kısa Kısa*
- 117** *İlk Dersimiz Türkçe*
- 124** *Bilginizi Denetleyin*
- 134** *Sudoku*
- 150** *Poldi*
- 151** *Çözümler Sayfası*
- 152** *Yarının Büyükleri*
- 154** *Bulmaca*
- 156** *Satranç*
- 158** *Ayın Kitapları*
- 160** *Bir Fotoğraf Bin Sözcüğe Bedeldir*
- 135** **Habercikler**
Altan Alkan
- 139** **35 No’lu Otobüs**
Engin Ünsal
- 145** **Tatsız Bir Sünnet Anısı**
Mehmet Ünver

77 **Çam Ağacı Süslemesi**
Eski Bir Türk Geleneği
Çetin İmir

120 **“Şimdi B.ku Yedik” Dedi Hayatı Kurtuldu**
Dr. Gürbüz Turgay

Bütün Dünya 'DAN SİZE

Mete Akyol

Bambaşka Zamanlarımızda, Yeniden Bekleriz, Prof. Delmonico...

Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Francis L. Delmonico, kimsenin bilmediği bir nedenle 3,5 yıldır cezaevinde tutuklu bulundurulan Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı ziyaret etmek için 17 Kasım 2012 tarihinde ülkemize geldi.

Türkiye'nin Atatürk kuşağı temsilcisi birkaç sanatçımız yanısıra, tıp dünyasındaki uluslararası başarılarıyla kendi de bir “ulusal gururumuz” kimliğine sahip olan Prof. Dr. Mehmet Haberal, Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Delmonico'yu, ülkesinin geleneksel evsahipliği anlayışıyla ve kendine özgü dostseverliğiyle karşılayamadığı için çok üzgündü. Prof. Delmonico İstanbul'a bu kez, iki ayrı kimliğiyle geldi.

Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı kimliğiyle Prof. Haberal'la derneğin geleceği konusunda görüşmek, onun tavsiyelerini almak istiyordu.

Dost kimliğiyle ise, dört yıla yakın bir süre özlemini çektiği ve “ömür boyu dostum” dediği “tutsak kahraman”larına, meslektaşlarının gönderdikleri dayanışma duygularını iletenecekti.

Bu iki görevini yerine getirebilmek için de, “cezaevine girmesi”

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Prof. Delmonico'yu, kendine özgü dostseverliğiyle karşılayamadığı için çok üzgündü.

Prof. Ali Haberal tarafından Atatürk Havalimanı'nda karşılanan Prof. Delmonico o gece tebessümler içindeydi.

gerekiyordu. Atatürk Havalimanı'nda uçaktan indiğinde yarın gideceği yeri bilmesine karşın mutlu bir tebessüm vardı dudaklarında.

Çünkü iki görevini de yaparken, "Mehmet"le buluşacağını biliyordu.

Fakat ertesi gün bir saat süren görüşme sonrası cezaevinden ayrılırken,

habercilere söyleyecek söz bulamadı, tüm duygularını ve hatta yargısını, tek tümcede özetlemekle yetindi:

"I'm grieving" dedi. İngilizce'de genellikle ölüm olayları üzerine "derin üzüntü içindeyim" anlamında kullanılan "grieve" sözcüğünün

galiba en hafif anlamı, "Kederler içindeyim"dir.

Umarız ve dileriz hiçbir kişi, yaşamının herhangi bir döneminde, evine ya da ülkesine gelen "ağır" bir konuğuna hakettiği düzeyde saygı ve sevgi

Prof. Delmonico ile görüşmesi sırasında Prof. Dr. Haberal'ın ne denli zayıflamış olduğu dikkatlerden kaçmadı.

gösteremeyen bir evsahibinin utancını yaşamasın.

Biz ülkemizde o gün, 17 Kasım günü, bu utancı, Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Francis L. Delmonico'nun karşısında yaşadık. Kentlerarası yolların sağındaki solundaki gökdelenlerimiz de... Alışverişlerimizde para yerine kullandığımız banka kredi kartlarımız da... Ellerimizden düşürmediğimiz cep telefonlarımız da... Hiçbiri, hiçbiri yeterli olmadı o gün, Prof. Delmonico'nun karşısında duyumsadığımız utancımızı hafifletmeye.

Hiçbirinin, hiçbir katkısı olmadı "yurdum insanımız"ın uygar insan olduğunu kanıtlayabilmemize... Çok "zamansız bir zamanımız"da gelmişti çünkü konduğumuz.

Prof. Delmonico Prof. Haberal'ı ziyaretinden sonra uzun süre sessiz kaldı ve duygularını tek sözcükle ifade etti:

"I'm grieving"
**"Kederler
 içindeyim."**

Çok uygunsuz bir durumumuzda yakalamıştı bizi.

Pardon, Prof. Delmonico. Bu gelişinizi saymıyoruz. Yeniden bekliyoruz sizi... Bambaşka zamanlarımızda, bambaşka durumlarımızda, yeniden görüşmek istiyoruz sizle...

meteakyol@butundunya.com.tr

Fotograflar: Özkan Özdemir - Aytaç Atasoy

Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Francis L. Delmonico, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı ziyaret etti.

Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Francis L. Delmonico, derneğin geleceğiyle ilgili görüşme yapmak ve tavsiyelerini almak amacı yanısıra, dernek üyesi meslektaşlarının destek duygularını da iletmek üzere Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı 17 Kasım 2012 tarihinde Silivri Cezaevi'nde ziyaret etti. İki saat süren bu görüşmeden bazı notları, görüşmede hazır bulunan CHP Konya Milletvekili Hukukçu Atilla Kart, özel isteğimiz üzerine Bütün Dünya okurları için kaleme aldı.

Başkan Delmonico ziyaret öncesinde nasıl bir yere geldiğini anlamaya çalışıyordu. Ancak, devasa Cezaevi Kampüsünü anlamakta zorlandığı açıktı. Haberal'ın böyle bir yerde bulunmasını tasavvur edemediği ve kareleri oturtamadığı anlaşılıyor, görülüyordu. Ziyaret sonrasında ise, Prof. Delmonico öylesine etkilenmiş ve üzülmüştü ki, araçtan 15-20 dakika inemedi. Ancak, 20 dakika sonra basın mensuplarının

Yazan: Atilla Kart
CHP Konya Milletvekili

karşısına geçebildi.

Görüşme odasına girdiğimizde Prof. Delmonico ile Haberal heyecanla birbirlerine sarıldılar. Yatılı okuyan lise öğrencilerinin, 15-20 yıl sonra

kavuşmalarındaki heyecanı, coşkuyu, doğallığı yaşadılar. 1 saat boyunca mesleklerini, meslekdaşlarını, Dünya Organ Nakli Derneğinin faaliyetlerini, bütçesini, yapmaları gerekenleri, 2014 yılında Türkiye’de yapılacak "Ortadoğu Organ Naklinin 14. Kongresinin" hazırlıklarını ayrıntılı olarak ve somut bir şekilde konuştular.

Prof. Delmonico, Haberal’a hitaben; "...Dünyada sizin ilkelerinizi, tekniğinizi uyguluyoruz. İdam mahkûmlarının organları üzerinden yapılan ticarete karşı, mafya yapılanmasına karşı mücadele veriyoruz. Başta Çin ve ABD olmak üzere pek çok ülkede ciddi mesafeler alıyoruz. Kadavradan organ nakli yapılması girişimlerimizi sürdürüyoruz. Ben, başkanlık görevini sürdürürken, üzerimde senin gölgeni, ağırlığını hissediyorum. Başkanlık görevi senin hakkın... Bu sadece benim kanaatim değil; camiamızın kanaati. Bu sebeple sana başkanlık görevini öneriyorum.

Dünya Organ Nakli Örgütü’nün en önemli yerinde senin ismin olacak, sen bunları hakediyorsun. Senden izin istiyorum; sen bizim kahramanımızsın, sen bizim herşeyimizsin. İstanbul Deklarasyonunun isim babası sensin. Bu misyonun bundan böyle de devam edecek. İstanbul Deklarasyonunun 5. yılı vesilesiyle birlikte olmak isterdik. Ancak senin durumun sebebiyle toplantıyı Doha-Katar’a almak zorunda kaldık..." dedi.

Prof. Delmonico konuşmaları yaparken, Haberal duygulanıyor ve heyecanlanıyordu.

"... Dünya Organ Nakli Örgütü’nün en önemli yerinde senin ismin olacak, sen bunları hakediyorsun. Sen bizim kahramanımızsın, sen bizim herşeyimizsin."

Haberal, cevabi konuşmalarında, "...1975 yılında organ nakli sürecini etkin olarak başlattığını, bugün Türkiye’de 60 Merkezde bu çalışmaların sürdürüldüğünü, bu görüşmenin kendisi için tarihi anlamı olduğunu, bu görüşmede hem onur duyduğunu, hem de Türkiye adına utandığını, buruk duygular taşıdığını, bu durumun Türkiye Cumhuriyetine yakışmadığını, neden Cezaevinde bulunduğunu meslekdaşlarına anlatamadığını..." söyledi.

"...Ben binayı da, parayı da bulurum. Ben adalet istiyorum, özgürlüğümü istiyorum. Ben ülkeme hizmetimi, insanlığa hizmetimi sürdürmek istiyorum..." dedi.

Görüşme esnasında Haberal, görüşme konularını el yazısıyla not alıyordu. Prof. Delmonico bu notları aldı, Derneğin Montreal’deki merkezinde muhafaza edeceklerini ve ziyaretçilerin bilgisine sunacaklarını ifade etti. •

Prof. Dr. Haberal Uluslararası Bilim Akademisi Kurdu

Prof. Dr. Mehmet Haberal, tutuklu bulundurulduğu Silivri Cezaevi'nde, "kısıtlı olanaklarına karşın" yaptığı çalışmaları sonunda, "**Dünya Tıp, Tıbbi Araştırma, Teknik ve Etik Bilimler Akademisi**" adı altında uluslararası bir bilimsel kuruluş kurdu.

Haber: BURCU ORAL EVREN

Merkezi Ankara'da olan ve Türkiye dışında İsviçre'de de tescil edilen bu bilim kuruluşunun resmen çalışmalarına başladığı haberini Prof. Haberal, bir milletvekili arkadaşları aracılığıyla

TBMM kürsüsünden geçen ay önce, tüm milletvekillerine duyurdu.

Gündem dışı söz alan CHP İzmir Milletvekili Hülya Güven, Prof. Haberal'ın alkışlarla karşılanan mesajını okuduktan sonra şu görüşünü

de seslendirdi: "Ülkesine hizmet etmekten başka bir şey yapmayan Haberal, bu hukuksuzluğa neden maruz kaldığını öğrenmek istiyor."

(Prof. Haberal'ın "*Dünya Tıp, Tıbbi Araştırma, Teknik ve Etik Bilimler Akademisi*"nin kuruluşunu duyurduğu ve akademinin tanıtım kitapçığında da yayımlanacak açıklamasını, ilerdeki sayfalarımızda bulacaksınız.)

Şimdilik 27 ülkeden, 66 bilim insanı ve akademisyenin üye olarak katıldığı bu bilimsel kuruluşu, "uluslararası tanınmış ve saygın bilim insanların talepleri üzerine" kurduğunu belirten CHP Zonguldak Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Haberal, "içinde bulundurulduğu koşullar nedeniyle TBMM'ne şimdilik gelememesine

karşın bir milletvekili olarak da, bir bilim insanı olarak da sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmaktadır. Silivri Cezaevi'nde, uzmanlık alanı olan organ nakli ve tıp konusunda yaptığı çalışmaları, Cumhuriyet Halk Partili milletvekilleri aracılığıyla zaman zaman Meclis kürsüsünden duyuran Prof. Dr. Mehmet Haberal ilk olarak CHP İzmir Milletvekili Ayтуğ Atıcı aracılığıyla Meclis kürsüsünden seslenmiş, Türkiye'de organ nakli ve bağışıyla ilgili önerilerini dile getirmişti... "Sağlık Bakanlığı bu konuda ilgili kuruluşlarla -Türkiye Organ Nakli Derneği ve Türk Nefroloji Derneği gibi- kuruluşlarla yakın iş birliği yapmalıdır" diyen Haberal, kampanyaların önemine dikkat çekmiş, hastanelerin acil servis ve yoğun bakım elemanlarının bu konuda eğitilmesi gerektiğini söylemişti.

Zonguldak Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Haberal, "içinde bulundurulduğu koşullar nedeniyle TBMM'ne şimdilik gelememesine karşın bir milletvekili olarak da, bir bilim insanı olarak da sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmaktadır."

Prof. Haberal'ın TBMM'ne gönderdiği ikinci mesajı ise, kürsüden CHP İzmir Milletvekili Ayтun Çıray okumuştur. Organ Nakli ve Bağışı Haftası nedeniyle gönderdiği o mesajda Prof. Haberal, tüm milletvekillerini halka örnek olmaları için organlarını bağışlamaya çağırıyordu.

Prof. Haberal, TB-

MM'ye gönderdiği üçüncü mesajında ise, CHP İzmir Milletvekili Hülya Güven aracılığıyla Türk halkına ve milletvekillerine "**Dünya Tıp, Tıbbi Araştırma, Teknik ve Etik Bilimler Akademisi**" kurduğunu müjdesini verdi.

Haberal, akademinin üyeleri arasında başta Kuzey Amerika ve Güney Amerika olmak üzere, Avrupa, Ortadoğu, Uzakdoğu, Avrasya ve Afrika ülkelerine mensup pek çok saygın bilim insanının yer almasının, Türkiye'nin doğu ve batı arasında adeta bir köprü oluşturmaya ciddi katkı sağlayacağı hatırlatması da yaptı ve "Bu akademi ülkemizin uluslararası alanda bir bilim merkezi olarak da tanıtımına destek verecek önemli bir gelişmedir" dedi.

Tıbbın farklı uzmanlık alanlarında toplanan bilgilerin uluslararası akademik düzeyde paylaşılmasına ve etkin bir biçimde uygulanmasına katkı sağlamak; tıbbi araştırmalar ve klinik çalışmalarını uluslararası düzeyde desteklemek; tıpta etik standartları ve tıp eğitiminde kalite yükseltici çalışmalar yapma amaçlı "**Dünya Tıp, Tıbbi Araştırma, Teknik ve Etik Bilimler**

Prof. Haberal, CHP Milletvekili Hülya Güven aracılığıyla "Dünya Tıp, Tıbbi Araştırma, Teknik ve Etik Bilimler Akademisi" nin Türkiye'nin doğu ve batı arasında adeta bir köprü oluşturmaya ciddi katkı sağlayacağını hatırlattı ve "Bu akademi ülkemizin uluslararası alanda bir bilim merkezi olarak da tanıtımına destek verecek önemli bir gelişmedir" dedi.

Akademi" bünyesinde Türkiye'nin yanısıra, şimdilik, **Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Arjantin, Avustralya, Azerbaycan, Brezilya, Ekvator, Fransa, Hollanda, İngiltere, İran, İspanya, İsviçre, Japonya, Kanada, Kuveyt, Lübnan, Mısır, Pakistan, Singapur, Suriye, Suudi Arabistan, Şili, Umman ve Ürdün** yer almaktadır.

CHP Zonguldak Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın TBMM'de Açıklanan Duyurusu

Uluslararası düzeyde saygın ve tanınmış bilim insanı arkadaşlarımızın talepleri doğrultusunda bir **"Dünya Tıp, Tıbbi Araştırma, Teknik ve Etik Bilimler Akademisi"** oluşturma konusundaki çalışmalarımı, uzun süredir Silivri'deki sınırlı olanaklarıma karşı tamamlayarak, yurtiçi ve yurtdışındaki kuruluş işlemlerinin tamamlanmasını sağladıktan sonra yaşama geçirmiş bulunmaktayım.

Yönetim Kurulu Başkanı olarak görev yaptığım bu Bilim Akademisi'ne şimdilik 27 ülkeden 66 bilim insanı ve akademisyen üye olarak katılmıştır. Merkezi Ankara olan, önce Türkiye'de tescil işlemleri yapıldıktan sonra İsviçre'de de tescil edilerek uluslararası bir kimliğe sahip olan bu kuruluşta, Türkiye'nin yanısıra şu ülkeler temsil edilmektedir:

Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Arjantin, Avustralya, Azerbaycan, Brezilya, Ekvator, Fransa, Hollanda, İngiltere, İran, İspanya, İsviçre, Japonya, Kanada, Kuveyt, Lübnan, Mısır, Pakistan, Singapur, Suriye, Suudi Arabistan, Şili, Um-

man, Ürdün.

Temel amaçları arasında, tıbbın farklı uzmanlık alanlarında toplanan bilgilerin uluslararası akademik düzeyde paylaşılmasına ve etkin bir biçimde uygulanmasına katkı sağlamak; tıbbi araştırmalar ve klinik çalışmalarını uluslararası düzeyde desteklemek; tıpta Etik Standartları ve tıp eğitiminde Kalite yükseltici çalışmalar yapmak olan **"Dünya Tıp, Tıbbi Araştırma, Teknik ve Etik Bilimler Akademisi"** bu amaçlarının gerçekleştirilmesi doğrultusunda uluslararası toplantılar, kurslar, konferanslar düzenlemeyi, bilimsel yayınlar yapmayı ve teşvik ödülleri vermeyi de hedeflemektedir.

Tıp bilimi dünyasına uluslararası düzeyde böyle bir bilim kuruluşu kazandırmakta çok önemli katkılarda bulunan değerli bilim insanı arkadaşlarıma ve kuruluş aşamasında emeği geçen herkese en içten duygularıyla teşekkür ediyorum.

08.11.2012

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Dünya Tıp, Tıbbi Araştırma-Teknik ve Etik Bilimler Akademisi, Yönetim Kurulu Başkanı

Lozan Konferansı 90 yıl önce başladı

20 Kasım 1922 – 20 Kasım 2012

Yazan: Özden Toker
İnönü Vakfı Başkanı

Her yıl imzalandığı tarih olan 24 Temmuz 1923'ün yıldönümlerinde kutlanan Lozan Barış görüşmelerinin başlangıç tarihi 20 Kasım 1922'dir. İnönü Vakfı Başkanı Özlem Toker'in görüşmelere başlanan tarih 20 Kasım'ın 90. yıldönümü nedeniyle yaptığı açıklamayı okurlarımızla paylaşıyoruz.

Her yıl 24 Temmuz günü Lozan'da imzalanan Barış Antlaşması bir takım etkinliklerle anılır. Kurtuluş Savaşını kazanmıştık. Türk Ordusu savaş meydanından büyük bir zaferle

ayrılmıştı. Ama bu da yetmiyordu. Türk politikacılarının da siyaset meydanında aynı başarıyı kazanmaları lazımdı. Türk Milletini yeni bir sınav bekliyordu. Bu sınavdan da alınımızın akı ile çıkmamız için bu yolda azimle, inatla yürümemiz, koşmamız icap ediyordu.

Bu koşunun sonucu belli. 24 Temmuz 1923 Lozan Barış Antlaşmasının imza günü... Ama başlangıç tarihi pek hatırlanmazdı.

Bu sene biz, İnönü Vakfı olarak bu tarihi hatırlamak ve hatırlatmak istedik. İnönü'nün anılarında var. "Konferansın ayın yirmisinde açılacağını söylediler." Hakikaten de Konferans 20 Kasım'da başlıyor. Yani bu günden 90 yıl evvel...

Basınla, dostlarımızla 90 yıl evvel başlayan ve zaferle sonuçlanan bu süreçte neler yaşandığını, nasıl ve niçin buralara gelindiğini bulmak ve anlamak istedik.

Değerli araştırmacı, tarih uzmanı,

Büyükelçi Bilal N. Şimşir yardımımıza yetişti.

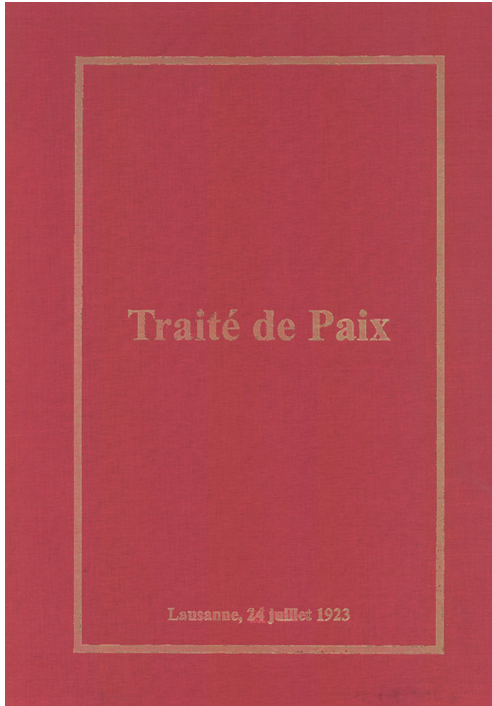
O, senelerdir Cumhuriyetimizin ilk yıllarında yaratılan mucizeleri bizlerle paylaşmak için büyük gayret gösterdi. Lozan'a ayrı bir tutku ile bağlı..

Sayın Bilal N. Şimşir'in "Lozan Günlüğü" adlı kitabı, Lozan Konferansı'nın başladığı 20 Kasım 1922 tarihinin 90'ıncı yıldönümünde yayımlandı. Kitabı okudukça, o tarihte, orada yaşamış gibi saati saatine Türk delegasyonu ile beraber olacaksınız..

Yalnız onların değil, karşımızdaki İngiliz, Fransız, İtalyan, Amerikan, Rus, Japon, delegelerin neler yaptığını, hatta neler düşündüğünü de göreceksiniz.

20 Kasım 1922'de Lozan Konferansının ilk toplantısında İsmet Paşa, İsviçre Konfederasyonu Başkanı M. Haab'ın açılış sözlerinden sonra, Lord Curzon söz alınca, o da hemen yerinden kalkıp kürsüye çıkıyor ve bir konuşma yapıyor. Lord Curzon, Lozan'dan Londra'daki İngiltere Dışişleri Bakanı Müsteşarı Sir E. Crowe'a çektiği gizli telgrafta konuşmayı şöyle naklediyor.

"Konferansın ilk genel toplantısı bugün öğleden sonra büyük bir salonda halka ve basına açık olarak ya-

◀ Lozan Barış Antlaşması metninin "tıpkı basımı".

pıldı. İsviçre Cumhurbaşkanı, iyi hazırlanmış bir hoş geldiniz söylevi okudu. Benim de Delegasyonlar adına birkaç nezaket cümlesiyle kendisine teşekkür etmem kararlaştırılmıştı. Bunu yaptım ve tam tören sona erecek iken İsmet Paşa kürsüye ilerledi, bir kağıt çıkararak pek tarafgir ve oldukça sert bir nutuk okudu. Fransa Başbakanı, eğer kendisinin etkisi olmasaymış bu konuşmanın çok daha kötü (much worse) olacağını bana söyledi.

Fransızlarla Türkler aynı otelde kalıyorlar ve birbirleriyle sürekli ve sıkı temastalar. İsmet Paşa yarın benimle görüşecek. Onun (Paşa'nın) bugünkü tutumu, Türk heyetinin hangi zihniyetle Konferansa geldiğini gösteren bir örnektir ve her vesileyle huzursuzluk çıkaracağına alamettir.”

Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Sayın Temuçin Faik Ertan'ın bu konuşma hakkında farklı bir yorumu var.

O, İsmet Paşa'nın, Türk Ulusunun emperyalizme karşı haklı bir mücadele verdiğini ve işgallere karşı hiçbir özrün bulunmadığını, açıkladığını savunuyor. Bu konuşmasıyla Konferansın daha ilk gününde İsmet Paşa eşit ve bağımsız bir diplomasi yürütmüş oluyor.

Prof. Dr. Sayın Temuçin Faik Ertan bize Lozan Barış Antlaşması'nın uzun ömrünün sırrını ve ülkemize ge-

tirdiği büyük heyecanı ve güveni anlattı. Lozan Barış Antlaşmasının orijinal imzalı metni Fransız Hükümeti tarafından saklanmaktadır.

4 Temmuz 1923 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'na bu metnin tasdikli bir örneği teslim edilmiştir.

Aralık 2001 tarihinde dönemin Dışişleri Bakanı Sayın İsmail Cem tarafından bu antlaşmanın tıpkı baskısı

O, İsmet Paşa'nın, Türk Ulusunun emperyalizme karşı haklı bir mücadele verdiğini ve işgallere karşı hiçbir özrün bulunmadığını, açıkladığını savunuyor.

gerçekleşmiştir. Bu baskının bir örneği Vakfımızda bulunuyor.

20 Kasım'da onu da katılımcılarla ve ziyaretçilerle paylaştık. 90 yıldır sürekliliğini koruyan Barış Antlaşması 10 yıl sonra 100 yaşında olacak. Yaşamaya devam edecek... İnönü Vakfı 20 Kasım'da başlayan Lozan Barış Antlaşması'nı bir yıl müddetçe ele alacak, tarafsız bir gözlemler inceleyecek.

Geçmiş değil, geleceğe bakmak, 100 yaşındaki Lozan'ın Türkiye'ye neler kazandırdığını sizlerle beraber bulmak, tartışmak istiyoruz. •

Az gelişmiş ve yarı sömürge durumuna getirilmiş bir İslam ülkesinde; Dünya tarihinde eşine bir daha rastlanamayacak şekilde çağdaşlaşma ve demokratikleşmenin önünü Türk Hukuk Devrimi açmıştır. Akli başında olan vatandaşlarımızca giderek daha iyi anlaşılabilir emperyalizm güdümlü “Karşı Devrim”e dur diyebilmek; Kemalizm’in ve Türk Hukuk Devrimi’nin geniş kitlelere daha iyi anlatılabilmesi ve benimsetilmesiyle mümkündür. Bu kitap, bu amaca katkıda bulunmak için yazılmıştır.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Saklı Tarih
Sinan Meydan

İşte Atatürk İşte Cumhuriyet Mucizesi

Rakamlarla, istatistiklerle, belge ve bilgilerle Cumhuriyet mucizesi

2

Atatürk, Kurtuluş Savaşı boyunca, emperyalist kuşatmayla çevrilmiş ve demokrasi geleneği olmayan bir ülkede “milli egemenlik” ilkesi doğrultusunda hareket etmiş, “ille de meclis, önce meclis” diyerek milletin temsilcilerinden oluşan TBMM’yi açmış, bütün bir ölüm kalım savaşını bu halk meclisiyle birlikte yürütmüştür.

Daha sonra “egemenlik kayıtsız şartsız milletindir” diyerek 600 yıllık Osmanlı saltanatını yıkmış, siyasal kültürü yaratmak için bir siyasi parti kurmuş (CHP),

Cumhuriyeti ilan etmiş, hilafeti kaldırmış ve kadınlara seçme seçilme hakkı vererek iktidarı denetlemek için bir parti daha kurup (SCF) demokrasinin alt yapısı hazırlamıştır. Atatürk böyle-

ce, 600 yıldan fazla bir zamandır sultanlar-padişahlar-halifeler tarafından “rai” (çoban), “reaya” (sürü) mantığı ile güdülen bir “kul” kitlesinden, özgür iradesiyle kendi kaderini kendisi belirleyen “bireyler” yaratmıştır. Cumhuriyet sayesinde “kul” bireye, “ümet” millete dönüşmüştür. Bu gerçek anlamda “devrimci” bir dönüşümdür. İslam dünyası hâlâ Atatürk’ün yüzünün başında yaptığı bu dönüşümü yapamamanın sıkıntılarını çekmektedir.

iki dünya savaşı arasında meclisleri açık olan ve bir şekilde demokratik işleyişe sahip olan ülke sayısı Avrupa’da 5 Amerika’da 5 olmak üzere toplam 10’dur. Türkiye de bu 10 ülkelerden biridir. 1920’de dünyada, sadece 35 anayasal ve seçilmiş hükümet varken, bu sayı 1938’de 17’ye düşmüştür. Türkiye de bu 17 ülkeden biridir. 1944’de ise tüm dünyadaki 64 ülke-

nin sadece 12’si anayasal düzen ve meclise sahip, demokrat olarak adlandırılabilir ülkelerdir. Türkiye de bu 12 ülkeden biridir. Türkiye, “kadınlara seçme seçilme hakkı verilmesi” konusunda İslam dünyasında 1. Avrupa’da 7. Dünya’da 12. sıradadır. Demokrasi ve kadın hakları konusunda

oldukça geri kalmış bir İslam ülkesi olan Türkiye’nin bu başarısı, kelimenin tam anlamıyla göz kamaştırıcıdır.

Avrupa’da faşist diktatörlüklerin kol gezdiği bir ortamda Atatürk demokrasiyi, “İnsan ırkının ümidi” ve “daima yükselen bir deniz” olarak adlandırmış, demokrasiyi yücelten Medeni Bilgiler adlı bir kitap yazmış ve bu doğrultuda Türkiye’yi demokrasiye hazırlamıştır. Nitekim bu hazırlıklardan sonra Türkiye 1946’da çok partili hayata 1950’de de demokrasiye geçmiştir.

Atatürk, 600 yıldır Türkleri “ettrak-

**Atatürk Türkiye’si,
kadınlara seçme seçilme
hakkı verilmesi konu-
sunda İslam dünyasında
1. Avrupa’da 7. Dünya’
da 12. sıradadır.**

ı bi idrak” diye merkezden çevreye dışlayan, onları çiftçi-köylü ve asker yapan, devlet yönetimini tamamen Hıristiyan-Yahudi-dönme-devşirme-soylu unsurlara bırakan, Kürtleri kullanma karşılığında onların aşiretleşmelerine ve fedaileşmelerine izin veren zihniyete son verip Türkleri yüzyıllar sonra yeniden çevreden merkeze taşımıştır. Cumhuriyetle Türklere devlet kapıları yeniden açılmış, ülke yönetimi saltanat soylularının elinden alınarak halka verilmiştir Cumhuriyetle birlikte, yüzyıllar sonra ilk kez ülkemizde dönme-devşirme-saltanat soylusu olmayan sıradan halk kitleleri başbakan, cumhurbaşkanı ve bakan olabilmışlerdir.

Yakın tarihimizde, “halkın içinden gelmekle” övünen kişilerin ülke yönetiminde söz sahibi olmalarının tek nedeni Atatürk’ün ve Cumhuriyetin Osmanlı’ nın dönme-devşirme-soylu saltanatına son vermiş olmasıdır. Ama Atatürk ve genç Cumhuriyet sayesinde bakan, başbakan ve cumhurbaşkanı olan bu kişiler, Atatürk Cumhuriyeti’ni “jako-ben” (tepeden inmece) ve “seçkinci” olarak adlandırabilmişlerdir.

Atatürk, Türk Tarih Kurumu’nu, Türk Dil Kurumu’nu, Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi’ni kurmuş, Türk Tarih Tezi’ni ve Türk Dil Tezi’ni geliştirip Türkçenin yapısına uygun Yeni Türk Harflerini (Göktürk- Etrüsk- Latin Harfleri) kabul etmiş, Türk

ağızlarından tarama ve derleme çalışmalarıyla unutulmaya yüz tutmuş Türk dilini yeniden açığa çıkarmış, böylece Osmanlı’da tarihini, dilini, dolayısıyla kimliğini ve kişiliğini kaybetme noktasına gelen Türklere yeniden dilini, tarihini; kısaca milli kimliğini anımsatmıştır. “Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir” diyerek de Türkiye’deki herkesi, ırkına, cinsine, dinine bakmaksızın “Türk milleti” diye adlandırmıştır.

Atatürk Osmanlı’da tarihini, dilini, dolayısıyla kimliğini ve kişiliğini kaybetme noktasına gelen Türklere yeniden dilini, tarihini; kısaca milli kimliğini anımsatmıştır.

Atatürk, 1928’de Yeni Türk Harflerinin kabul edilmesinin ardından Millet Mekteplerini açtırmıştır. Ülke genelinde toplam 54.050 Millet Mektebi açılmıştır. Bunun 18.589’u şehirlerde, 35.46’ı köylerde. Bu okullarda toplam 46.000 öğretmen görev almıştır. 1929-1934 arasındaki 5 yıl içinde Millet Mekteplerine devam eden 2.305.924 kişiden 1.124.926 kişi yeni yazıyı öğrenip diploma almıştır.

Millet Mektepleri’nde 1929-1936 tarihleri arasında ise 2.546.051 kişi yeni yazıyı öğrenerek diploma almıştır. Millet Mekteplerinde hiç okuma

yazma bilmeyen 458.000 köylü kadından 152.968'ine okur-yazarlık belgesi verilmiştir. Türkiye'de 1927 yılında okuma-yazma oranı erkeklerde % 7 kadınlarda % 4 iken, harf devriminden 7 yıl sonra, 1935 nüfus sayımı-na göre (toplam 17 milyon) okur-yazarlık oranı % 19,2'ye yükselmiştir. Başka bir ifadeyle Türkiye'de sadece 7 yıl gibi kısa bir sürede okuma-yazma oranı neredeyse

% 150 oranında (3 kat) artış göstermiştir. Okuma-yazma oranı sürekli artarak 1940-41'de % 22,4'e yükselmiştir.

Neresinden bakılırsa bakılınsın bu artış bir dünya rekorudur. Köy öğretmenleri projesiyle Anadolu'nun en uçra köşelerine kadar genç ve idealist öğretmenler gönderilmiş, bu öğretmenler köylülerle birlikte kurdukları okullarda köy halkına hem okuma-yazma öğretmiş, hem bilim, sanat, kültür, konularında temel bilgiler vermiş, hem de tarım, hayvancılık,

1935 sayımına göre Türkiye'de sadece 7 yılda okuma-yazma oranı neredeyse % 150 oranında (3 kat) artış göstermiştir. Bu bir dünya rekorudur.

bağcılık ve bahçecilik, el sanatları gibi konularda halkı eğitmiştir.

1940'ların ortalarına kadar 7000 köye okul götürülmüştür. Atatürk döneminde 40 kız enstitüsü açılmıştır. Atatürk döneminde okul ve öğrenci sayılarında da büyük bir artış görülmüştür. 1924-1936 yılları arasındaki 12 yılda ilkokul sayısı % 25'lik bir artışla 4.894'ten 6.112'ye çıkmış; 1936-1946 yılları arasındaki 10 yılda ise bu sayı % 146'lık bir artışla 6.112'den 15.009'a çıkmıştır. Öğrenci sayısındaki artış ise ilk dönemde % 92, ikinci dönemde ise % 114'tür. İsmail Hakkı Tonguç'un verdiği bilgilere göre bu ikinci dönemde asıl artış köylerde olmuştur. Bu dönemde okul sayısındaki artış % 185, öğrenci sayısındaki artış ise % 119'dur.

Atatürk, tekkeleri, zaviyeleri ve türbeleri kapatarak, tarikatlara son vererek,

falcılık, büyüçülük, üfürükçülük ve din istismarıyla mücadele ederek, hurafelerin bataklığında debelenen bir topluma “gerçek dini” göstermek için çok ciddi adımlar atmıştır. Softalıkla, yobazlıkla mücadele etmiştir. Dine ve dindara değil, dinciye ve din oyunu aktörlerine karşı gelmiştir.

Halkın dini gerçekleri hiçbir aracıya ihtiyaç duymadan anlaması için kutsal kitap Kuran-ı Kerim’i ve sağlam hadis kaynaklarını Türkçeye tercüme ettirmiştir. Elmalılı Hamdi Yazır’ın Kuran tefsir ve tercümesini ve Buhari’nin Hadis Kaynağını on binlerce takım bastırarak ülkenin dört bir yanına ücretsiz olarak dağıttırıştır. 1924 yılından 1950 yılına kadar 352.000 takım dini kitap bastırılmış ve yurdun en ücra köşelerine kadar dağıtılmıştır.

Bu kitapların dağılımı şöyledir: 45.000 adet Kuran-ı Kerim tercüme ve tefsiri (19’ar cilt), 60.000 adet Bu-hari Hadisleri tercüme ve izahı (12’şer cilt), 247.000 adet din kültürü eserleri... Buna karşılık, şeri bir imparatorluk olarak bilinen Osmanlı’da 1400 ile 1730 yılları arasında, yani yaklaşık 300 yıllık bir dönemde telif olarak 14 tefsir, 48 fıkıh, 25 akit ve kelam, 11 ahlak, 44 değişik konular ve sadece 1 tane de hadisle ilgili kitap yazılmıştır. Yani Osmanlı’da yaklaşık 300 yıl boyunca dini içerikli toplam 143 eser yazılmıştır.

Görüldüğü gibi kimilerince “din-

sizlikle” suçlanan genç Cumhuriyet’in dini konularda ortaya koyduğu eser sayısı “dindar” diye adlandırılan Osmanlı’da 300 yılda ortaya koyulan eser sayısından çok daha fazladır: 300 yılda sadece 143 dini esere karşılık (el yazması Kuran’lar bu rakama dahil değildir), 25 yılda 352.000 takım dini eser...

Atatürk, dünya işlerini dinsel ilkelere göre değil, çağdaş hukuka, akıl ve bilim ilkelerine göre halletmek için şeri hukuka son vermiş, din adamlarıyla devlet adamlarının yetki ve sorum-

Atatürk, softalıkla, yobazlıkla mücadele etmiştir. Dine ve dindara değil, dinciye ve din oyunu aktörlerine karşı gelmiştir.

luluk alanlarını ayırtmıştır. Laiklik ile bir taraftan dinle dünya işleri birbirinden ayrılırken, diğer yandan “Kim senin inanışına engel olunamaz... Biz düşünceye ve inanışa saygılıyız...” denilerek inanç ve ibadet özgürlüğü anayasal güvence altına alınmıştır.

Tarikatların, cemaatlerin, din istismarcılarının dini kendi kontrollerine almalarını engellemek için Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur. Türk çocuğunun dinini diyanetini doğru bir şekilde öğrenmesi için çalışmalar yaptırılmış, köy okullarında din dersleri devam etmiş, bu

derslerde 3. ve 4. sınıflarda “Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri” adlı ders kitapları okutulmuştur. Atatürk, okullarda okutulan ve bazı bölümlerini bizzat kaleme aldığı “Medeni Bilgiler” ve “Tarih II” kitaplarında, eleştirel bir yaklaşım ortaya koyarak gençlerin “din” konusuna bile “akılcı” ve “eleştirel” bir gözle yaklaşmalarına önyak

olmuştur. 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu’na göre İstanbul Darülfünun’u bünyesinde bir İlahiyat Fakültesi kurulmasına karar vermiştir. Üniversite Reformu’ndan sonra bu kurum Yüksek İslam Enstitüsü’ne dönüştürülmüştür.

İlk imam-hatipler ve ilk Kuran kursları da 1924’ten itibaren açılmaya başlanmıştır. Camiler açık olmuş, ezanlar susmamış, ibadet devam etmiş, dini bayramlar bütün coşkusıyla kutlanmıştır. Dahası, camisi olmayan veya Kurtuluş Savaşı yıllarında camisi yıkılan köylere ve kentlere bizzat Atatürk cami yaptırmıştır.

Örneğin, Eskişehir’in Mihalıççık köyündeki tarihi bir cami, Atatürk’ün verdiği 5000 lirayla yeniden yaptırılmıştır. Atatürk, Kuran’ı ve hutbeleri Türkçeleştirirken “namaza çağrı” anlamına gelen ezanı da Türkçeleştirmiştir.

Ezandaki Arapça “Allah’u ekber” yerine Türkçe “Tanrı uludur” ifadesinin kullanılmaya başlanmasını “din-

Atatürk dönemin aydın din adamlarından Beykoz İmamı ile

sizlik” olarak yorumlayanlara şunu hatırlatmak gerekir: “Tanrı” adı, “Allah”ın en eski adlarından biridir. “Allah” adı ilk kez MS, 600’lerde kullanılırken, “Tanrı” adı MÖ.3000’lerde Sümerlerde “Dingir”, MS. 700’lerde Türklerde “Tengri” biçiminde kullanılmıştır. Tarihimizde Cumhuriyet’ten çok önce de “Tanrı” adı kullanılmıştır. Örneğin, Yunus Emre ve Süleyman Çelebi, Yaradan’dan söz ederken hem “Tanrı” hem “Allah” adlarını kullanmışlardır. Hatta Yunus Emre, “Gönül çalabın tahtı, Çalab gönüle baktı” dizisinde olduğu gibi “Allah” ve “Tanrı” yerine zaman zaman “Çalab” adını da kullanmıştır. İlk Türkçe Kuran çevirilerinden birini yapan Muhammet Bin Hamza, hem “Tanrı” hem de “Allah” adlarını kullanmıştır. Bir milletin Yüce Yaradan’a ana diliyle seslenmesinden daha doğal ne olabilir. “Tanrı” adının kullanılmasına karşı çıkanlar, İslam’ın özünden habersiz, ulusal duygudan yoksun Arapçılardır. •

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Otopsi
Cengiz Özakıncı

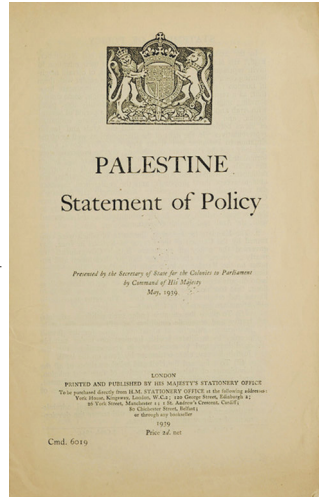
Türkiye Cumhuriyeti'ne YAHUDİ SOYKIRIMI SUÇLAMASI

3

24 Şubat 1942 "Struma Faciası"nda Mossad'ın Sorumluluğu

İngiltere, 1939'da bir "White Paper" (Beyaz Belge) yayınlarak Filistin'e Yahudi göçünü kısıtlamıştı. Filistin'deki Yahudiler'in "Silahlı Savunma Gücü" (Haganah), İngiltere'nin bu kısıtlamasına karşı 1939'da "Mossad Aliyah Bet" (Türkçesi: "Göç Enstitüsü - B") (Mossad = Enstitü, Aliyah = Göç, Bet = Abece'nin "B" harfi) adlı bir gizli örgüt kurmuş; ve Yahudileri yasa dışı yollardan Filistin'e sokma görevi, bugünkü Mossad'ın anası olan bu örgüte

İngiltere'nin 1939'da Filistin'e Yahudi göçünü kısıtlayan White Paper belgesinin kapağı.

Filistin'de Hayfa'ya ulaşan bir Yahudi göç gemisi. Yolcular, Filistin'deki İngiliz askerlerince gemiden indirilmiyor. Pankartta: "Almanlar bizim ailelerimizi, evlerimizi yok etti; Sizler (İngilizler) umutlarımızı yok etmeyin!" yazılıdır.

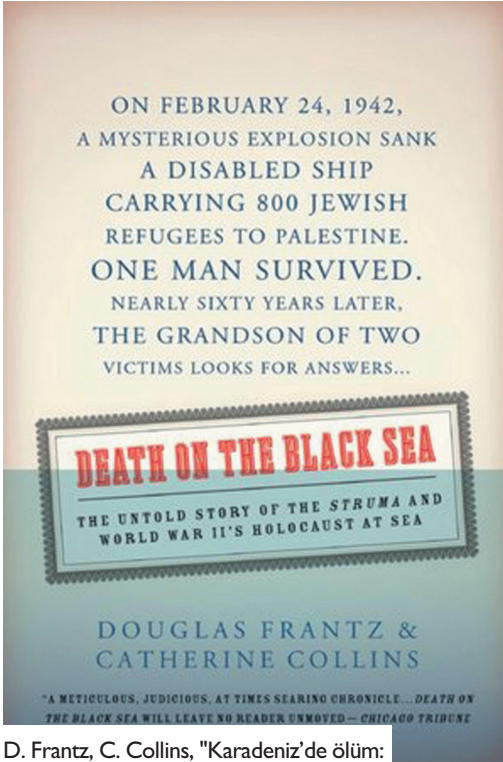
verilmişti. 1941 yılında Romanya'daki Yahudileri yasadışı yollardan Filistin'e götürmek üzere köhne Struma gemisini ayarlayan ve Romen gazetelerine reklamlar vererek, yanıltıcı fotoğraflarla Struma'yı büyük ve görkemli bir yolcu gemisi olarak tanıtan; "Mossad Aliya Bet" örgütünün Romanya koluydu. Romanya Yahudileri, bu gemiyle Filistin'e gidebilmek için Mossad'ın Romanya örgütüne büyük

Geminin kalkacağı gün limana gelen Yahudi yolcular, köhne Struma'yı görünce, Mossad tarafından reklam fotoğraflarıyla aldatıldıklarını anlayıp isyan etmişlerdi.

paralar ödeyerek bilet almışlardı. Geminin kalkacağı gün limana gelen Yahudi yolcular, köhne Struma'yı görünce, Mossad tarafından reklam fotoğraflarıyla aldatıldıklarını anlayıp isyan etmişlerdi.

Bunun üzerine Mossad yetkilileri, onları yatıştırıp gemiye bindirmek üzere; fotoğraflarını gördükleri lüks geminin açık denizde kendilerini beklediğini, köhne Struma'nın ise onları o lüks gemiye götüreceğini söylemişlerdi.

Mossad'ın elinde böyle sağlam ve motoru güçlü bir gemi, gerçekten de vardı ve İstanbul'da boş olarak bekliyordu. Douglas Frantz ve Catherine Collins'in birlikte yazdıkları "Karadeniz'de Ölüm: Struma'nın Anlatılmayan Öyküsü" (*Death On The Black Sea: The Untold Story of The Struma*) adlı kitapta, Struma ile aynı tarihlerde İstanbul limanında demirli duran Mossad'ın diğer gemisi "Lily"nin, Struma

D. Frantz, C. Collins, "Karadeniz'de ölüm: Struma'nın Anlatılmayan Öyküsü" adlı kitabın kapağı.

yolcularına en küçük bir yardımda dahi bulunmadığı belgeleriyle gözler önüne serilmiştir:

Kıtapta anlatıldığı üzere, Struma uzun yola uygun bir gemi değildi, öyleyse, Struma yolcuları, İstanbul'da, Mossad'ın sağlam gemisi "Lily"e aktarılarak Filistin'e götürülebilirdi. Çünkü Romanya'ya geri döndürülmeleri halinde yolcuların başına neler gelebileceği, Yahudi Ajansı ve diğer görevliler tarafından biliniyordu. Struma'ya yardım edebilecek biricik örgütler Haganah ve Mossad'tı. Haganah, İngi-

lizlerin Filistin vizesi vermediği Struma yolcularını başka bir gemiye aktararak Filistin'e göndermeye girişecek olursa, İngiltere ile aralarındaki anlaşmanın bozulacağından ve zaten sayıca kısıtlanmış olan yasal göçün, büsbütün yasaklanmasından korkarak, bu girişimde bulunmadı. Bunu gizli yasadışı göç örgütü "Mossad Aliyah-B" yapabiliyordu.

Mossad, Yahudileri Filistin'e götürme işinde kullanmak amacıyla Danimarka'nın Türkiye Büyükelçisinin "Lily" adlı lüks yatını Kasım 1941'de satın almış ve adını "Lily-Ayala" ya çevirmişti. (1)

Mossad'ın Romanya'dan yola çıkardığı köhne Struma gemisi, 800'e yakın Ya-

hudi yolcusuyla, Aralık 1941'de İstanbul limanına demirlediğinde; Mossad'ın yedek motorlu, sağlam, yeni, 200 kişilik, 132 tonluk diğer gemisi "Lily-Ayala", İstanbul limanında, boş olarak bekliyordu. Motoru bozulan Struma'nın onarım nedeniyle İstanbul'da kaldığı 72 gün boyunca; yolcular o köhne gemide çok güç koşullarda yaşamlarını sürdürürken; Mossad'ın İstanbul'daki "Dani" kod adlı baş ajanı Zeav Shind(2); Mossad adına satın aldıkları sağlam gemi "Lily-Ayala"nın, köhne gemi Struma'ya yardım için **kullanılmamasına** karar vermişti. Mossad şefi Shind, Struma faciası

gerçekleştikten ve 800'e yakın Yahudi yolcu, Rus denizaltısı tarafından torpillenen bu gemide feci biçimde öldükten sonra; "Lily Ayala"yı "Struma" ya yardımda **kullanmama** kararından dolayı sorgulandığında; Tel Aviv'deki Haganah Arşivi'nde muhafaza edilen ifadesinde, şunları söyleyecekti:

"Struma'nın denize açılmaya elverişli olmadığını ve motorunun onarılamayacağını bilen Mossad'ın tek amacı; Türkleri, Struma yolcularını gemiden indirip trenle Filistine göndermeye ikna etmektir. "Lily"e sahiptik, fakat o işe yaramazdı. Artık Danimarka bayrağı uçmuştu ve dünyada hiç bir ülke Lily'i kendi korumasına almayı istemiyordu. Filistindeki halk, Struma yolcularının hiç değilse bir bölümünü neden dolayı "Lily"e aktarmadığımızı anlayamazdı.

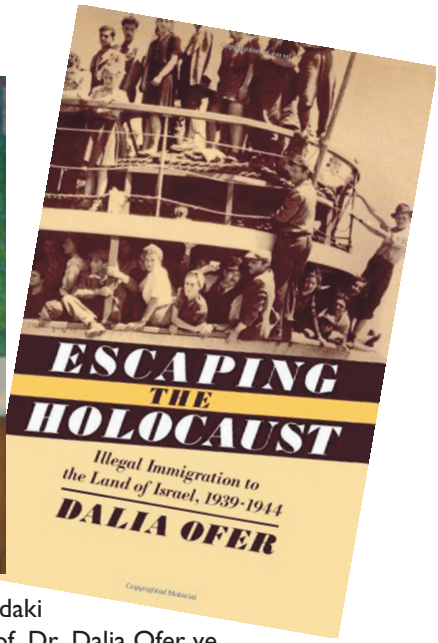
Mossad Aliyah Bet'in İstanbul örgütü başkanı Zeav Shind

Filistindeki Yahudilerin Struma faciasında "Mossad Aliyah Bet"i suçlamaları haklıydı. Struma'nın içinde bulunduğu durum gözönüne alındığında, **yardım edebilecek tek güç vardı, müttefiklerin ve özellikle de İngiltere'nin gücü.**

Filistindekiler uzaktan, sahnenin özel durumunu bilmediklerinden, Struma faciasında "Mossad Aliyah Bet"i suçlamaları haklıydı. Lily'nin Struma'ya yardım etmesi olanaksızdı. Bizim bunu başaracak aracımız yoktu. Struma'nın içinde bulunduğu durum gözönüne alındığında, yardım edebilecek tek güç vardı; - müttefiklerin ve özellikle de İngiltere'nin gücü."

Yahudi Ajansı da, Mossad'a, Struma yolcularının Lily'ye aktarılarak korunması yönünde emir **vermemeye** karar vermişti. Yahudi Ajansı tarafından verilen, İstanbul'da boş duran sağlam Mossad gemisi "Lily"nin, köhne Struma'ya yardım için **kullanılmaması** kararı da, akıllarda çok büyük sorular doğurmuştu.

Örneğin, 1939-1944 arası Filistin'e yasadışı göçleri irdeleyen "Soykırımından Kaçarken" (*In Escaping the Holocaust*) adlı akademik kitabında Yahudi tarihçi Dalia Ofer, 800'e yakın

Kitabında Mossad'ın Struma faciasındaki sorumluluğunu imâ eden Yahudi Prof. Dr. Dalia Ofer ve "Soykırımdan Kaçarken" adlı kitabının kapağı (yanda)

Yahudi'nin öldüğü Struma faciasında Yahudi Ajansı'nın ve Mossad'ın İstanbul'daki yetkililerinin tutumlarını sorgulayarak, şöyle diyordu:

"İstanbul'daki Mossad yetkilileri, Lily'e uygun bir ülke bayrağı bulmak için Türk liman yetkilileriyle ya da birlikte çalıştıkları Pandelis gibi gemi acentalarıyla, ilişkide oldukları İngiliz istihbaratından yardım aradılar mı? Mossad yetkilileri, 1942 Şubat ayı başında, Shertok kendi politik taktiklerinin başarısız olduğunu gördüğü zaman, kendi faaliyetlerini önemli ölçüde hızlandırdılar mı?"

Bu soruların yanıtı "Hayır" idi.

Yahudi tarihi Dalia Ofer'in bu soruları; "Lily"i Struma'ya yardım için kullanmamak kararını veren Mossad yöneticisi Shind'in Tel Aviv'deki

sorgusunda öne sürdüğü bahaneleri geçersiz kılıyordu. Mossad'ın İstanbul'daki yetkilisi Shind'in, "Lily" adlı gemiyi Danimarka'nın Türkiye Büyükelçisinden satın aldıktan sonra, hiç bir ülkenin gemiye bayrak sağlamak istemediği beyanı da uydurmaydı.

Romanya'da Struma'ya Panama bayrağı sağlayabilen Mossad'ın, İstanbul'da, henüz Panama savaşa girmeden önce, Kasım 1941'de satın almış olduğu "Lily"e de Panama bayrağı sağlayabileceği açıktır. Mossad, çok önemli olan ilk haftalarda Struma için hiç bir çaba göstermemişti. Mossad'ın İstanbul'daki sağlam gemisi "Lily-Ayala", Mossad'ın Romanya'dan yola çıkardığı köhne Struma'nın İstanbul limanında demirlediği yere çok yakın bir noktada, bomboş durmuş; "Lily" nin sahibi olan Mossad

şefi Zeav Shind ve arkadaşları, Struma faciasını seyretmek dışında, herhangi bir şey yapmamışlardı.

Bu yazı dizisinin önceki bölümlerinde belgeleriyle gözler önüne serdiğimiz üzere; Struma yolcularına yardım eden biricik devlet Türkiye Cumhuriyeti olduğu halde; ülkemizde, Struma Faciası'ndan dolayı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni "katil" olarak suçlayan yayınlara yapılmaktadır.

Böyle bir durumda, Türkiye'yi suçlayanların üstünü örttükleri gerçekleri ortaya koymak, aydın sorumluluğunun bir gereğidir.

cengizozakinci@butundunya.com.tr

(1) Efraim Ofir, *With no way out: the story of the Struma: documents and testimonies*; [English translation by Joseph Wechsler and Tudor Chefner], 2003.

(2) [http://www.dari-endilemma.com/eng/people/Mossad/Zeav Shind](http://www.dari-endilemma.com/eng/people/Mossad/Zeav%20Shind). Code name "Dani". Shind was born in 1908 in Poland, came to Israel in 1929 and was a member of Kibbutz Aylet Hashahar. In 1937 he was the first recruit to join Brganiski and Levi Shwartz in organizing the "Ha'apala" (Illegal Immigration to Palestine). This crew was the first core of the Mossad for Aliya Beth. During 1942-44 Shind was in Istanbul in the Rescue Committee of the Jewish Agency. This committee was in contact with the Jewish congregations in the Nazi occupied territories and developed on saving operations. During 45-48 he was in USA and bought ships, among them the "Exodus" and "Haim Arlozerov". After Israel Independence in 1948, he became the general manager of "ZIM" (Israel Shipping Company). In 1952 he was the general manager of the Defense Ministry and after a short time he returned to manage ZIM again.

He was married to Hava and had one daughter, Hagit. He died 1954 at the age 46.

(3) Douglas Frantz & Catherine Collins, "Death On The Black Sea: The Untold Story of The Struma", HarperCollins, 2003, sf. 168, 169.

Ne Mutlu Türküm Diyene

Başbakan İnönü Florya Köşkü'nde Atatürk'ü ziyaret etmişti: "Hayırdır İsmet... Habersiz geldin" demiş Atatürk.

"Paşam, azınlıklar meselesini konuşmaya geldim... Konuyu Meclis'e getireceğiz... Görüşlerinizi almak istedim."

Atatürk, "İsmet bugün geç oldu" demiş... "Yarın sabah erken gel, konuşalım."

İnönü gittikten sonra Atatürk "bütün görevlileri" toplamış: "Sadece laleler kalsın" demiş... "Bahçedeki diğer bütün çiçekleri sökün, atın... Derhal."

İsmet Paşa sabah geldiğinde bahçeye ne olduğunu görevlilere sormuş.

"Gazi Paşa Hazretleri emrettiler, söktük." Başbakan İnönü, aynı soruyu Cumhurbaşkanı

Atatürk'ün odasına girdiğinde ona da sormuş:

Atatürk, beklediği sorunun yanıtını hemen vermiş: "Azınlıkları sökün attım, azınlık kalmadı artık İsmet." İnönü "anladım" dercesine başını öne eğmiş.

Atatürk, "İsmet, ben 'Ne Mutlu Türküm Diyene' sözünü boş yere söylemedim... Kendini Türk hissedene herkes bu vatanın öz evladidir... Ben hayatta olduğum sürece bu böyle bilinsin... Ve sakın azınlıklarla ilgili bir kanun çıkarılmasın. Bu ülkede azınlık yok."

Bu olayı günışığına çıkaran, işadamı İnan Kıracı'tır. İnan Kıracı'nın babası Ali Numan Kıracı, Atatürk'ün 6 yıl süreyle Amerika'da modern tarım okuttuğu, Türkiye'nin ilk ziraat mühendisidir.

"Ekonomik kalkınma, Türkiye'nin özgür, bağımsız ve daima daha kuvvetli olmasının ve müreffeh bir Türkiye idealinin bel kemiğidir. Tam bağımsızlık ancak ekonomik bağımsızlıkla mümkün olur."

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk

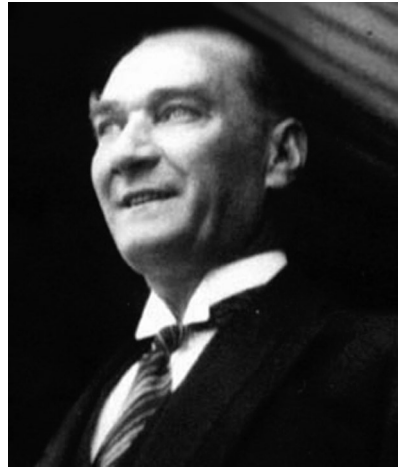
Ekonomi Alanındaki Uygulamalar ve Gelişmeler 1

36

Ulusal Savaşım'ın başlangıcından bu yana ülkede hiçbir şey yok ve ciddi bir kıtlık vardı. Özellikle de Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşı günlerinde silah, cephane ve bunların sağlanmasında kullanılabilen mali kaynaklar da yoktu...

Osmanlı Devleti son yüzyılda her alanda yarı sömürge haline geldiğinden, yeni Türkiye Devleti, adeta enkaz üzerine kurulmaya çalışılıyordu. Ülkede önemli bir sermaye birikimi yoktu. İnsanlar kaderlerine razı, kanaatkâr, içe dönük bir yaşam biçimi içindeydi. Halkın yaklaşık % 80'i kırsal kesimde oturuyordu. Ekonomi tarıma bağlıydı. Köylü fakir ve yoksuldu. Tarım ilkel araç ve usullerle yapılıyor ve yetersiz

kalıyordu. İnsanımız, Aşar (Öşür) denilen ve teorik olarak üretimin onda birini, aslında % 50'ye varan bir kısmını, vergi olarak vermek zorundaydı.

Yabancı sermaye ülkeyi bir açık pazar haline getirmişti.

İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat 1923)

Gazi Mustafa Kemal her bakımdan Tam Bağımsız bir Türkiye Devleti'ni hedefliyordu. Ülkenin kalkınması, kendi öz kaynaklarına ve insanının vatansever çalışmalarına dayanarak, ulusal üretim esasıyla sağlanacaktı. Mustafa Kemal, ekonomi alanında yapılması gerekenleri saptamak amacıyla, 17 Şubat 1923 tarihinde İzmir İktisat Kongresi'nin toplanmasını sağladı. Kongre'nin açılışında yaptığı konuşmasında, iktisatla ilgili görüşlerini

Ekonomi demek her şey demektir. Yaşamak için, mesut olmak için ve insanların varlığı için ne gerekiyorsa onların hepsi demektir.

özetle, “...Türk tarihi incelenirse bütün yükselme ve çöküş sebeplerinin bir iktisat meselesinden başka bir şey olmadığı anlaşılır... Yeni Türkiyemizi lâıyk olduğu düzeye ulaştırabilmek için ekonomi konusundaki gayretlerimize, kesinlikle birinci derecede önem vermek zorundayız. Çünkü zamanımız bir ekonomi döneminden başka bir şey değildir... Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazsa, elde edilen zaferler asla kalıcı olamaz ve kısa zamanda söner...”

Ekonomi demek her şey demektir. Yaşamak için, mesut olmak için ve insanların varlığı için ne gerekiyorsa onların hepsi demektir. Ziraat demektir, ticaret demektir, emek demektir, her şey demektir...” sözleriyle dile getirdi.

İki hafta devam eden Kongreye Ziraat, Ticaret, Sanayi ve İşçi gruplarını temsil eden 1135 delegeye katıldı. Kongre sonuçları iki belge oluşturdu. Bu belgelerden birincisi; Misak-ı İktisadî, ikincisi ise; çiftçi, tüccar, sanayici ve işçi gruplarına ilişkin esaslardı. Misak-ı İktisadî, çalışma hayatı ile ilgili etik değerler üzerinde duruyordu. Diğer belgede ise, her grubun önerileri kaydedilmişti.

Çiftçi grubu, Reji (*Yabancıların elindeki tütün idaresi*)'nin kaldırılmasını, tütün ekim ve ticaretinin serbest bırakılmasını, köylülere tarım yöntemlerinin öğretilmesini, zirai kredilerin düzene konulmasını; sanayiciler ise korumacı gümrük vergileri konulmasını, sanayicilere kredi açılmasını, ulaştırmanın kolaylaştırılmasını istiyordu.

Ticaret grubu da, ticaret alanında bir banka kurulmasını, borsaların ulusallaştırılmasını ve dolayısıyla tekelleşmeyle savaşılmasını, ipotek karşılığı kredi verilmesini, haberleşme ve ulaşımın kolaylaştırılmasını kararlaştırmıştı.

İşçi temsilcileri ise, milletvekili

ve belediye seçimlerinde mesleki temsil esaslarının uygulanmasını, mesai saatlerinin sekiz saate indirilmesini, ücretlerin para olarak gününde ödenmesini, yaşam ve kaza sigortası yaptırılmasını önermişlerdi. Kongrede belirlenen dilekler, kurulmakta olan Yeni Türkiye'nin Ekonomi Siyaseti'ni, ana çizgiler halinde, ortaya koydu. Türkiye, kalkınmasını girişim

serbestliğini desteklemek ve korumak yoluyla başarmayı benimsedi. Bu tutum 1929 Dünya Ekonomik Krizi'ne kadar önceliğini korudu. 1930'dan sonra ise ekonomi siyasetine, "Pıımlı Devletçilik" ilkesi egemen oldu.

1923-1931 Dönemi Ekonomi Politikası

Cumhuriyet idaresi ciddi ekonomik sorunlarla karşı kaşıya bulunuyordu. On yılı aşkın süren bir savaştan çıkan ülke, dört bir yandan yapılan saldırılar, işgaller ve yıkımlar sonucu perişan bir haldeydi. Çalışabilecek yaştaki nüfusunun önemli bir kısmını savaşlarda yitirmişti. Fakir ve yoksul Anadolu insanı, kaynaklarını ve elinde, avucunda var olanların hemen tamamını devletinin emrine vermişti. Ülkede asayiş egemen kılmak, harap olan ülkeyi imar etmek, halkın temel ihtiyaçlarını karşılamak, ülkeyi kalkındırmak ve güvenliğini sağlamak mali

İzmir İktisat Kongresi, 7 Şubat 1923

kaynakların yeterli olmasına bağlıydı. Öz kaynakları ilkel bir tarım ekonomisine dayalı olan ülkenin malî gücü bunları karşılamaya yeterli değildi. Bununla birlikte, dışarıdan sağlanabilecek kredi karşılığında siyasî ve ekonomik ayrıcalıklar isteniyordu.

Türkiye Lozan'da ekonomik bağımsızlığı için de kıyasıya mücadele etmişti. Ulusal Bağımsızlıktan ödün verilmeyecekti. Dolayısıyla Mustafa Kemal ve O'nun hükümetleri, malî ve iktisadî bakımdan, öz kaynaklara ve Ulusal Üretime dayanan bir iktisat politikası yürütecekti...

Çalışmalarına hemen başlayan Cumhuriyet idaresi, sağlam bir gelir kaynağı oluşturmak amacıyla Reji İdaresi'ni kaldırıp, yerine Tekel İdaresi'ni kurdu. Süreleri sona eren ayrıcalıklar kal-

Atatürk, Bursa Merinos fabrikasının açılışında

dırıldı. İzmir, İstanbul, Mersin, Trabzon liman tekelleri oluşturuldu. Ulaşım açısından demiryollarına büyük önem verildi. Çünkü Ülke'nin ekonomik hareketliliği iç ve dış güvenliği açısından çeşitli bölgelerin birbirine bağlanması yaşamsal bir önem taşıyordu.

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal, demiryollarına verdiği önemi 13 Şubat 1931'de Malatya'daki konuşmasında; "...Vatanın bütün muntakaları çelik raylarla birbirine bağlanacaktır... Demiryolları memleketin tüfekten, toptan daha mühim bir emniyet silahıdır... Demiryolları Türk milletinin refah ve medeniyet yollarıdır... Milletin gönenç ve mutluluğu, bağımsızlığı bu yollardan geçecektir..." sözleriyle dile getirdi.

Böylelikle demiryolu siyaseti kararlılıkla yürütüldü. Yabancılar tarafından işletilen hatlar da satın alındı. Bir yandan da; karayolları yapımı için

vergilerden önemli bir pay ayrıldığı gibi, bu işi gerçekleştirmek için de yol vergisi kanunu çıkarıldı. Deniz taşımacılığı konusunda ise, 19 Nisan 1926'da çıkarılan Kabotaj Kanunu ile Türk kara sularında yolcu ve yük taşıma hakkı Türk vatandaşlarına verildi. Ticaret filosu büyük ölçüde güçlendirildi.

Ülke nüfusunun %80'ne yakını, kırk bini aşkın köyde tarımla geçmekteydi. Tarım ilkel araçlar ve usullerle yapıyordu. Köylü ürettiğinin büyük kısmını kendi tüketiyordu. Kentlerde oturanlar ise köylüyü hor görüyordu. Gazi, bu sakat görüşü yıkmak için köylüyü yücelten demeçler vererek görüşlerini; "Türkiye'nin gerçek sahibi ve efendisi köylüdür. Yedi yüz yıldan beri dünyanın dört köşesine sevk ederek kanlarını akıtığımız, kemiklerini yabancı topraklarda bıraktığımız, emeklerini ellerinden alıp israf ettiğimiz, fedakâr-

lıklarına nankörlükle karşılık verdiği-miz köylüye layık olduğu saygı gösterilmelidir..." sözleriyle özetledi.

Mustafa Kemal, sözle yetinmedi... Köylüyü ezen Aşar vergisini 17 Şubat 1925'te kaldırmak suretiyle onları ödüllendirdi. Devlet Gelirleri'nin yaklaşık 1/6'sını oluşturan bu vergi kaybını telâfi için arazi vergisi ile tüketim vergilerinin yükseltilmesine gidildi. Köylüye kredi kolaylıkları getirildi. Ziraatta makineleşmeyi teşvik edici önlemler almak için örnek çiftlik ve fidanlıklar kuruldu. Tarım eğitimi için yeni okullar açıldı. Ankara'da sonradan fakülte olacak olan Yüksek Ziraat Enstitüsü kuruldu. Gazi, tarımı teşvik etmek için ülkenin değişik yerlerinde özel çiftlikler kurdu ve sonra da bunları Türk Ulusu'na bağışladı.

Ülkede sanayinin gelişmesi malî kaynaklara bağlıydı. Bunun sağlamak için 26 Ağustos 1924'te Türkiye İş Bankası kuruldu. Beş milyonluk sermayesinin 250.000.-TL. lık kısmı Gazi tarafından ve Hindistan'dan, Ulusal Savaşım harcamaları için gönderilmiş olan para ile karşılandı. Banka hisseleri siyasetçiler, eşraf ve tüccar tarafından alındı.

İş Bankası Türkiye'nin sanayi kalkınmasında yatırımlar yoluyla cid-

di katkılarda bulunduğu gibi, uzman bankacılar yetiştirme konusunda da öncülük yaptı. Sanayi işletmelerinin finansman ihtiyacını karşılamak, eski yönetimden intikal eden devlet işletmelerini işletmek ve modernleştirmek amacıyla Sanayi ve Maddin Bankası kuruldu. Banka 1932'de Türkiye Sanayi Kredi Bankası adını aldı ve

Atatürk, modern tarım makinelerini inceliyor

1933'te malvarlığı Sümerbank'a devredildi.

Sanayileşmeyi özendirme için, 1924'de değiştirilen Teşvik-i Sanayi Kanunu ile girişimcilere ucuz arsa ve bina tahsisi vergi ve gümrük resimlerinden indirimler, ulaşımda avantajlar öngörüldü ve yeni ürünlere prim verilmesi ile resmi dairelerde yerli malların kullanılmasına öncelik tanınması kabul edildi. Bu ayrıcalıklardan yararlanılarak Uşak, Eskişehir (Alpullu) ve Tokat (Tural) da şeker fabrikaları kuruldu. •

cengizozal@butundunya.com.tr

Hâkimiyeti Milliye

YAZILARI

YERİNDE BİR YARDIM

Yerinde ve zamanında yapılan yardımların değerine ölçü biçilemez. Büyük bir sevinç ile haber aldık ki, Türk Tayyare Cemiyeti ihtiyacı olan çiftçilerimize, böyle zamanında ve yerinde bir yardımda bulunmuştur.

Türk Tayyare Cemiyeti, “Toprak Mahsulleri Yardımı” adıyla çiftçiden yüzde bir oranında alınmakta olan tahıl, bu sene tohuma ihtiyacı olan köylülere bırakmak suretiyle, en dar zamanlarında yardımlarına koşmuştur. Cemiyet’in bu tarzda köylülerimize bıraktığı tohumluğun miktarı ve değeri, küçük görülecek bir şey değildir. Fakat onun en büyük değeri, miktarından ziyade, zamanında yetişmesinde ve büyük bir ihtiyaca denk gelmesindedir. Yıllardan beri bütün milletin tek bir yürek gibi, Tayyare Cemiyeti’ne karşı gösterdiği güven ve ilgiye karşı, Cemiyet’in pek yerinde olan bu karşılığı minnettarlıkla hatırlanmak ve Cemiyet’in Başkan ve Yönetim Kurulu’nu tebrik etmek gerekir.

Bu nedenle birkaç yıldan beri birbirini takip eden, hele geçen yıl etkisini daha çok hissettiren kuraklıktan sıkıntılı köylülerin halini hatırlatmak isteriz. Eğer doğa ilkbaharda da, gerçek bir rahmet olacak yağmurlarını esirgemezse, önümüzdeki yılın pek

verimli olacağı kesindir.

Ancak, doğanın bu cömertliğinden en fazla yararı sağlamak için çiftçilerimize ihtiyaç duydukları tohum da vermek gerekir. Zamanında ve yerinde olmak şartıyla, ne kadar tohum dağıtılabiliirse üretimimizin ve genel gönencin de sınırı o kadar genişlemiş, derecesi o kadar artmış olur.

Ziraat Bankası geçenlerde, bu sene süresince çiftçiye yaptığı yardım hakkında bir açıklama yayımlamıştı. Bizim kanaatimize göre, olağanüstü durumlarda, sadece yapılan yardımların yeterliliğini iddia etmek pratik bir çare değildir.

Bu senenin tohum ihtiyacı ne kadardır? Ziraat Bankası için, şimdiye kadar yaptığı yardımlardan fazla bir şey yapılamaz mı? Çiftçilere tohum vermenin yarar ve sonuçları, yalnız bir kısım halkın gönencine hizmet gibi sınırlı mıdır yoksa bu yardım genel ekonomik durum ile de ilgili midir?

İşte durumu bu yönden daha iyi inceledikten sonradır ki, daha sağlam hükümlere ve bunun sonucu olarak daha fazla kararlara varmak mümkün olur. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
29 Mart 1929

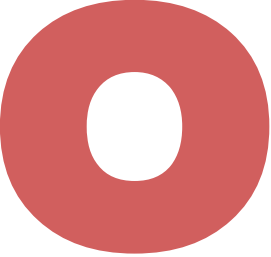
Evrensel Bakış Açısı
Gürbüz Evren

Padişah 3. Selim'in Fransa'ya gönderdiği elçi casus muydu?

1796 yılı, Osmanlı Devleti'nin ilk kez bir ikamet büyükelçisini Paris'e göndermesi nedeniyle, Avrupa ile ilişkilerdeki dönüm noktalarından biridir.

Osmanlı elçisi Morali Esseyid Ali Efendi, karayolu güzergâhı, geçilecek bölgelerde yaşanan karışıklıklar nedeniyle güvenli olmadığı için deniz yoluyla geldiği Fransa'ya

Marsilya'dan giriş yapmıştır.

Fransa, Fransız Devrimi (1789) sonrası düzenin yeni yeni sağlanmaya başladığı bir dönemde, Osmanlı elçisine özel bir önem verdiklerini göstermek için seferber olmuştur. Fransızlar, tarihi boyunca çok önemli bir liman kenti olan Marsilya'nın sokaklarını 1 hafta boyunca yıkayıp temizlemiş, dilencileri bölgeden uzaklaştırmış, Osmanlı elçisi ile yanındaki heyetin geçeceği yolları da süslemiştir. Osmanlı elçisini taşıyan gemi Marsilya limanına girişinde ise top atışlarıyla karşılanmıştır.

Elçi Morali Esseyid Ali Efendi'

Osmanlı Elçisi Morali Esseyid Ali Efendi

Fransızlar Marsilya sokaklarını 1 hafta boyunca yıkayıp temizlemiş, dilencileri bölgeden uzaklaştırmış, Osmanlı elçisi ile yanındaki heyetin geçeceği yolları süslemiştir.

nin karşılanmasına yönelik seferberlik Marsilya ile sınırlı kalmamış, Paris'e giden yolda geçilen irili ufaklı kent ve kasabalarda da, ilgi hep üst düzeyde olmuştur. Yol boyunca yaşanan birbirinden ilginç olaylar ayrı bir yazı konusunu olduğu için şimdilik ayrıntılara girmiyorum.

Paris'te yayımlanan gazetelerde yer alan, "Osmanlı Sultanı 3. Selim'in, birçok aday arasından özenle seçtiği 'Egzotik' Türk elçisi geliyor" yönündeki haberler, kentte meraklı bir bekleyişe yol açmıştır. Paris'e gelişinin ilk haftasında, yaptığı resmi ziyaretlere 4 atın çektiği arabasıyla giden Morali Esseyid Ali Efendi, özellikle kalabalık semtlerde arabadan inerek, yaya dolaşmaya, halkın arasına karışmaya özen göstermiştir. Girdiği her ortamda ise en çok başındaki sarık dikkat çekmiştir.

Fransız kadınları tarafından çok

beğenilen sarık, kısa sürede de moda olmuştur. Fransızların “Türban” (*Böylelikle Türban’ın Fransızca olduğunu bir kez daha anımsatalım*) adını verdikleri sarık, sadece Parisli kadınlar tarafından değil ülkenin farklı bölgelerindeki burjuva kadınlar tarafından da benimsenmiştir.

Gazetelerin, 1721 yılında, Paris’e gelen Osmanlı elçisi Yirmizsekiz Mehmet Çelebi’ye Fransızların gösterdiği ilgiyi ve yaşananları anımsatması, dikkatlerin Morali Esseyid Ali Efendi üzerinde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Paris’teki yaşam da Osmanlı elçisini etkilemiştir. Esseyid Ali Efendi, kentnin hareketli ve renkli yaşamına ayak uydurmaya, bu nedenle de her davete gitmeye çalışmıştır. Ancak tecrübe ve birikiminin yetersiz olması nedeniyle Fransa ile yürütülen ilişkilerde, başarı gösteremediği yönünde eleştiriler almıştır. İstanbul’daki rakipleri ise her fırsatta Padişaha, Esseyid Ali Efendi’nin Paris’teki başarısızlıklarını anlatan konuşmalar yapmıştır.

Morali Esseyid Ali Efendi, sarığın Türban adıyla moda olması ve renkli kişiliğinin yanı sıra yaşadığı ihanetlerle de Paris’te çok konuşulmuştur. Üç tercümanından biri önemli miktarda parayı zimmetine geçirip Osmanlı elçiliğini borçlandırıp ortadan kaybolmuştur. Bu tercümanın daha sonra Fransız vatandaşlığına geçtiği anlaşılmıştır.

Dönemin Fransa
Dışişleri Bakanı
Talleyrand

Bir tercümanın ise Fransa adına casusluk yaptığı ortaya çıkmıştır. Fransızların casusluk için bu tercümana yüklü bir miktarda para ödediği öğrenilince, konu uzun süre Parislilerin arasında gizemli bir hikâye olarak kulaktan kulağa yayılmıştır.

Diplomatik çevrelerin aralıklarla gündeme getirdiği bir diğer konu ise Osmanlı elçisinin, dönemin Fransa Dışişleri Bakanı Talleyrand ile olan ilişkileridir. Fransız Bakanın, Esseyid Ali Efendi’nin dış politika ve diplomasi alanlarındaki tecrübesizliğinden yararlandığı, birçok konuda Osmanlı

elçisini ya ikna ettiği ya da kandırdığı, bu durumun ise Osmanlı Devleti'nin çıkarlarına zarar vermeye başladığı çok geç anlaşılacaktır.

Osmanlı elçisinin Dışişleri Bakanı Talleyrand ile İmparator Napolyon'un oyuncağı olduğu söylentileri hızla yayılacaktır. Napolyon'un, hesaplarını Osmanlı elçisi sezmeye başladığında ise Talleyrand'ın hemen duruma müdahale edip, Esseyid Ali Efendi'ye pembe tablolar çizerek ikna ettiği Paris'teki Rus, İngiliz ve diğer ülkelerin elçilerinin de dikkatini çekmiştir. İstanbul'u bu yönde uyaran da hep İngiliz elçisi olmuştur. Osmanlı Başkentinden gelen mektuplarda, İngiliz ve Rus elçilerine danışmadan Fransız yönetimi ile görüşmeler yapmaması istenen Esseyid Ali Efendi, bu duruma çok içerlese de, görevine bir süre daha devam etmiştir.

Esseyid Ali Efendi sonuçta Padişah 3. Selim tarafından İstanbul'a çağrılacaktır. Bu durum ise Paris gazetelerinde, "Geldiğinde ilgi gören, sarığı moda olan Türk elçi, Fransız diplomasinin oyuncağına dönüşünce gözden düştü" türünden yorumlarla anlatılacaktır.

Kimi Fransız tarihçileri, Morali Esseyid Ali Efendi'nin, Yirmisekiz Mehmet Çelebi'nin yolunda giderek Fransa'daki gelişmeleri, yenilikleri yerinde görmek için birçok bölgeyi ziyaret ettiğini, gördüklerini raporlar halinde İstanbul'a bildirdiğini yazarlar. Tesadüf mü nedir bilinmez, ama Esseyid Ali Efendi, Yirmisekiz Mehmet

Yirmisekiz Mehmet Çelebi

Çelebi'nin 75 yıl önce ziyaret ettiği birçok yere tekrar gitmiştir. Ancak Morali, farklı olarak Fransa'da yeni kurulmaya başlanan fabrikaları ve bazı üretim tesislerini de ziyaret etmiştir. Bu ziyaretleri bahane eden, kimi çevreler Esseyid Ali Efendi'yi, diplomaside başarısızmış gibi gözükecek, yeniliklerin peşinde olduğunu gizlemeye çalıştığını bile iddia etmiştir. Öyle ki, Osmanlı elçisi fabrikaları ziyarete giderken peşine mutlaka polis takıldığı, kimlerle hangi konuları konuştuğunun araştırıldığı, konuyla ilgili raporların da Dışişleri Bakanı Talleyrand'a iletildiği, İngiliz diplomatlarınca Esseyid Ali Efendi'ye bildirilmiştir.

Hakkında ne söylenirse söylensin, Morali Esseyid Ali Efendi, hem ilk ikamet elçisi olarak, hem de sarığının Türban adıyla Fransız kadınları arasında moda olmasıyla tarihte kalıcı bir iz bırakmıştır. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Yanlış Kullanılan Sözcükler

Resmî Geçit töreni (!)

29 Ekim 2012 Pazartesi. Cumhuriyetimizin 89'ncü yılı kutlanıyor...(?) Bizler cumhuriyet kuşağıyız, yaş 80'i aştı... Kutlamaları televizyondan izliyoruz. Gözümüz ve gönümüz Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisinin önünde, Ulus meydanında... Biz niye orada değiliz!.. Eşim 'hayır!' diyor; yarın, ameliyat olmak için hastaneye yatacağım da...

İstanbul Vatan caddesinde ve Ankara hipodromunda düzenlenen geçit törenlerini; Ulus Meydanı'ndaki olayları TRT Haber Merkezi, Kanal B, Haber Türk, TGRT ve NTV'den izliyoruz, geçişli olarak.

Kanal B ve NTV'nin haber sunucuları dışında "resm-i geçit / resmigeçit" deyişini doğru seslendireni duymadım. Özellikle İstanbul ve Ankara'dan geçit törenini anlatan sunucuların anlatımları yüz kızartıcı: Sıklıkla "resmî geçit", arada bir de "resmî geçit töreni (?)" diyorlar, "i"nin üzerine bastıra bastıra.

"Resmî araçta İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı..."; "Valî Hüseyin Avni Mutlu..."

"Resmî geçiş töreni... (!)" "Askerî resmî geçiş töreni başlıyor..." (!)

"Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tebrikatları kabul etti..." (!)

Ve daha neler neler... Saldım çayıra, Mevlâ kayıra...

Öncelikle şu kabul edilen "tebrikatlar" a değineyim: Bu gençler "lûgat paralayım" derken, cehaletlerini açıkladıklarının ayırına varamıyorlar sanırım.

...dilimizde, tertemiz Türkçemizle "geçit töreni" demek varken bu geçmişe (Arapça'ya / Farsça'ya) özentî ya da saplantı niye?...

Arapça "tebrik" in Türkçesi "kutlama" dır. "Gül, kutlamaları kabul etti" deseler olmaz mı?

Üstelik, sözcüğün tekili "tebrik" dir; "tebrikat" çoğul, "tebrikatlar", iki kez çoğul...(?)

"Resmî geçit töreni" sözü ise bu-

günün hastalığı değil. Yıllar önce Melih Cevdet Anday da değinmiş: *30 Ağustos şenliklerini anlatan TV konuşmacısı "Şimdi resmî geçit başlıyor" dedi. Böylece "resmî" sözünün son hecesini uzatma yanlışlığına düştü. Madem eski deyişle söyleyecek, "resm-i geçit" demesi gerekirdi. Sonra efendim, bunun Türkçesi dururken başımıza iş açmak neden? "Geçit töreni başlıyor" dese olmaz mı? (Cumhuriyet, 22.09.1995)*

Bu tür törenler genellikle devletçe düzenlendiğinden "resm-i geçit" tamlamasındaki "resm" ile 'devletle ilgili' anlamındaki "resmî" sözcüğü karıştırılıyor. "Resm", yazma, çizme, taslak, resim, biçem vb. tanımları yanında burada "tören" anlamındadır: "Resm-i geçit" geçit töreni; "resm-i kabul" kabul töreni; "resm-i küşat" açış töreni ki, yanlış olarak "açılış resmiküşadı" diyenler de var.

"Resm" sözcüğünün bir diğer anlamı da "vergi" dir: "Resm-i gümrük", gümrük resmi, yani gümrük vergisidir. Ancak, biri Arapça, diğeri Türkçe iki sözcükten Farsça kurallara göre tamlama oluşturmanın uygun-suzluğu dikkate alınırsa "resm-i geçit" tamlamasının da "sürç-ü lisan" ('sürçmek' Türkçe, 'lisan' Arapça) gibi Osmanlıcanın uydurma tamlamalarından biri olduğu düşünülebilir. "Sürç-ü dil" daha uygun; hele "dil sürçmesi" ne kadar güzel ve anlaşılır...

Bunlar gibi dilimizde, tertemiz Türkçemizle "geçit töreni" demek varken bu geçmişe (Arapça'ya / Farsça'ya) özentili ya da saplantılı niye?... Komiklik olsun diye mi?..

Oldukça

Giyim modası gibi, bazı sözcüklerin de belli sürelerle 'yanlış kullanım' modaları oluyor. Örneğin, bir zamanlar (ikisi de aynı anlamda olan) "nüans farkı" deyişi çok yaygındı, sonra unutuldu. Yine bir zaman geldi (beğenme, değer biçme, alkış) anlamındaki "takdir" sözcüğü yerine (imbikten çekme, damıtma) anlamındaki "taktir" sözcüğü kullanılıyordu, bir süre sonra o da tavsadı...

Bunların örnekleri çok. Son gün-

lerde de basın organlarında (gazetelerde, dergilerde); yayın organlarında (radyo ve televizyonlarda) "olabildiğince, yeterince, çokça" (yani, çok değil) sözcükleri karşılığı olan "oldukça" sözcüğü, "çok, tam, eksiksiz..." anlamında kullanılıyor:

'Oldukça güzel bir manzara', 'oldukça şirin bir çocuk'; oldukça iyi, oldukça yeni, oldukça yüksek, oldukça başarılı... Ama hiç birisi tam değil; tama yakın...'Oldukça zengin bir adam...' yani, çok zengin değil 'zengince'.

Bir süre önce Eskişehir'e düzenlenen gezide, bize şehri gezdiren kılavuzumuz genç öğretmen, kentin o inanılmaz güzelliklerini ve yeniliklerini hep "oldukça" diye tanımlıyordu. Bir ara dayanamadım, sordum:

"Bizim hayranlıkla izlediğimiz ve çok beğendiğimiz bu güzellikleri siz beğenmiyor musunuz?"

"Beğeniyorum tabii."

Giyim modası gibi, **bazı sözcüklerin de belli sürelerle 'yanlış kullanım' modaları oluyor.**

"O halde niye hep 'oldukça güzel', 'oldukça başarılı' diye tanımlıyorsunuz? Yani, yeterince güzel ve başarılı bulmuyor musunuz?.."

Anlayamadı; açıkladım:

"Oldukça güzel" sözü, 'çok güzel' değil, 'güzelce' demektir de..."

Melih Cevdet Anday gazetesindeki köşesinde, **"oldukça sevindi, deyişi çok sevindi karşılığı kullanılıyor; oysa az sevindi anlamındadır"** diyordu:

"Bilmiyordum, uyarınıza teşekkür ederim" dedi; ama sonradan gezdirdiği yerlerdeki bütün güzellikleri yine hep 'oldukça' diye tanıttı...

Ünlü edebiyatçı, şair ve yazar Melih Cevdet Anday (1915-2003), 10 Ekim 1995 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki köşesinde, *"oldukça sevindi, deyişi çok sevindi karşılığı kullanılıyor; oysa az sevindi anlamındadır"* diyordu:

Prof. Dr. Mümtaz Soysal da köşe yazısında soruyor: *Yanlış kullanılan Türkçe sözcüklerden biri de "oldukça". "Oldukça" demek, "çok, hem de pek çok" mu demektir? Doğru olan, "eh, olabildiğince, az çok" demek istendiği zaman bu güzel Türkçe sözcüğü kullanmak değil midir?* (Cumhuriyet, 28.07.2003)

Sayın Soysal bir başka yazısında da şöyle diyordu: *"Oldukça"* sözcüğü-

nü istediğiniz kadar *"doğrusu şudur; bu sözcük 'çok' değil, 'eh, epey, ancak, yeterince' anlamına gelir"* deyin, hatta henüz kimse *"Seni oldukça seviyorum"* demesin, *"Falanca hanım o akşam oldukça şıktı"* diyerek iltifat yağdırdıklarını sananlar sütunlara ve ek-

ranlara egemen oldukça, sözcük sonuçta şimdiki çarpık anlamıyla yerleşmeyecek mi? (Cumhuriyet, 10.07.2004)

Sayın Feyza Hepçilingirler hocamız da bir günlüğünde değin-

miş: *Çok yakın zamana dek, 'yetecek kadar, epey, hayli' demektir ve abartma anlamı taşımazdı bu sözcük. "Oldukça iyiyim" tümcesinin anlamı, "Fena sayılmam", "oldukça büyük" sözcüğünün anlamı, "küçük değil, küçükten az daha büyük" demektir. "Çok aşırı, fazlasıyla" anlamında kullanılması yenidir ve elbette başka pek çok yanlış gibi, televizyonlar tarafından yaygınlaştırılmıştır. "Oldukça şık" olduğu söylenen hanıma bakıyorsunuz, daha şık olunamaz. "Oldukça eğlendik" dendiğinde çılginlar gibi eğlenmiş oluyorlar. Bu kullanım ısrarı sürerse sözlüklere sözcüğün abartılı çokluk anlamının da eklenmesi gerekecek..."* (Cumh. Kitap 09. 03.2006)

Yine Sayın Hepçilingirler'e gelen bir iletide de yıllar önce bir gazeteci ile Altan Karındaş arasında geçen konuşma aktarılıyordu: "Siz oldukça güzel bir kadınsınız" diyen gazeteciye Altan Karındaş, "Hayır" demiş, "Ben

'oldukça' değil, 'çok güzel' bir kadı-
nım." (13.05.2010)

Katıldığım eski bir Cumok toplantısında da sunucu genç "Gündemimiz oldukça yüklü değil" demişti.(!)

Acaba, 'çok yüklü değil' mi demek İstedi?

Ankara'da bir şarap kulübünün açılışında "İkram edilen şaraplar, davetliler tarafından **oldukça** beğenildi..." deniyor.

Hürriyet Ankara muhabiri ne demek istiyordu ki?.. •
orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Tavlanın Öyküsü

Kaynaklara göre 610 yılında Pers İmparatoru'nun başveziri Büzur Mehir tarafından tasarlanan tavla oyunu, zamanla dünyanın en popüler oyunlarından biri oldu. Tavladaki her rakamın özelliği vardı. Senenin birliği nedeniyle tavla bir taneydi. Dört köşesi dört mevsimi, karşılıklı 6'şar hane yılın 12 ayını, toplam pul 30 ayın günlerini, siyah ve beyaz pullar geceyle-gündüzü, karşılıklı 12'şer hane de günün 24 saatini simgeliyordu.

1400 yıl kadar önce Hint İmparatoru, satranç oyununu Pers İmparatoru'na, yanında bir mektup ile hediye olarak gönderdi. Mektubunda oyuna ilgili hiçbir açıklama yapmadan şu notu yazdı: **"Pers imparatoruna... Kim daha çok düşünüyor, kim daha iyi biliyor, kim daha ileriye görüyorsa o kazanır. Yaşam budur."**

Buna karşılık, Pers İmparatoru âlim veziri Büzur Mehir ile bu mesajı paylaşarak, kendisinin de karşılık olarak Hint İmparatoru için başka bir oyun icat etmesini istedi. Vezir haftalarca çalıştıktan sonra on günde tavlayı icat etti ve imparatora sundu. Hint İmparatoru'na, tavla oyunuyla birlikte gönderilmek üzere şöyle bir mesaj hazırlandı: **"Hint İmparatoru'na... Evet, kim daha çok düşünüyor, kim daha iyi biliyor, kim daha ileriye görüyorsa o kazanır. Ama biraz da şansır. İşte yaşam budur..."**

Tavla, satrançtan farklı olarak 'şans' öğesini de içerisinde barındırmasıyla sanki yaşamla daha çok örtüşüyordu. Tavlada ustalaşma eşiklerinden biri de, zarın rakamlarını Farsça olarak söylemek oldu. Bu rakamları Farsça olarak söylemeyi öğrenmemiş birine hep acemi gözüyle bakıldı. Sanki yaşamda henüz yeterince tecrübe kazanmamış bir gence öğüt vericesine, kazanan hep "öğren de gel" dedi. Ve rakibine göre biraz daha kaybetmeye yakın olan oyuncu, kendi hamlelerinin yanı sıra zaman zaman şansa karşı da mücadele etmesi gerektiğini unutmadı.

Tıpkı yaşam gibi!.. Tavladaki kimi mızıkçılıklar bile, zaman zaman yaşamda başvurduklarımıza benzemiyor mu?

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

Tarık Dursun K.

..Ve 1950'lerin İzmir'inde işsiz güçsüzleri, kimsesizleri barındıran ilginç bir mekânı ustaca geleceğe taşıyan eseri:

Rıza Bey-Aile Evi

1950'lerde İzmir'de yoksul aileler, işsiz güçsüzler, kimsesizler İsrail'e göç eden Museviler'in boşalttıkları evlere yerleşmişti. Söz konusu konutlar bir avlu çevresinde sıralanmış kapalı bir mekân oluşturuyordu. "Musevi aile evleri (*Yahudihane, kortejo*)" denilen, şimdi yokolmanın eşiğindeki bu yıkık dökük yapılardan, hâlâ ayakta kalanları, 2009' da fotoğraf sanatçısı Birol Üzmez görüntüleyecekti.

Ayakta kalabilen "Kortejo" evlerinden bir görüntü / Fotoğraf: Birol Üzmez

Eski kent dokusunun kapanmakta olan renkli sayfası artık onun aktardığı karelerde yaşıyor. Ama "aile evleri"ne asıl ölümsüzlük kazandıran, İzmirli yazar Tarık Dursun K'nın romanıdır. Tarık Dursun, bu gençlik yapıtını kaleme aldığı günleri anlatırken şunları söylüyor:

"Bahribaba Parkı'na gider, oturur, yöneticilerin ihanetine uğramamış

körfezimizi seyreder, şiir kurar, sonra kalkıp Halkevi'ne ağır adımlarla yürürdüm. Rıza Bey Aile Evi'ni o sıralarda "keşfettim".

Düşünebiliyor musunuz; bir kapıdan giriyorsunuz on adım yürüyorsunuz ve denize ulaşıveriyorsunuz. İki yanda iki sıralı odalar. O odalarda kendilerince birer dünya kurmuş insanlar. Hepsisi de İzmirli ama! Çok büyük yazarlar vardır, anlatırlar:

Başka bir "Kortejo" sokağı / Fotoğraf: Birol Üzmez

Günler günü yazacakları romanın başkişilerini gidip yerlerinde görür, inceler, kılı kırk yarıp romanlarına aktarırlarmış. Ben onlardan değilim. İzmir dışına düştüğümde nice İzmir hikâyelerim arasında 'Rıza Bey Aile Evi'ni kurdum günlerden bir gün. Kişilerini de bir zamanlar aralarında yaşadığım, içlerinden çıktığım insanlar arasından seçtim, kurguladım. Rızabey Aile Evi'ni yazdım."

**"Rıza Bey Aile-
evi"ne yerleşmiş
delifişek gençler de
tam böyle sorumsuzca yaşıyor,
sıradan olaylar
arasında savrulup
duruyorlar.**

O dönemde köy edebiyatı parlak günlerini yaşıyordu. Toplumcu gerçekçi yazarlar ise kentteki sorunları konu edinen bir savaşımın içindeydi. Tarık Dursun'un o sıralarda anlattıklarını, örneğin Adnan Benk şöyle değerlendirmişti: *"Kişiler alabildiğine başıboş. Kendi içlerinde de, çevrelerinde de bir dayanak bulamamışlar. Olayların dürtüsüyle, o yandan bu yana seğirtip duruyorlar."*

"Rıza Bey Aile-Evi"ne yerleşmiş delifişek gençler de tam böyle sorumsuzca yaşıyor, sıradan olaylar arasında savrulup duruyorlar. Ancak, geçen zamanın arasından bakınca onların da bir toplum kesiti içinde, nasıl sorunlar yaşadığı, yazarın bu sorunlara dikkatle tanıklık ettiği gözleniyor. İlk tanıklık, elbette canlandırılan yaşam çevresiyle ilgilidir. Olup bitenleri eski halk hikâ-

yelerinde görüldüğü gibi, "Aldı Kemal", "Aldı Hulusi" diye, kahramanlar ya da onların yakın çevresindekiler aktarmaktadır.

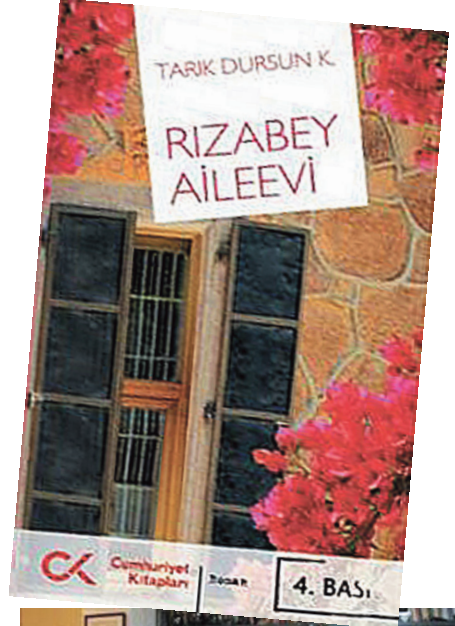
Hulusi ile Kemal, incir işinde çalışırken mevsim bitince işsiz kalmış iki arkadaştır. Rızabey Aile-evi'nin bir odasına yerleşmişlerdir. Sinemalarda vakit geçirir, Şişman'ın kahvesinde altmışaltı çevirirler. Hulusi, üç beş kuruş almak için Bahriyeli Cemal'e gider. Bahriyeli, Eşrefpaşa'da Fatma'nın gecekondusunda kumar oynamaktadır. Yanında yetişen, kumarın inceliklerini ondan öğrenen Hulusi'yi, eli boş çevirmez. Hulusi ile Kemal, oda komşuları iplik işçisi Tahsin'den yakınlık görürler. Tahsin onlara tiyatrocu bir arkadaşından söz eder. Sinema düşkünü gençlerin gözdesi, yalnızca kendileri gibi aylaklar, toplumun dışına itilmiş olanlardır:

"Artistler hep iyi oluyorlar nedense. İnsanlar içinde bir orospular iyi, bir de artistler. Gerisine kulak asma."

Şişman'la anlaşılan Hulusi kahvede poker, barbut oynayacak, yüzde altmış pay alacaktır. Kemal ise Tahsin'le birlikte fabrikada çalışacaktır. Hulusi'nin zahmetli işlerde gözü yoktur:

"İncirde neler çektiğimizi, daha unutmadım.Canı cehenneme fabrikalarının... Şişman'da oturur, 'ördek' düşünürüm."

Kendisini, "Elde yok, avuçta yok. Zenaat desen arama. Bütün bilip bileceğimiz kâğıt düzmek, aşığı cuk oturt-

Tarık Dursun K. mak, zarı hep yek'e atmak," diye tanımlar. Arkadaşının ise kendisinden ne kadar ayrı yaratılıştta olduğunu öğreniriz:

"Kemal'in elinden kumar dümenleri gelmez. O, ya işçilik etsin, ya kâtiplik. Elinde yazısı vardır. Kafası işler, üç gün sürdürmez; kâtip olur he-riflerin tepelerine."

İncire de kutucu girmişti sözüm ona. Birkaç gün, tak tak kutu çaktı. Sonra nasıl olduğunu kimse anlayamadan baktık: Kantar kâtibî olmuş, çıkmış. Bir de konuşurdu ki, mebus gibi. Adamın ağzından girer burnundan çıkar; şaşarsın."

Kemal fabrikadaki Şakir Usta'nın evine gidip gelmekte, kızı Semahat'ten de hoşlanmaktadır. Bu sırada, Kerim Usta'nın önyak olduğu işçiler zam istemeyi, alamazlarsa hep birlikte işi bırakmayı tasarlar. 1950'lerde hiç alışılmamış bu işler yüzünden polis kışkırtan-

1950'lerde hiç alışılmamış bu işler yüzünden polis kışkırtanların, eyleme geçenlerin peşine düşer.

ların, eyleme geçenlerin peşine düşer. Şakir Usta işten çıkarılır, Tahsin gözden kaybolmak için İstanbul'a gider. Kemal'i, Bahriyeli Cemal'e götüren Hulusi, olaylar yatışınca da değin onu, yanında saklamasını ister...

Cemal, Saniye Abla'nın işlettiği evde Fatma'yı tanımış, ona Eşrefpaşa'da sırtlardaki konduyu alarak birlikte yaşamaya başlamıştır. Gündüzleri, işleri için kente inmekte, Fatma ile, eve sığınmış Kemal birbirlerine yaklaşmaktadır:

"Pencereden vuran ışık yüzünü

alıyordu. Sakalları bir karış uzamıştı ama, güzel oğlandı.

'Sen ne iş yapardın dışarda?'

'Benim yapmadığım iş kaldı mı?' dedi. 'Hepsini yaptım. Kâtiplikten ameleliğe kadar...'

'Kâtiplik de mi yaptın? Nerde yaptın?'

'İncirde. Bir mevsim kantar kâtibiydim...'

'Mekteplerde okudun demek?'

'Ortaokulun son sınıfından ayrıldım.'

'Okusaydın ya, adam olurdu ne güzel...'

'Kafa işte. Serseriliğe vurdurduk, okuyamadık.'

Döşeğini kaldırdım, minder gibi yaptım. Gündüz üzerine oturulurdu. 'Sana çay pişirip getireyim de kahvaltı et. Acıkmışsındır.'

Gözlerini kaçırıldı. 'Zahmet etme Fatma abla. Valla'a, çok ayıp oluyor size karşı.' "

Bahriyeli'nin evdeki adamı Topal Recep, hiç hoşlanmamıştır Kemal'den:

"Bir garip oğlan. O kümes gibi odaya kapandı kapanaltı, ya iki kere geldi biz kumar oynarken, ya üç kere. Üçü aşmadı namussuzum. Yiyeceğini içeceğini Fatma götürüp getiriyordu. Başında bekliyordu yiylene kadar. Sonra boş tabaklar, boş tepsiyle geliyordu. Cemal: "Çok korkuyor zavallıcık," dedi. "Bura emniyetli yer halbuki, ama yine de korkuyor. Başından hiç geçmemiş olacak."

Ne olursa olsun, oğlan sinirime gidiyordu."

"Aldı Recep" başlıklı bölümde

Recep, Fatma'yla Kemal'i kucak kucağa gördüğünü söyler. Doğru mu yanlış mı öğrenemeyiz. Ama ortalık yatıştı diye Kemal evden ayrıldıktan sonra, Recep aynı şeyi Bahriyeli Cemal'e de anlatır. Kıyamet kopar. Sabah karanlığında Rıza-Bey Aile Evi'nin kapısına dayanan Cemal, Kemal'in karşısına çıkmasını istemektedir. Hulusi, öfkeli sarhoşu savmaya çalışır, başaramaz. Sonrasını bakkal Mustafendi'den dinleriz:

"Rızabey halkı kapılara üşüşmüştü. Bakıyorlardı. Erkeklerin kılı bile kıpırdamıyordu. Başlarına bela almaktansa... 'Hulusi!' dedi Cemal'a. 'Son defa söylüyorum sana: çekil yolumdan! O it burada. Bir çift lafım var. Konuşacağım onunla.'

'Bırakmam!' dedi Hulusi, vur beni, öyle geç bu kapıdan...'

Cemal'a, elini beline attı. Yarı sa-bah aydınlığında, tabancasını elinde gördüm."

Sonunda silah ateşlenecektir:

"İki defa tabancasını patlattı. Hulusi, 'Yandım anam' dedi, Cemal'a'nın üstüne düştü. Odanın kapısı yıkıldı sandım. Bir omuzda açıldı, Kemal Efendi fırladı. Sonra öbür odaların erkekleri: İbrahim Efendi, sonra Selim, sonra bisikletçi Ali, sonra geri kalanları..."

Elimde ibrik koştum. Erkeklerin hepsi donlaydılar. Hepsi Cemal'in

üstüne çullanmışlardı. Vuran vuranaydı. Berber İbrahim Efendi:

'Bir ip bulun, bir ip bulun!..' diye bağırды. Birileri bir çamaşır ipi koşturdu. Elini kolunu sıkıca bağladık herifin. Kimuldayacak hali yoktu. Yüzü gözü kana batmıştı. Hulusi Efendi'nin gözleri açık, havaya bakıyordu. O saat, gitmişti daha."

Bisikletçi Ali giyinip karakola haber vermeye yolanır. Az sonra Rızabey'in üstüne gün ışığı gelecek, daha öncekiler gibi bir Cumar-tesi başlayacaktır!..

Tarık Dursun K'nın yapıtı, uzun sürecek edebiyat yolculuğunun başlangıç adımlarından biridir. Bir dönem romanıdır. Çok ilginç bir mekân ustaca geleceğe taşımıştır. Günün toplumsal özelliklerini yansıtırken küçük insanların dünyasını, onların içinde yaşadığı alt-kültürü yalın çizgilerle dile getirmiştir. •

konurertop@butundunya.com.tr

Kültür ve Sanat Dünyası
Tekin Özertem

İzmir

Milli Kütüphane

100 Yaşında

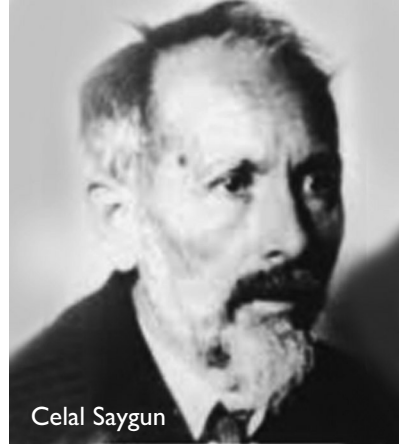
Uçak kalktığında henüz güneş doğmamıştı. İzmir'e indiğimizde de eskilerin değişiyse ancak iki mızrak boyu yükselmişti. Zamanı eskilerin değişiyse tanımlamam ne edebiyat yapma gayreti ne de özentisi. Bilinçli bir seçim... Yıl, 2012; günlerden 11 Ekim Perşembe. Ama benim yolculuğum bir anlamda 100 yıl öncesinin İzmir'ine...

Yıl 1912. Aylardan, temmuz; temmuzun altısı. İkinci Beyler Sokağında coşkulu bir heyecan. O cumartesi günü Salepçioğlu Hacı Ahmet Efendi Konağı'nın selamlığında kaç kişinin toplandığı bilinmiyor. Coşku, orada oldukları kuvvetle muhtemel on dört İzmirli aydının inançlı yüreğinde:

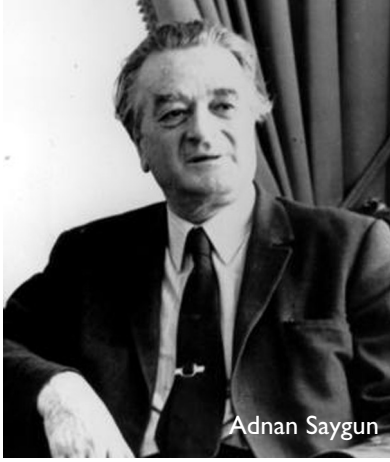
Eytam Müdürü Abidin, Vilâyet Meclisi Üyesi Salih (Akalan), Osmanzade Hamdi (Aksoy), İttihat ve Terakki Fırkası İzmir Sekreteri Celâl (Bayar), İttihak ve Terakki Fırkası İzmir Şubesi Katibi Mesulu Şükrü (Cevahirci), İzmir'in ilk Türk Eczacısı S. Ferit (Eczacıbaşı), Eczacı Faik (Ener), Mahmut Tahir, Mahmutzade Etem, Küçük Talât (Muşkara), Emekli Albay Salâhattin Saip, M. Celâl Saygın, (1) Sezai (Söker), Süleyman (Tuser)...

İzmir Milli Kütüphanenin ikinci katındaki mermer levhada Müessisler (2) başlığı altında kütüphanenin kurucusu bu on dört kişinin adı yazılı. Ama bu bina, Beyler sokağındaki bina değil. Milli Kütüphanenin ikinci binası... 31 Ekim 1933 tarihinde, Cumhuriyetin onuncu yılında İzmir valisi Kâzım Dirik tarafından hizmete açılmış. Açılışı, Halkın Sesi gazetesi bakın nasıl duyurulmuş:

Celal Saygın

“Milli Kütüphanenin açılma şenliği saat 18.00 de memleketin yüksek münevverleri önünde yapılmıştır. Salonu çok güzel bir şekilde hazırlanmıştır. Davetliler, Milli Kütüphane İdare Heyeti azaları tarafından kapıda karşılanıyordu. Şehrimizdeki konsoloslar da açılma merasimine davet edilmişti. Tolöre heyeti azasından Eczacıbaşı Ferit Bey tarafından Milli Kütüphanenin tesisi ve şimdiye kadar meydana getirdiği eserler hakkında bir tarihçe yapılmış, ‘Yaşasın Büyük Gazi, Yaşasın Cumhuriyet ve İnkılap Fırkası’ demiş, alkışlanmıştır. Davetlilere ba-

Adnan Saygun

dem kurabiyeleri ikram edilmiş, memleketin bu çok kıymetli eseri, baştan başa gezilmiş, onu yaratanlar takdir olunmuştur.” (3)

Yalnız Halkın Sesi’nde değil, Anadolu, Ahenk ve Yeni Asır gazetelerinde de çeşitli haber ve yorumlar yayınlanmış Milli Kütüphanenin açılışına dair.

Milli Kütüphanenin İzmirlilere kucak açtığı 1912 yılının 6 Temmuz Cumartesi günü, Salepçioğlu konağının selamlık kısmında bir kişinin daha olması gerek: Avukat ve Hizmet Gazetesi’nin sahibi Kadızade İbrahim Refik Bey. Çünkü kendisi, İzmir’de bir ‘milli kütüphane’ kurulması için girişimde bulunan ilk kişi. Parti programında yurt çapında milli kütüphaneler kurulmasını öngören İttihat ve Terakki’nin İzmir şubesi sorumlu sekreteri Telat Bey’e, 1911 yılında o baş vurmuş.

O yıllarda İzmir’de kurumsallaşmış dört kütüphane var. Hepsi de azınlıklara ait. Ülkenin her yerinde durum aynı. Vakıf ve medreselerin dışında, Türklerin yararlanacakları tek kütüphane, 1884 yılında açılan İstanbul’daki Beyazıt Kütüphanesi. İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin milli

kütüphaneleri yurt çapına yayma çabası da bundan.

İttihatçıların çabası ne yazık ki başarılı olmamış. Açılan az sayıda kütüphane kısa sürede birer ikişer kapanmış. Direnebilen sadece İzmir Milli Kütüphane olmuş. Bu başarının bir nedeni İzmirli aydınların kütüphaneye sahip çıkmaları. Bir diğer nedeni de kurucuların Birinci Beyler Sokağının hemen giri-

İzmir Milli Kütüphane’nin yenilenen bölümlerinden bir görünüş

şinde kütüphaneye gelir sağlamak için borç harç da olsa bir sinema yaptırıp kiraya vermiş olmaları. Ahmet Adnan Saygun'un gençliğinde makinistlik yaptığı ve gışesinde bilet sattığı, sessiz filmlere piyano çalarak eşlik ettiği bu sinemanın adı da Milli Sinema. Devlet katkısı olmamasına rağmen kütüphanenin ve sinemanın milli diye adlandırılmasının nedeni millet kavramının İttihat ve

Terakki ile ortaya çıkmış olması. İşgal yıllarında "milli" sözcüğüne tahammül edemeyen Yunan Hükümetinin isteği ile iktidardaki Hürriyet ve İtilaf Fırkası tarafından kütüphanenin adı İslam Kütüphanesi olarak değiştirilmişse de kurtuluştan sonra tekrar eski adına kavuşmuş.

Havaalanından otele giderken bunlar geçiyor aklımdan. 8-12 Ekim tarihleri arasında, kütüphane müdürü Ahmet Gürlek ve kütüphane çalışanlarının -topu topu hepsi on iki kişi ve bu sayı çocukluğumdan bu yana hiç değişmedi- çabalarıyla gerçekleştirilen İzmir Milli Kütüphane 100. Yaşında sempozyumuna katılmak için buradayım. Kütüphanenin yıllardır süregelen sorunlarının çözümü, İzmir'in ve Milli Kütüphanenin çağdaş ve yeterli bir binaya kavuşturulması için İzmirli düşünce önderlerinin, üniversite temsilcilerinin, aydınların validen belediye başkanlarına kadar kentlin yöneticilerinin düşünce ve öneri-

Benim bildiğim üç temel sorunu var kütüphanenin ivedilikle çözülmesi gereken: **Personel, bina ve kaynak.**

lerini duymak için sabırsızlanıyorum. Benim bildiğim üç temel sorunu var kütüphanenin ivedilikle çözülmesi gereken: Personel, bina ve kaynak...

Çağdaşlaşma Hareketinde İzmir ve Milli Kütüphane konulu sempozyum iki gün sürecek. Dört oturumun yapılacağı, on dört bildirinin sunulacağı sempozyumda fırsat bulursam ben de katkıda bulunacak, arta kalan zamanda da İzmir'in tadını çıkaracağım.

Otelden çıkınca, önceden tasarladığım gibi soluğu doğru Alsancak'ta, Kıbrıs Şehitleri Caddesindeki tarihi boyoz fırınında alıyorum. Yıllardan sonra ilk kez boyoz ve fırında pişmiş katı yumurta ile kahvaltı yapacağım. Bunun ne demek olduğunu ancak İzmirli bilebilir...

Boyoza olan özlemimi giderip Taksiye binince tadım kaçıyor. Çünkü “Milli Kütüphane’ye...” dediğimde “Orası neresi?” diye soruyor taksi şoförü. Şaşıyorum. Milli Sinema desem bilemeyecek. “Eski Elhamra Sineması’nın, şimdiki Operanın yanı.” diyorum; yine tık yok... Tarif üzere Milli Kütüphaneye vardığımızda, mi-

marı Tahsin Sermet Bey olan binayı taksi şoförüne gösterip, “İşte Milli Kütüphane burası!” demekten kendimi alamıyorum.

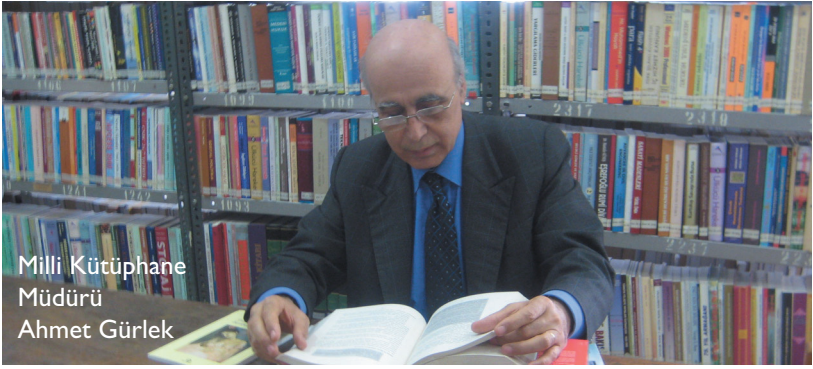
Sempozyum İzmir Opera ve Balesi’nin binasında yapılacaktır. Burası, Milli Sinema’nın 1926 yılında yapımı tamamlanan yeni binası. Benim gençlik günle-

Kütüphanede bulunan değerli pek çok kitaptan ikisi: Katip Çelebi’nin Cihannüma’sı ve Düsturname-i Enveri alta

rimin Elhamra Sineması. Fuayedekuz on kişi var yok. Sempozyum on beş dakika sonra başlayacak. Milli Kütüphane Müdürü Ahmet Gürlek ve Milli Kütüphane Vakfı Başkanı Avukat Ulvi Puğ ile fuayedek biraz sohbet edip salona yöneliyorum. Ve hiç ummadığım bir “sürpriz” ile karşılaşıyorum: Salon bomboş. İçerde beş altı kişi var ya da yok. Utanıyorum...

Fuayedekiler de salona girdikten, belki gelen olur diye beş on dakika bekledikten sonra sempozyum başlıyor. Oturum başkanı ve üç konuşmacı dahil otuz iki kişiyiz. Durum öğleden sonraki ikinci oturumda da değişmiyor. Değişen sadece mekân... Operanın

Milli Kütüphane
Müdürü
Ahmet Gürlek

salonunu boşu boşuna işgal etmemek için kütüphanenin okuyucu salonuna taşınıyoruz. Anlamakta güçlük çektiğim şey: Basın Bülteni gönderilmiş olmasına rağmen, ne sabah ne de öğleden sonra oturumu bir tek basın mensubunun bile izlememesi. Bir fotoğrafçı bile göndermemişler...

Ertesi gün sabah erkenden otelin hemen yakınındaki İzmir'in köklü gazetelerinden birine uğrayıp danışmadan "Haber Müdürü"nü arıyorum. Vaktim olsa yukarıya çıkıp yüz yüze konuşacağım; ama yok. Telefonda kendimi tanıtıp sempozyumu neden izlediklerini soruyorum. Bir an duruyor, sonra "Neden soruyorsunuz?" diyor. "Afedersiniz, sizi gazeteci sanmıştım!" deyip ahizeyi görevliye veriyor; sanki üzerime bir şey bulaşacakmış gibi acele ile dışarıya çıkıp uzaklaşıyorum.

Üçüncü oturumda salonda yine biz bizeyiz. Acaba diyerek bakıyorum, ama etrafta yine bir basın mensubu yok. Ne yazılısından, ne sözlüsünden ne de görüntülüsünden. 100 yıl öncesinin

Hizmet, Ahenk, Anadolu, Yeni Asır gazetelerinden başlayarak çocukluk ve gençlik yıllarımdan Demokrat İzmir, Ege Ekspres gazetelerine uzanan zaman tüneline geçerek İzmir gazetelerinde yayımlanan Milli Kütüphane ile ilgili yazılar ve İzmir Radyosu'ndaki programlar geliyor aklıma. Sadece İzmir değil, İstanbul gazetelerindekiler de...

Öğleden sonraki oturum biterken dayanamayıp salondaki dinleyicileri sayıyorum birer birer. Tam yirmi sekiz kişiyiz... Milli Kütüphaneyi on dört kişinin kurduğunu düşünüp hafiften gülümsüyorum. Yüz yılda yüzde yüz artış! Hiç de fena değil.

Sabah gün doğarken geldiğim İzmir'den akşam, güneş battıktan sonra dönüyorum. Uçak İzmir üzerinden geçerken şehrin ışıkları nedense az biraz soluk görünüyor gözüme...•

tekinozertem@butundunya.com.tr

1- Celal Hoca olarak tanınan ve Ahmet Adnan Saygun'un babası olan Mehmet Celaleddin Bey, daha sonra soyadını Saygun olarak değiştirmiştir.

2- Kurucular

3- Ahmet Gürlek, "100. Yılında Milli Kütüphane", İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2012, s. 97

www.izmirmillikutuphane.com

Kolo'nun mirasından Emir'in mirasına

Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi son sınıf öğrencisiyken geçirdiği trafik kazası sonucu yaşamını yitiren Emir Hilmioğlu'nun ömrü, tutkusu olan sinema alanındaki son kısa filmi 'Kolo'nun Mirası'na, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından verilen ödülü kaldırabilmeye yetmedi. 'Oğlunun mirası', gurur veren ödülü annesi Nurhan Hilmioğlu aldı...

**BÜTÜN DÜNYA
YAZI İŞLERİ**

Emir Hilmioğlu Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi son sınıf öğrencisiydi. Ancak hukuk eğitimi alarak geleceğini bir avukat olmak üzerine kurması, tutkusu olan sinema-

dan kopması demek değildi. Bu nedenle Ankara Sanat Atölyesi ve Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde oyunculuk dersleri aldı ve kısa filmler çekti.

Son çektiği 'Kolo'nun Mirası' isimli kısa filmde, mimar ve aynı zamanda Ankara Belediyesi başkanlığı yapmış olan Vedat Dalokay'ı kendisine örnek alarak, modern şehirler planlamak amacıyla mimar olmak isteyen bir gencin gözünden bir Ankara anlatımı yaptı.

Babası cezaevinde olmasına karşın, tüm sıkıntıları aşarak, kısıtlı olanaklar ve dar bütçeyle bir belgesel yaptı.

Kısa filmi, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından ödüle değer bulundu. Ancak ne yazık ki Emir'in, tıpkı

film gibi kısa süren yaşamı, bu sevinci yaşamasına, ödülünü elleleriyle almasına yetmedi.

İki ay önce geçirdiği trafik kazası, gencecik Emir'i ailesinden

ve sevdiklerinden koparıp aldı. Onu ölümsüz kılan izlerinden biri de, son kısa filminin ödülünü, annesi Nurhan Hilmioğlu gururla aldı.

Büyük oğlu Arman Hilmioğlu ile birlikte ödül törenine katılan anne Nurhan Hilmioğlu, Emir'in ödülünü Ankara Mimarlar Odası Başkanı Ali Hakkan'dan alırken gözyaşlarını tutamadı, oğlundan tüm ailesine miras kalan ödülü defalarca öptü.

Yaşamının baharında trafik kazasına kurban verilen genç 22 yaşındaki Emir Hilmioğlu'nun babası eski İnönü Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu, Ergenekon davası tutuklusu olması nedeniyle bu ana tanıklık edemedi.

Hangisi Doğru?

Dünya ülkelerinin tümünün benimsediği ve bunları uluslararası kuruluşların organize ederek sunduğu, spor gösterilerinin evrensel dili kaybolma sınırına dek dayandı.

Sevilen, benimse-
nen ve heyecan
verici olduğu bili-

nen bir çok spor dalının İngilizce kökenli dil yapısının geniş tablosu, uymayan ancak uydurulan sözcüklerle ve süratle bozulmaya başladı.

Bu anlaşılabilir dil değişimi, Türkçemizi de kısa sürede etkisi altına aldı. Şimdi; uymayan ancak uydurulan sözcükleri inatla ve direnerek kullanıyoruz.

Örneğin; futbol oyununda önemli

görevler üstlenen kalelere; "çerçeve" diyoruz. Ahmet'in attığı sert şut "çerçeve"yi mi, yoksa kaleyi mi bulmadı, bilemiyoruz. Futbol oyununun kaleleri, nasıl olur da anılarımızın simgesi fotoğraflarla süslediğimiz, dört kenarlı eşyalarla eş değer bir anlam taşır.

Günümüz futbol dilinde şimdi bir de "plase vuruş" söylemiyle karşılaşırız. Bu vuruş şeklini daha da de-

taylandırarak, "sert plase", "yumuşak plase" şeklinde konuşup yazarlara rastlıyoruz. Futbolda üst vuruş, ayak içi, dışı, hatta topukla, burunla, taban ve kafayla vuruş şekilleri vardır da, plase vuruşun futbol sözcüğünde tanımını yoktur, ya da önemli bir sözcük (!) unutulmuştur.

Bazı spikerler topun saha dışına çıkışını "Top oyun alanını terk etti" sözleriyle tanımlıyor. Umarız topun kızgınlığından (!) değildir.

"Kendini yerde buldu. Yerde kaldı" ne demek?

ortaladı." olmalıdır.

Tüm bunlar, farklı bir söylem için İngilizce'den dilimize zorla uydurulmaya çalışılan komik ve garip (sözde) uygulamalardır.

Frikik diyenler de var, serbest vuruş diyenler de. Korner mi, köşe vuruşu mu? Santra yuvarlağı mı, orta yuvarlak mı? Avuntumuz, İngilizce kaynaklı "temel" bazı sözcükleri değiştirememiş olmaları. Belki de tanımlayacak sözcükleri bulamadılar. Örneğin; penaltı, ofsayt gibi.

Bir zamanlar başkent Ankara, tüm ülkede olduğu gibi ulusal bayramları büyük bir görkemle kutlardı. Bu bay-

ramlarımızdan biri de 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı idi. Zengin içerikli kutlama törenlerinde, merakla izlenen 19 Mayıs Maratonu'nun ayrı bir yeri vardı. Dünyanın en iyi uzun mesafe atletlerinden biri olarak gösterilen İsmail Akçay'ın yanı sıra, dünyanın en iyi maratoncuları da bu şölenimize davet edilirdi. 42 kilometre 195 metrelik uzun yol yarışının parkuru, ellerinde bayraklarla Akçay'ı destekle-

Krampon, futbol ayakkabısının adı mıdır yoksa; futbol ayakkabısının altında metal, kösele veya sert plastik olarak yerleştirilen, saha ve iklim koşullarına göre değişebilen vidalı parçalar mıdır ?

"Nuri topu, birinci direğe kesti!"

Hayır; "Nuri topu yakın direğe

yen binlerce insanımızın, gurur verici görüntülerinden kareler yansıttırdı.

İşte öylesine bir günde, tüm zamanların en iyi maratoncularından biri olan Avustralya'lı Derek Clayton yarışı, 2 saat 13 dakikalık bir zamanda tamamlayarak birinci

olmuştu. Atletimiz Akçay'ın tüm çabalarına karşın ikinci olduğu yarış sonrasında, Derek Clayton'a sordular:

"Bu dereceniz yeni bir dünya rekoru olabilir mi?"

Ünlü atlet soru karşısında uzun süren bir şaşkınlık yaşadı. Nasıl yanıt vereceğini ve nereden başlayacağını bilemedi, sonunda konuştu;

"Maraton yarışlarında, dünya rekoru yoktur, en iyi derece vardır. Bugün benim burada elde ettiğim, dünya rekoru değil, dünyanın en iyi derecesi olabilir."

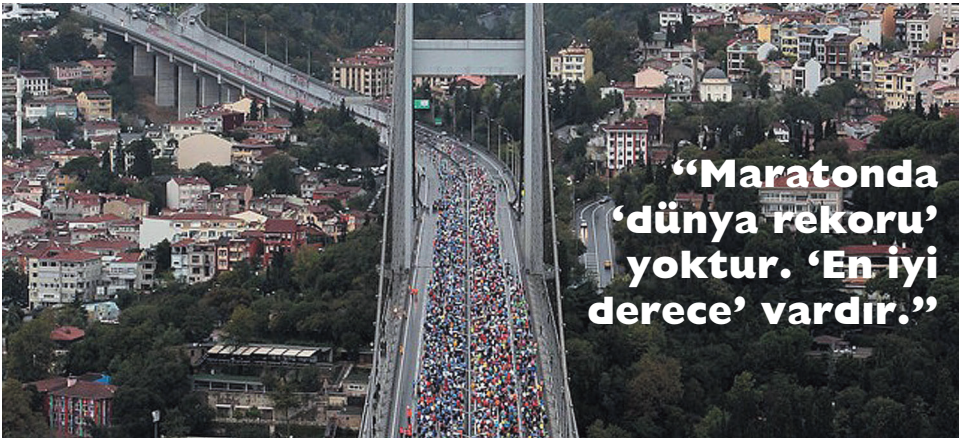

Derek Clayton

11 Kasım 2012 Pazar günü koşulan ve dünyanın en önemli maratonlarından biri olarak atletizm takvimine alınan Avrasya Maratonu öncesinde yazılanları dikkatle okudum. Televizyon yayınlarını aynı şekilde izledim. Bir kaç kişinin ötesinde yayını yapan, yazan ve konuşanların ortak söylemi, Uluslararası Avrasya Maratonu'nunda bir dünya rekorunun kırılabilme olasılığıydı. Avustralyalı Derek

Clayton'u bir kez daha anımsadım; "Maratonda "dünya rekoru" yoktur. "En iyi derece" vardır."

Ülkemizde giderek zenginleşen ve uluslararası podyumlara dek uzanan salon sporları başarımız yadsınamayan bir gerçek. Bu alanlarda ülkeleri adına yarışan sporcularımızın madalya sevdaları ve tarihte ilk kez Olimpiyat oyunlarına dek uzanmaları gerçekten gurur verici. Tüm bu inanılmaz gibi

**"Maratonda
'dünya rekoru'
yoktur. 'En iyi
derece' vardır."**

Artık, Genç Bayanlar, yerine Genç ya da Küçük Kadınlar(!) mı diyeceğiz?

gözüken başarıların, bir sözcük değişikliği ile sunulmasına doğrusu anlam veremediğimi belirtmek isterim. Daha düne değin "Bayanlar Voleybol Ligi" şeklindeki tanımın, "Kadınlar Voleybol Ligi"ne dönüştürülmesinin gerekçelerini bilemiyorum. Bayanlardan rahatsızlık mı vardı da, kadınlarla yer değiştirdi? Genç bayanlar, Yıldız Bayanlar, Küçük Bayanlar şeklinde kulağa hoş gelen bir Türkçe ile sunulan karşılaşmaları şimdi, Genç Kadınlar, Yıldız Kadınlar ya da Küçük Kadınlar(!) sözleriyle mi izleyeceğiz?..

Televizyonlarda sunulan spor bültenlerinde çoğu zaman ilginç haberleri izliyorum. Haber şöyle:takımı bugün basına kapalı bir antrenman yaptı. Yaklaşık iki saat süren çalışmada, bazı oyuncular, "düz koşu" yaptı.

Bunun nasıl bir koşu türü olduğu sorgulanırken, basına kapalı bir antrenmanda habercilerin izlemedikleri

bir çalışmayı nasıl tanımlayabildikleri de ayrı bir merak konusu oluyor.

Futbol sözcüklerinden düz koşunun çıkarılmasından yayanım.

Yıllardan beri süregelen bir tribün adlandırma yanlışlığıımız da var.

Kapalı tribün, açık tribün vardır. Ankara 19 Mayıs Stadı'n-

dan tüm ülke stadyumlarına yansıtılan maraton ve de kale arkası tribünleri vardır. Sayısını daha da arttırabileceğimiz tribün adları arasında, dünyanın hiçbir ülkesinde bulunmayan "Şeref" Tribünlerimiz de vardı bizim. Şeref unvanı nereden gelir bilinmez. Bırakın bu anlamsız isimleri diyenlerin baskısı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin temelinde yatan "eşitlik" ilkesi gereği "O şeref hepimize aittir" dendi ve adı "protokol" ya da "A tribünü" olarak değiştirildi bir çok kentimizde. Ama eski alışkanlıkla "şeref tribünü" sözcükleri hâlâ dilimize dolanabilyor.

Ülkemizi yöneten ve yönetecek olanların görevi, siyasetten, spora, eğitimden, endüstriye, parlamentodan, tutukevlerine değin her zaman ve yerde, doğruları uygulamaktır. Olması gereken asli görev budur. Tribün küçük bir ayrıntıdır. Önemli olan bir yerden başlayabilmektir. •

metingoren@butundunya.com.tr

Fırçalayarak
Serdar Günbilen

Şimdiki Zaman
Can Pulak

Yeşile İhtiyaç Var

Güzel bir çevrede, huzurlu bir ortamda, çiçekler içinde ve kuş sesleri arasında yaşamak bizim de hakkımız olmalı.

Çok güzel bir ülkemiz var. Geniş imkânlarla sahibiz. İklim çok müsait. Güneş zenginiyiz. İstedığımız bitkiyi, çiçeği, ağacı çok kolay yetiştirebiliriz. Yaşam alanlarımızı süsleyebilir, rüya gibi bir hayatı kolayca yaşayabiliriz.

Ama nedense başaramıyoruz bunu. İmkanları çok kıt ülkeler bile, bizden daha huzurlu geçirebiliyorlar hayatlarını. Yarattıkları doğal alanlara, parklara, bahçelere yönelerek ruhlarını dinlendiriyorlar, streslerini atabiliyorlar.

Bizim böyle bir lüksümüz maalesef yok. Park ve bahçe fakiri bir toplum haline geldik. Parklarımıza park, bahçelerimize bahçe demek için bin şahit lazım. Gerçi İstanbul bir miktar artırdı yeşil alanını, park ve bahçelerini. Ama öylesine yetersiz ki, birkaç parktaki banklara oturabilmek için kuyruğa girmek gerekebilir.

Şehirlerimizin meydan kültürü de kalmadı. Taksim'e artık meydan denebilir mi? İzmir'in Konak'ı da olmasa, ülkemizin neresinde doğru dürüst bir

meşitlik alanımız var ki? Şöyle görkemli heykelleriyle, çim ve çiçekli alanları, büyük ağaçları, havuzuyla kentlerimizde meydanlarımız olsa, boş zamanlarımızı ne güzel değerlendirirdik, değil mi?

Aslında tarihimizde çok güzel park ve bahçelere sahipmişiz. Saray bahçelerimizden yabancı yazarlar övgüyle söz ederlermiş. Allahtan koruyabilmişiz buraları. Koruyabilmişiz ama geliştirememişiz. İstanbul'a son gidişimde bazılarını gezdim, ne yapmışsa atalarımız yapmış.

Yeri gelmişken bir sıkıntıdan bahsedeyim. Türkiye'de yetişmiş bahçıvan bulabilmek mümkün değil. Milyonlarca dolarlık villalarımız var ama bahçelerine bakacak doğru dürüst personel yok. Olan birkaç kişiye profesör maaşı ödeseler bile, yerine yetişen kimseleri bulamıyorlar. Bir tarihte Yalova'da özel sektör bir bahçıvanlık okulu açmıştı ama, şimdi onun da yerinde yellere esiyor.

İstanbul'da yaşayan varlıklı yurttaş-

larımız, bahçelerine özel fidanlıkların desteğiyle baktırabiliyorlar. Peki geride kalanlar, büyük paralar ödeyemeyecek olanlar, onlar nasıl bakacaklar, nasıl koruyacaklar bahçelerini?

Çıkın İstanbul'un dışına, nerede bulacaksınız bahçivani? İşte bu yüzden kimse bahçe yapmak istemiyor, kimse başına yeni bir dert açmıyor.

Belediyeler ne güne duruyor, niye park ve bahçeler yapmıyor, gerekli personeli neden yetiştirmiyorlar? Her karış toprağa inşaat ruhsatı vermeyi belediyecilik zannedenler, halka huzurlu ortamları yaratmakta çok cimri davranıyorlar. Gerçi kentlerimizde meydan ve park yaratacak boş alanlar bırakmamışız. Hele büyük kentlerimizde toprağı görmek iyice zorlaşıyor artık. Her yer inşaat, her yer beton. Buraları yönetenler, halkın nefes alabileceği alanlar yaratmak, park ve bahçeler yapmak, yeni meydanlar açmak zorunda.

Kentleri yeşilleme, çiçekleme, süsleme işini Çevre Bakanlığı üstlenmeli. Orman fidanlıklarında üreteceği bitkileri belediyelere ücretsiz dağıtmalı, gerekli park-bahçe personelinin yetiştirerek, bu konudaki ihtiyacın giderilmesine yardımcı olmalıdır. Öyle belediyeler var ki, bırakın çiçeği meydana nasıl yetiştireceğini bile bilmezler.

Ama yine de bir yerden başlamak lazım. Çevre Bakanlığı bitki ve bakım desteği verirse, Bayındırlık Bakanlığı ise meydan, park ve bahçe alanları yaratacak projeleri çizdirir ve geçici

şehir plancılarını belediyelerde görevlendirirse, böyle bir takviyenin yararı kısa bir süre içinde görülebilir.

Bu konuda Karayollarına da görev düşüyor. Şehirleri birbirine bağlayan yollarımızı elverişli bitkilerle süsleyebilir. Her zaman söylüyorum, batı bölgelerimizde zakkum, Ege ve Akdeniz'de turunc, hele hele top akasya müthiş, dayanıklı ve gösterişli bitkiler. Zaman zaman görüyorum, bazı refüjlere karabiber ve Kıbrıs akasyası dikiyorlar. Herhalde bilgisizlikten kaynaklanan bir dikim bu. Çünkü karabiber ve Kıbrıs akasyasının kökleri refüjleri

Her karış toprağa inşaat ruhsatı vermeyi belediyecilik zannedenler, halka huzurlu ortamları yaratmakta çok cimri davranıyorlar.

patlatır, yollara zarar verebilir. Onun için yol dikimlerinde mutlaka müsait bitkiler dikkate alınmalıdır. Bu konularda Üniversitelerle, Ziraat ve Orman Fakülteleriyle, peyzaj bölümleriyle işbirliği yapılabilir.

Sonuç olarak milletimize daha huzurlu ortamlar yaratmalı, şehirde yaşamının nimetlerinden herkesi yararlandırmalı, stres yüklü insanların rahatlamalarını sağlamalıyız.

Bunun için gerekli imkânlarla fazlasıyla sahibiz. •

canpulak@butundunya.com.tr

Gezdike Gördükçe
İzlen Şen Toker

Gölyazı

Yaşamak için direnen
bir gln kıyısında:

Bazen deniz öylesine durgunlaŐır, yüzeyi öyle przszleŐir ki, sanki gl olur. Güneş ışıkları topraĝa öyle vurur ki bazen, uçsuz bucaksız görünen ova sanki deniz olur. Yaĝmur daĝlardan, tepelerden düzlüklere öyle çamur taşır ki bazen, bu çamurlu toprak güneş ıŐıklarıyla buluŐunca sanki çöl olur.

Bazen göl öyle sakin, öyle durgun olur ki, gökle iyice bütünleşir, sanki göl gökyüzünün bir parçası olur.

Gölyazı'da gün batarken Uluabat Gölü de, sanki önüne serilmiş bir parça gökyüzü gibi. Güneş gökyüzünden, önce bir kısmı gölün içinde kalmış ağaçların dallarına doğru alçalıyor; sonra sudaki bir karabatağın başına konuyor sanki. Suyun yüzeyine vuran kendi ışığına yaklaşıyor yavaşça; önce ışığına kavuşuyor, sonra suyun içinde usulca birlikte kayboluyorlar. İnsana nefes almayı bile unutturabilecek bu günbatımı manzarası, eski adını ışık tanrısı Apollo'dan alan Apolyont (Uluabat) Gölü'ne çok yakışıyor. Öyle bir ışık ki bu saatlerde göle vuran, tüm endişeleri silip, yüreklere huzur dolduruyor sanki.

Bursa'da, Uluabat Gölü'nün kıyısında, göle uzanan yarımada'nın ucundaki adada, Gölyazı'dayım...

Zeytin ağaçlarının çevrelediği köye gelen yol, göl kenarında, Gölyazı'da son buluyor. Gölün kuzey kıyısındaki yarımada ile karşıdaki adanın üzerine kurulan köyün iki yakası, ince bir köprüyle birbirine bağlanıyor. Köprüye yaklaşırken kıyıda görünen sandallar, burada yaşamın göle ne kadar bağlı olduğunu gösterir gibi.

Tektonik bir çöküntü sonucu oluşmuş, oldukça sığ bir göl olan Uluabat Gölü'nün dilden dile anlatılan oluşum öyküsüyle daha farklı. Bu öyküye göre, adı şimdi Gölyazı olan bu yerde kurulmuş Apollonia'nın kralı, kızını oğluna

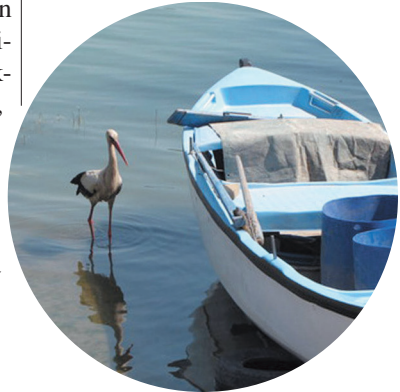
İnsana nefes almayı bile unutturabilecek bu günbatımı manzarası, eski adını ışık tanrısı Apollo'dan alan Apolyont (Uluabat) Gölü'ne çok yakışıyor.

isteyen komşu krallık Melde'nin hükümdarına olumsuz yanıt verir. Bu duruma kızan Melde Kralı da Odryses çayını Apollonia'ya yönlendirir, krallığı sular altında bırakıp, burayı göl haline getirir.

998 yılında Ramsar Uluslararası Sulak Alanlar Sözleşmesi kapsamında koruma altına alınan ve Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı tarafından “yaşayan göl” ilan edilen Uluabat Gölü yaşamak için direniyor gibi sanki. Kıyıları yer yer sazlık ve bataklık olan göl, küçük karabatak, bıyıklı sumru, tepeli pelikan, patka, kaşıkçı, gece balıkçılı, arı kuşu, saz delicesi gibi kuş türlerine ev sahipliği yapıyor. Göçmen kuşların da önemli geçiş yollarından biri üzerinde bulunan gölde, artık eskisi kadar kerevit olmasa

Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı tarafından “yaşayan göl” ilan edilen Uluabat Gölü yaşamak için direniyor gibi sanki.

Tarihi M.Ö. 6. yüzyıla kadar uzanan Gölyazı ve çevresinde geçmişin izlerini de görmek mümkün.

da, turna, kızılkanat ve sazan gibi balıklar yaşamaya ve üremeye çalışıyor. Balıkçılığın önemli bir geçim kaynağı olduğu Gölyazı da sanayileşme nedeniyle kirlenen gölden olumsuz etkileniyor. Yine de her gün umutla biniliyor sandallara; ağlar sabırla örülüyor, onarılıyor. Genellikle bir erkek ve bir kadından oluşan çift kişilik ekiplerce bırakılıyor

ağlar suya. Bazen eş, bazen abla-kardeş, bazen de ninetorun olarak çıkılıyor balığa, bu nedenle balıkçı kadınların köyü de deniyor Gölyazı'ya. Mavi, yeşil, kırmızı renklerle boyanmış sandallar döndüklerinde balık bolsa, öğle saatlerinde köy meydanında açık artırma ile satış yapılıyor, balıklar sandıklarla Bursa'nın farklı yerlerine dağılıyor.

Tarihi M.Ö.6. yüzyıla kadar uzanan Gölyazı ve çevresinde geçmişin izlerini de görmek mümkün. Şimdiki yerleşimi çevreleyen tarihi surlarda, kapı ve kule kalıntılarına rastlayabilir, SIT alanı ilan edilerek koruma altına alınan tarihi Gölyazı evlerinin duvarlarında antik çağdan taşlar görebilirsiniz. Zambaktepe'deki antik tiyatro, Deliktaş'taki su kemeri, Taşkapı diye bilinen antik kale kalıntısı, Kız

Adası'ndaki Apollon Tapınağı kalıntıları, 19.yüzyılda burada yaşayan Rumlar tarafından yaptırılan Hagios Georgios Kilisesi, Manastır adasındaki manastır kalıntıları, yapılış tarihi bilinmeyen tarihi cami ve hamam da sizi Gölyazı tarihinde bir yolculuğa çıkaracak duraklardan bazıları. Yarımadaı adaya bağlayan köprünün başındaki 740 yaşındaki dev çınar ağacına gövdesinden ince ince aktığı sular nedeniyle Ağlayan Çınar adı verilmiş. Yaprakları altında neredeyse 400 metrekarelik bir gölge alanı yaratan bu çınar ağacı asırlardır göl ve Gölyazı'daki yaşama tanıklık ediyor.

Manastır adasındaki manastır kalıntıları, yapılış tarihi bilinmeyen tarihi cami ve hamam da sizi Gölyazı tarihinde bir yolculuğa çıkaracak duraklardan bazıları.

Gölyazı'nın sokaklarında, pencerelerinden sardunyalardan sarktığı evlerin yanında, sokakta oyun oynayan çocukların arasında yürümek insanı dinlendiriyor. Köprü başındaki asırlık çınar ağaçlarının gölgesinde oturmak ve göl manzarasını izlemek zamanı yavaşlatıyor, saatleri daha da uzatıyor sanki. Gölün suları yükseldiğinde, kıyıdaki ağaçların bir kısmı sulara gömülüyor. Gün batarken öyle bir sessizlik çöküyor ki Gölyazı'ya, sanki balık ağları arasında dolaşp balık arayan kedinin minik patilerinin sesini duyuyorum. •

izlensen@butundunya.com.tr

Hizmet Fırsatı

Kendini beğenmiş bir kadın, Amerikan Başkanı Abraham Lincoln'ün yanına çıktı ve emredici bir ses tonuyla anlatmaya başladı:

“Sayın Başkan! Oğlumu albaylığa yükseltmelisiniz. Bunu bir lütf olarak değil, bir hak olarak istiyorum. Büyük babalarım İngilizlere karşı Lexington'da savaştı; amcam iç savaşta Bladensburg'tan kaçmayan yegâne insandı; babam New Orleans'ta çarptı ve kocam da Monterey'de öldü...”

Başkan Lincoln, karşısındaki bu çokbilmiş kadını sakince dinledikten sonra, yanıt verdi: “Kanaatimce sizin aileniz ülkemiz için yeterince hizmet etmiş. Artık başkalarına fırsat vermenin zamanı gelmedi mi?”

Yaşamdan Gerçek Öyküler
Suat Türker

"Avrupa'da uçak yapan ilk Türk Benim"

'Uçan Karadenizli' **Şefik Karagüzel** iddialı:
"Avrupa'da uçak yapan ilk Türk benim.
Maddi destek sağlasınlar Türkiye'de hemen
uçak yapımına başlayayım."

Kahvenin dip

tarafında kıran kırana pişti oynandığı bağırtılardan belliydi. ‘Uçan Karadeniz’li ‘Şefik Karagüzel dirseklerini masaya dayamış, kendi kendine aynı soruyu defalarca tekrarlıyordu;

"Ben neden geldim buralara? 45 yıl oldu. Hımm...?"

Sonra sorunun cevabını veriyordu:

"Göçmen kuşları hiç seyrettin mi? Ben çok seyrettim. Hele leylekleri. Taa... Afrikanın bir ucundan Avrupa'nın öteki ucuna kadar uçarlar. İşte

gerçek göç bu... Hem de uçarak göçmek. Hem uçmak, hem de göç etmek dayanılmaz bir tutkuydu bende. Çünkü çocukluğumdan beri pilot olup uçmayı istiyordum. Leyleklere özeniyordum. Bu nedenle geldim buralara."

İlk denemesine gençlik yıllarında Zonguldak'da helikopter yapmakla başladı. Sanat okulu mezunu olduğu için akli makinelere eriyordu. Uzun süre çalıştı helikopteri yaptı. Bir tepenin üzerinden ilk uçuşunu yapacaktı. Gaz verdi. Otomobil motoruyla çalıştırılan ve helikoptere benzeyen araç, uçaçağına, tekerlekleri üzerinde hareket etti. Hızla bayır aşağı indi ve karşı ki okulun damına yuvarlandı. Ufak tefek sınıklarla olayı atlatan Karagüzel'i zararı ödeyen babası azarladı;

"Bu memlekette yaya kaldırımda dahi doğru dü-rüst yürümesini bilmeyenler var. Uçmak senin neyine. Sen ne halt edip de uçmaya çalışıyor-sun."

Babasının engellemesine rağmen Şefik vazgeçmedi. Karadeniz'in Tonya'sından yollara düştü. Almanya'ya geldi. İlle de uçacak. Dizgin tanı-maz, fren tutmaz bir tutkuydu bu.

Uçağı düştü

Almanya'ya gelişinin birinci yılı biterken pilot okuluna yazıldı. Okula kaba-rık faturalar ödüyordu. Ödedikçe de daha fazla çalışıyordu. "Avrupalının, insanı çalışmaya zorlayan kamçısı bu olmalı. Adamın tutkusunu, özlemine yakalayıp fabrikaya sokuyor. Tutkuları iş gücünün mazotu, benzini yapıyor-lar" diye düşünüyordu.

Sonunda başardı. Uçuş saatleri doldu. Brövesini aldı. Artık tek başına uçabilecekti. Bir, iki uçuş olaysız geç-ti. Üçüncü uçuşta kimine göre motor arızasından, kimine göre de pilot ha-tası yüzünden uçak süzgarın önünde kağıt parçası gibi savruluyordu. Ol-madı. Öğrendiği her çareyi denedi kurtaramadı uçağı.

"Kullandığın uçak düşerken ne hissettin?"

"Artık bu iş bitti ölüyorum deyip

Almanya'ya gelişinin birinci yılı biterken pilot okuluna yazıldı.

dualar okumaya başladım. Uçak Hava-alanının yanındaki yeni sürülmüş bir tarlaya inişle düşüş arasındaki az har-sarla kondu. Ohh... kurtulmuştum. Sağ-ğımı solumu elledim. Kırık, çıkık yoktu. Olacak şey değildi. Ama çok kork-tum."

Ambulans, itfaiye geldi. Karade-nizli pilotu hastaneye kaldırdılar. İki kişilik bir odaya koydular. Yanındaki yatakta attan düşen ve vücudunda kırıklar bulunan bir hasta yatıyordu. Ekip değişti. Gece hemşiresi iki hasta-dan birinin uçakla düştüğünü biliyordu. Röntgen filmlerine baktı.

"Bu olamaz. Attan düşende bu ka-dar kırık olmaz. Bu olsa, olsa uçaktan düşen hastaya ait." deyip iki karyolanın

ayak uçlarına asılı dosyaları değiştirdi. Gece ekibi de bu dosyalara bakıp hemen işe koyuldu ve Şefik Karagüzel'in vücudunu açıldı. Attan düşüp kolunu bacağına kıran ve feryat eden hastaya bir şey yapılmadı.

"Yahu ben sağlamım. Beni alçıya almayın" diyen Şefik Karagüzel'in sesiyle, attan düşen hastanın "Beni alçıya alın" feryatları biri birine karışıp odada acayip bir koro oluştuyordu.

Türkiye'deki her orman yangınında içim cız ediyor. **Tasarladığım uçağı ormancılar keşif uçağı olarak kullansalar bu kadar orman yanmaz.**

Tonya'dan bu yana hayat serüveninde yaşadığı bu en zorlu macerayı atlattı ancak bir gün sonra başardı. Ertesi günü alçıları çıkarılıp taburcu edildi."

Uçak tutkusunu sürüyor

"Bu olaydan sonra uçak tutkun azaldı mı?"

"Hayır azalmadı. Pilotluğa bir süreye ara verdim. Ama bu sefer de uçak yapmayı kafama koymuştum. Gece uyku tutmuyordu. Karar verip eski bir garaj kiraladım. Başladım uçak yapmaya. Büyük bölümünü tamamladım. Adını 'Bobcat' (yaban kedisi) koydum. Ancak, param bitince proje yarıda kaldı. Çünkü teknik donanım için para lazımdı. Şimdi eski bir uçak aldım. Onu tamir ediyorum. Kışı böyle geçireceğim."

"Neydi projen?"

"Yaptığım uçakla Türkiye'ye uçup, Tonya üzerinde birkaç tur atacaktım. Böylece Türkiye'de kendimi kanıtlamış olacaktım. Sonra da Türkiye'de uçak yapacaktım."

"Türkiye'de girişimlerin oldu mu?"

"Oldu. Ankara'da sanayi bakanlığına başvurduğum. Hemşehrim olan milletvekilleriyle görüştüm. 'Projen güzel ama sen bu bürokrasiyi aşamazsın' dediler. Dedikleri gibi de oldu."

"Şimdi rahat

mısın?"

"Rahat değilim. Türkiye'deki her orman yangınında içim cız ediyor. Eğer benim tasarladığım uçağı ormancılar keşif uçağı olarak kullansalar bu kadar orman yanmaz. Bu uçaklar 20 metrelik tarla veya yoldan kalkar 50 metrelik bir çayıra iner. Petrol boru hatlarının kontrolünde, ilaçlamada kullanılır. Üstelik kullanması son derece kolaydır."

"Pahalı mı?"

"Çok ucuz. Yaklaşık 50 bin Euro'ya satılabilecek bir uçak. Araba fiyatına. Benzin sarfiyatı da, masrafı da otomobilden az. Devlet büyüklüklerimiz 'evet' desin hemen işe başlar ve Türkiye'de bu uçakları imal ederim."

"Alman devleti senin uçak yapmana müsaade etti mi?"

"Evet. Alman havacılık dairesi yaptığım uçağı kabul ederek uçabilirlik belgesi verdi. İşte belgesi. (Gösteriyor) Burada yapabiliyorum Ama, Türkiye'de yapamıyorum. Oysa ki çok iddialıyım ve umutla bekliyorum. Bunları yapmadan ölürsem gözüm açık gider."

Duraladı. Kısa bir aradan sonra son sözlerini söyledi:

"Hollanda'daki uçak müzesinde, 40'lı yıllarda Türkiye'de Nuri Demirağ tarafından yapılmış bir Türk uçağı sergileniyor. İşadamı Nuri Demirağ Yeşilköy'de bir uçak fabrikası kurmuş ve pilot okulu açmış. Düşünün, özel

DEUTSCHER AERO CLUB E. V.
Lyoner Straße 16 · 6000 Frankfurt/M. 71
Anerkante Stelle des Bundesministers für Verkehr

Betriebsstüchtigkeitsnachweis

BTN-Nr.: 44 Ultraleicht-Flugzeug
Kennblatt-Nr.: Typ: Bobcat
Hersteller: S. KARAGÜZEL Werk-Nr.: KA 1
Kennzeichen: D-M Baujahr: 1988

1. Dieser Betriebsstüchtigkeitsnachweis ist für das vorbezichnete Luftfahrzeug in Übereinstimmung mit der Allgemeinverfügung für den Betrieb von benannten nichtzulassungspflichtigen Luftfahrzeugen in der BRD, in der jeweils gültigen Fassung, ausgestellt. Das Luftfahrzeug wird als betriebsstüchtig angesehen, wenn es nach den vorgenannten Vorschriften und unter Einhaltung seiner Betriebsgrenzen Instandgehalten und betrieben wird.
2. Das Luftfahrzeug darf nur betrieben werden, wenn die vorgeschriebenen und ggf. angeordneten Nachprüfungen durchgeführt sind.
3. Dieses Ultraleicht-Flugzeug erfüllt die Betriebsstüchtigkeitsforderungen für Ultraleicht-Flugzeuge des DAeC. Techn. Beschreibung siehe Kennblatt-Nr. Bei nichtgenehmigten Änderungen an dem Luftfahrzeug erlischt die Gültigkeit dieses Betriebsstüchtigkeitsnachweises.

Manching , den 7.5.1988

S. Karagüzel
Unterschrift des Ausstellers

Hinweis:

Gem. AVV IV 1.4. dürfen UL-Fluggeräte in der Schulung doppelsitzig geflogen werden, auch wenn für das eingebaute Rettungssystem für doppelsitzigen Betrieb die Betriebssicherheit noch nicht nachgewiesen ist.

Dieses Luftfahrzeug unterliegt nicht der Zulassungspflicht. Es wird auf eigene Verantwortung betrieben.

Şefik Karagüzel'e Alman Havacılık Dairesi tarafından verilen uçak yapımı izin belgesi

sektör o tarihte uçak yapıp Hollanda, Fransa'ya satıyor. Hollanda'ya her gidişimde bu uçağı inceliyorum. O zamanki tekniğe göre mükemmel yapılmış. Ama sonradan, devletin uçak fabrikasında üretimi durdurup aynı fabrikada düdüklü tencere yapmaya başlamışlar. Hâlâ süren bu kafa yapısı beni delirtiyor. Üzüntümü, çaresizliğimi anladin mı?"

Motor alüminyum

Şefik Karagüzel'in Köln'de yaptığı uçakta hafif olması için tahta ve alüminyum motor kullanılıyor. Uçak 500

kilo yük taşıyor.

Sefo 2 ilgi gördü

Şefik Karagüzel hayallerini gerçekleştirebilmek için dar bütçesine rağmen Köln’de atölye kurdu. Alman Havacılık kulübü üyeleri de Karagüzel’i ziyaret ederek çalışmalarını merakla izlediler.

Sefo 3 sponsor aradı

Karagüzel Türkiye’de seri üretime geçebilmek için o zamanki Türkiye Kalkınma Bankasına başvurdu. Ban-

kanın Almanya’daki temsilcisi Mehmet Durak da atölyeye gelerek bilgi aldı.

İşte belgesi

Karagüzel’in Köln’deki atölyesinde yaptığı ‘Bobcat’ adlı uçağa Alman Havacılık Dairesi, projede yaptığı incelemeyi sonra uçak yapım iznini verdi.

Karagüzel tecrübesini arttırmak için delta kanatlı tek kişilik uçaklarla da uçuyordu. •

suatturker@butundunya.com.tr

Yargıcın Maaşı

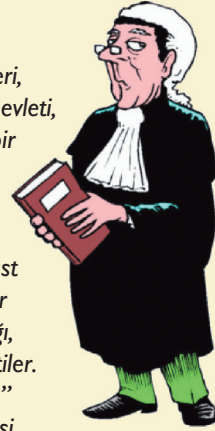
İngiltere’de, yargıçların maaşı yoktur. Onun yerine, ihtiyaçları oldukça kullandıkları; kredisi sınırsız çek defterleri, yani limitsiz özel harcama yapma yetkileri vardır. İngiliz Devleti, yargıçlarına bu kadar çok güvenir. Ancak güven çok ince bir çizgidir ve asla tek taraflı olmaz...

Bir gün yargıcın biri bankaya gidip, yazmış olduğu tam 1.000.000 poundluk bir çeki bozdurmak istediğini söyledi. Tabii ortalık birbirine girdi. Banka yöneticileri, en üst makamdan onay almadan bu kadar yüksek miktardaki bir meblağı veremeyeceklerini söyleyip hemen İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Başbakanlık gibi kurumlara telefonlar ettiler. Ancak aradıkları her yerden gelen cevap aynı idi: “Ödeyin!” Gel gelelim bankada o kadar nakit de yoktu. Yargıca, ertesi gün gelmesi rica edildi. Ertesi gün, para bir bavulun içinde hazırdu. Aradan birkaç gün geçti. Yargıç, yeniden bankaya gitti ve parayı bankaya geri vermek istedi. Banka yönetimi şaşırıp kaldı. Hemen Adalet Bakanlığı’nı bilgilendirdiler. Derhal bakanlık müfettişleri devreye girdi ve yargıca, bu hareketinin sebebini sordular.

Yargıç, “Kraliçe’nin hükümeti, bize gerçekten bu kadar güveniyor mu, onu sınadım.” cevabını verdi.

Müfettiş raporları bakanlığa iletildi ve aynı gün yargıç, görevinden azledildi. Adalet Bakanlığı, yargıca gönderdiği azil yazısında, gerekçeyi şöyle açıkladı:

“Kraliçe Hükümeti’nin saygın bir yargıcı, devletine güvenmiyor ve onu sınıyorsa, devlet ona asla güvenmez.”

Belgeselcinin Gözüyle
Çetin İmir

Çam Ağacı Süslemesi

Eski Bir Türk Geleneği

Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ'ın, Noel âdeti kabul edilen çam süslemesiyle ilgili olarak çarpıcı açıklamaları var. Kabul edilenin aksine çam ağacı süslemesinin eski bir Türk geleneği olduğunu söyleyen dünyaca ünlü Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ, bu âdeti Avrupa'ya, Türklerin aktardığını belirtiyor.

Muazzez İlmiye Çığ, tarihi değiştirecek araştırmasını şöyle dile getiriyor:

Çam ağacı süslemek, tamamıyla Türk âdetidir. Yeni Türk devletleri ile münasebetimiz bize yepyeni şeyler öğretiyor. Eski Türklerde yerin göbeğinden göğe kadar bir ağaç tasavvur ediliyor.

Selçuklu mimarisinde ağaç bezemesi

Buna hayat ağacı deniyor. Altay'daki çamlar, her zaman, şaşılacak kadar güzeldiler. Oklar gibi düzgün. Çam, eskiden Türklerde mukaddes ağaç sayılırdı. Onu eve alırlardı. Onun şerefine, daha üç-dört bin yıl önce, insanların putlara tapındıkları zamanlarda bayramlar düzenlediler.

Bayram, ilkin Dünya'nın merkezinde, tanrıların ve ruhların dinlendikleri yerde yaşayan Yer-su'ya adanırdı. Yer-su'nun yanında, gür beyaz sakallı bir ihtiyar olan Ülgen bulunurdu.

Dilek ağacı

İnsanlar, onu daima, zengin kırmızı kaftan içinde gördüler. Ülgen, aydınlık ruhların reisi idi. O, altın kapıları olan altın yeraltı sarayında, altın bir taht üzerinde oturmaktaydı. Güneş ve ay, ona itaat ederlerdi.

Çam bayramı; kışın en soğuk zamanında, karakışta, 25 Aralık'ta yapılırdı. O zaman, gün geceye galip gelirdi. Ve güneş, toprak üzerinde biraz daha uzun süre kalırdı. İnsanlar, Ülgen'e dua ederler, güneşin dönüşü için

Çam bayramı; kışın en soğuk zamanında, karakışta, 25 Aralık'ta yapılırdı. O zaman, gün geceye galip gelirdi.

ona teşekkür ederlerdi. Duaların işitilmesi için Ülgen'in sevgili ağacı olan çam ağacını süslerlerdi. Onu eve getirirler, dallarına parlak kurdeleler bağlarlar, yanına hediyeler yığarlardı. Bütün gece, güneşin karanlığa galibiyeti hâdisesi dolayısıyla eğlenirlerdi. Bütün gece "Koraçun, Koraçun" diye

bağırırlardı. Böylece bayramı “Koracun” diye adlandırdılar. Bu söz, eski Türklerin dilinde, “azalsın” manasına geliyordu... Yâni, gece azalsın, gündüz artsın.

Çamın etrafında sabaha kadar “in-derbay” adı verilen bir halka (dairevi) oyunu oynarlardı: insanlar, güneşi sembolize eden daireye katılırlardı. Böylece, semâvî ışık vereni (güneşi) geri dönmeye çağırırlardı. Herkes, en mahrem dileğin bile, esrarengiz bu gecede değişmeden gerçekleşeceğine inanırdı.

Gerçekten de, Ülgen, bir kere olsun ret cevabı vermedi, hayatta bir kere olsun mahcup etmedi. Bayramdan sonra gece daima kısaldı. Kızıl güneş ise hep, gökyüzünde daha uzun, daha uzun süre kaldı. Bu arada, kaftan, şapka, kuşak, deri çizme yâni Ayaz Ata'nın kıyafeti de eski Türklerin gardırobundan. Onlar, tıpatıp böyle bir kıyafet içinde dolaşıyorlardı. Arkeologlar, bunun doğruluğunu mükemmel bir şekilde ispat ettiler. Ülgen; efsanelerin söyledikleri gibi, bazen kılık değiştirdi. O zaman Erlik adını alırdı. Bununla birlikte, Erlik'in Ülgen'in kardeşi olması mümkündür. Şimdi gerçeklerin iç yüzünü öğrenmek güç, bunca yüz yıl geçti. Galiba, bu o kadarda da önemli değil.

Çok daha önemli başka bir şey var. Eski Türklerde Ülgen ve Erlik, iyiliği ve kötülüğü, ışığı ve karanlığı temsil ediyorlardı. Onun için, 25

Aralık'ta, bütün insanlar, hatta en kötüler bile, iyi ve cömert olmaktadır. Bu tarihte Erlik, kötülük sembolüdür. O, bu gün torba içinde hediyeler getirirdi. Çocuklar da onu ararlardı. Onlar şarkılarla dolaşırlar, tekerlemeler söylerdi. Türkçe “kolyad” sözü, kelimesi kelimesine şöyle çevriliyor: “mutluluk, saadet dileme”. Sümerlerde de var. Bir ucunda Gök tanrısı duruyor. Türklerde güneş kutsal ama tanrı olarak kabul edilmiyordu. 22 Aralık'ta güneş yeniden fazla olarak dünyayı aydınlatmaya, günler uzamaya başlayacaktı. Türklerin Gök tanrısı

Tanrı Ülgen

gün ile geceyi tanzim ediyor gökte. Sözde gün ile gece sürekli münakaşa halinde. 22 Aralık'ta gün geceyi yeniyor. Bunu "yeniden doğuş bayramı" olarak eski Türkler kutluyormuş. Türkistan'da bir ağaç varmış, adı akçam. Bu akçam ağacı başka yerde yetişmiyormuş. Akçam ağacını evlerine getiriyorlar, altına o sene Tanrı onlara güzel şeyler, güzel bir yaşam verdi diye, hediyeler koyuyorlar, dallarına da ertesi sene için Tanrı'dan niyaz ettiklerini adak olarak, istedikleri

Kilim motifinde Hayat Ağacı

İnanabilir misiniz, yüzyıllardır Hıristiyanların İsa'nın doğuşu olarak kutladığı Noel Bayramı'nın çok eski Türklerin “yeniden doğuş bayramı” olduğuna?

şeyler için paçavra veya kurdele asıyorlardı. O günlerde büyük bayram, şenliğe dönüşmüştü. Aileler toplanıp, varsa büyükler ziyaret edilip, özel yemekler yenilip, güzel elbiseler giyi-

liyordu. Bu gelenek daha sonra Türkler yoluyla Avrupa'ya geçiyor. Konunun Noel'le ilgisi yok.

Kaynaklara göre, “akçam ağacı” sadece Orta Asya'da yetişiyormuş. Örneğin, diğer ülkelerde bu ağaç bilinmezmiş. O yüzden, bu olayın Türklerden Hıristiyanlara geçtiği savunuluyor. Hıristiyanlar, Hunların Avrupa'ya gelişlerinden sonra onlardan görenek almışlardır bu töreni, deniyor. İsa'nın doğumu ile hiç ilgisi yok. Doğum, güneşin yeniden doğuşu. İsa evrenin nuru, güneşi olarak algılanıyor ve bu olayın pagan halklardan alınıp İsa'ya yakıştırıldığı yazılıyor.

İmparator Konstantin (324-337) zamanında İznik'te toplanan konsülde, 22 Aralık'ta güneşin doğumu için yapılan bu “pagan bayramı” İsa'nın doğumu olarak 24 Aralık'a alınıyor ve buna da “Noel Bayramı” deniyor ve Batı kilisesi (Katolikler) bunu 25 Aralık'ta kutlamaya başlamışlar. Çam süsleme ise, ilk olarak 1605'te Almanya'da görülüyor ve oradan Fransa'ya ve diğer Hıristiyan ülkelere geçiyor.

İnanabilir misiniz, yüzyıllardır Hıristiyanların İsa'nın doğuşu olarak kutladığı Noel Bayramı'nın çok eski Türklerin “yeniden doğuş bayramı” olduğuna? Nereden nereye; inanılacak gibi değil, değil mi?

Türklerin tek tanrılı dinlere girmesinden önceki inançlarına göre, yerin göbeği sayılan yeryüzünün tam ortasında bir “akçam ağacı” bulunuyor. Bu ağacın tepesi de gökyüzünde otu-

ran tanrı Ülgen'in sarayına kadar uzuyor ve buna "hayat ağacı" diyorlar. Bu ağacı motif olarak bizim bütün halı, kilim ve işlemelerimizde bulabiliriz. Ülgen, insanların koruyucusu; sakallı ve kaftan giymiş olarak sarayında oturuyor ve geceyi, gündüzü, güneşi yönetiyor. Türkler 'de güneş çok önemli. İnançlarına göre, gecelerin kısalıp gündüzlerin uzamaya başladığı 22 Aralık'ta gece, gündüzle savaşıyor. Uzun bir savaştan sonra da gün, geceyi yenerek zafer kazanıyor. Bu, güneşin yeniden doğuşu; bir "yeni doğum" olarak algılanıyor, Türklerde. Bayramın adı Nardugan. Nar-güneş, dugan da yeni doğan anlamında. Gök bilimi olarak o günden itibaren geceler kısaltmaya, günler uzamaya başlıyor. İşte bu güneşin zaferini ve yeniden doğuşunu Türkler, büyük şenliklerle "akçam ağacı" altında kutluyorlar.

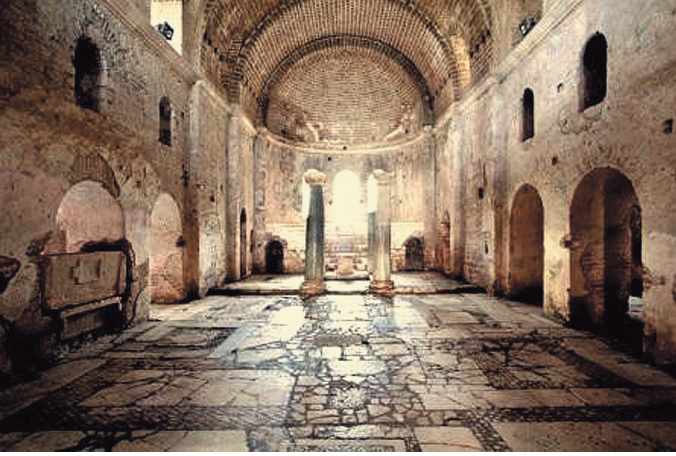
Noel Baba olarak bilinen
Aziz Nicholas

Güneşi geri verdi, diye Ülgen'e dualar ediyorlar. Duaları tanrıya gitsin, diye ağacın altına hediyeler koyuyorlar; dallarına kumaş parçaları bağlayarak o yıl için dilekler diliyorlar tanrıdan.

Halen, yaşayan bir efsane olan Noel Baba (ayrıca Aziz Nicholas, Santa Claus, Saint Nicholas, Saint Nick, Father Christmas, Kris Kringle veya Santy olarak da bilinir), aslında gerçekten yaşamış birisidir.

Özellikle İsa'nın doğum yıldönümü olan 25 Aralık'ta, yaşadığı Demre'deki fakir olan kişilerin kapılarının önüne gizlice altın, oyuncaklar ve çerez bırakmış ve bu olay uzun süre halk tarafından anlaşılamamıştır.

M.S. 245 yılında zengin bir ailenin oğlu olarak Antalya'ya bağlı Patara'da (bugünkü Demre) dünyaya gelmiştir. Dini eğitim alıp rahip olduktan sonra hayatını çocuklara ve denizcilere adamıştır. Hatta yaşadığı dönemde denizcilerin kurtarıcısı olarak da ünlenmiştir. Babasından kalan bütün mirası yardım işlerine harcamış, ancak

St. Nicholas kilisesi Demre

bunu yaparken kimliğini hep saklamıştır. Özellikle İsa'nın doğum yıldönümü olan 25 Aralık'ta, yaşadığı Demre'deki yoksul insanların kapılarının önüne gizlice altın, oyuncaklar ve çerez bırakmış ve bu olay uzun süre halk tarafından anlaşılamamıştır.

Sonunda hayali bir kahramana dönüşen Noel Baba bu yardımlarına devam ettiği bir sene gece bekçisi tarafından fark edilmiş, şüphelenen bekçi Noel Babayı yakalamış ve başlığını çıkarınca, Aziz Nikolas olduğunu görmüş. Elindeki çuvalda da altınlar

oyuncaklar ve çerezler bulunduğunu görünce hediyelerin sahibinin Aziz Nikolas olduğu ortaya çıkmış. Bu tarihten sonra herkes onu Noel Baba olarak tanımıştır.

Yılıkseverliği ve bilgeliği ile tanınan Noel Baba (St. Nicholas) M.S. 343 yılının 6 Aralık günü vefat etmiştir.

Mezarı Demre'de olan Noel Babanın mezarının yanında ayrıca onun adı verilen bir de kilise inşa edilmiştir. M.S. 5. yüzyıldan sonra Noel babanın mezarı Hıristiyanlar tarafından her yıl ziyaret edilmiştir. Ancak bunu gören İtalyan tüccarlar 1087 yılında mezardan Noel Babanın kemiklerinin bir kısmını çalarak Bari'ye (İtalya) götürmüş ve yaptıkları bazilikaya gömmüşlerdir. Ona ait olduğu sanılan geride kalmış bir kısım kemik ise bugün Antalya Müzesi'nde saklanmaktadır. •

cetinimir@butundunya.com.tr

Kaynakça: Prof. Dr Muazzez İlmiye Çığ /Aralık2007

Okumamış olmak için

Ünlü Amerikan mizah yazarı Mark Twain trende seyahat ediyordu. Karşısında oturan yolcunun, kendisinin bir kitabını okumakta olduğunu gördü. Adam kitabı bitirince konuşmaya başladılar. Twain adamın kendisini tanımadığını anlayınca sözü kitaba getirip sordu.

“Biraz önce bir kitap okuyordunuz; beğendiniz mi?”

Adam bir müddet durakladı sonra, “Okumamış olmak için 100 dolar verirdim” diye karşılık verdi. Mark Twain fena halde bozulmuştu. Dayanamayıp sordu:

“Niye? Çok mu kötü?”

Adam, “Hayır” dedi. “Bilakis, ilk defa okuma zevkini tekrar tadabilmek için.”

KORKU DAN KORK MAK

YAZAN: Aziz Nesin

**MODA
SANAT
TİYATROSU**

OYUNLAŞTIRAN
Türkan AKTOPRAK

YÖNETEN
Türkan AKTOPRAK

OYNAYANLAR
Gülriş KAŞBAŞ
Murat AKKUŞ
Dilay DİLAVER
Türkan AKTOPRAK

KOSTÜM-DEKOR
Tülin AKTOPRAK

AFİŞ TASARIM
Bülent ERDOĞAN

www.modasanattiyatrosu.org
modasanattiyatrosu@gmail.com

Oyun Takvimi:

- 06 ARALIK 2012 20:30 BARIŞ MANÇO KÜLTÜR MERKEZİ (KADIKÖY)
20 ARALIK 2012 20:30 BARIŞ MANÇO KÜLTÜR MERKEZİ (KADIKÖY)
10 OCAK 2013 20:30 BARIŞ MANÇO KÜLTÜR MERKEZİ (KADIKÖY)
31 OCAK 2013 20:30 BARIŞ MANÇO KÜLTÜR MERKEZİ (KADIKÖY)

Moda Sanat Tiyatrosu Macide Tanır Sahnesi

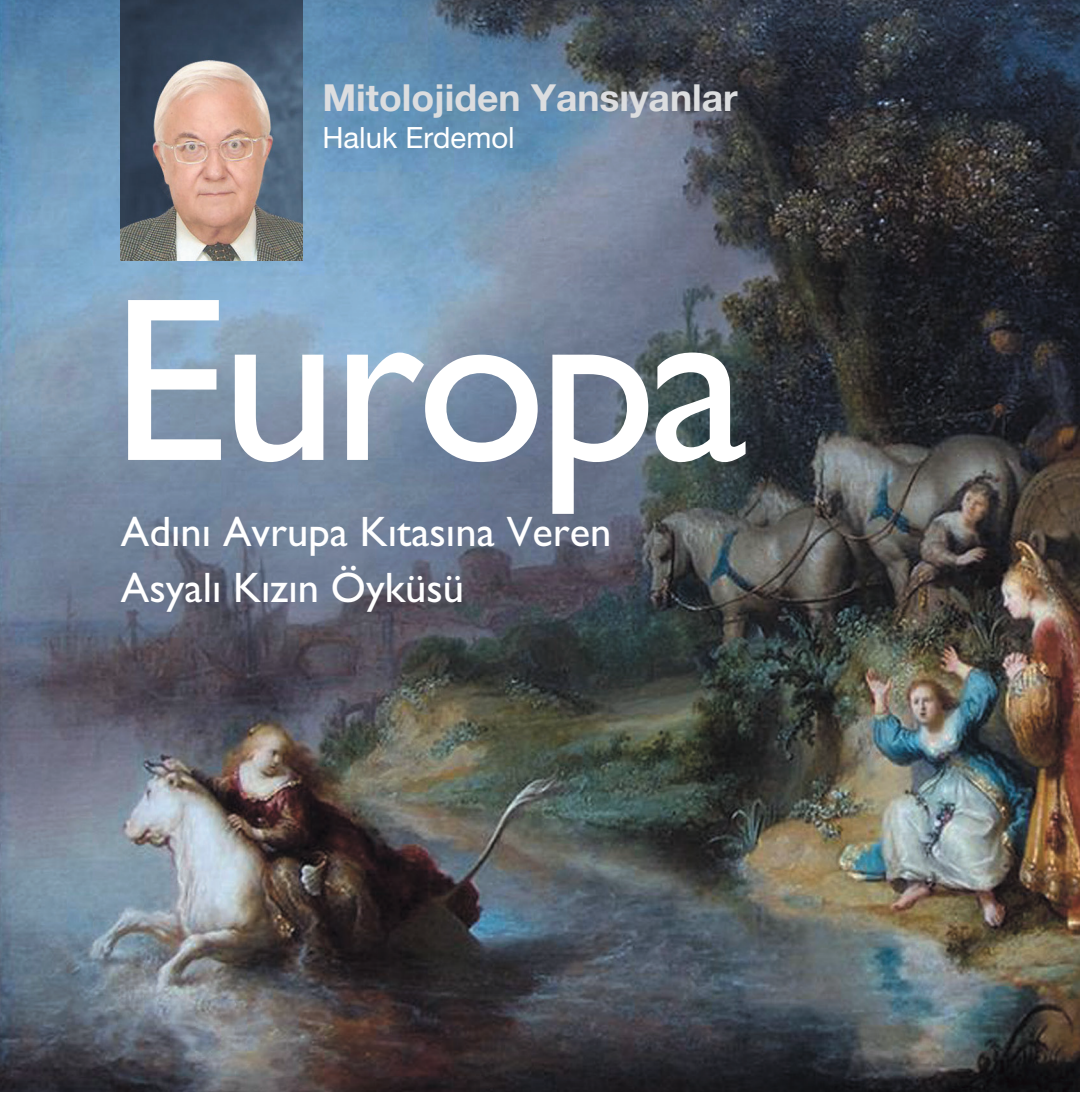
TEL : 0216 338 07 19 - 0507 690 10 11

Mitolojiden Yansıyanlar
Haluk Erdemol

Europa

Adını Avrupa Kıtasına Veren
Asyalı Kızın Öyküsü

Rembrandt (1606-1669)

Kasım sayımızda Aktaion'un öyküsünü anlatırken babası Kadmus'un Zeus tarafından kaçırılan kızkardeşi Europa'yı aramak amacıyla anayurdu Fenike'den başlayıp Yunan anakarasında son bulan yolculuğundan söz etmiştik.

Rubens (1577-1640)

Europa'nın kaçırılışı da milat öncesi mozaikler, freskler, vazo resimleri ve heykelticiklerden modern resim sanatının tuvallerine dek yansıyan mitolojik öykülerden biridir.

Europa, Fenike'de (bugünkü Lübnan) Tyre (Sur) kentinde hüküm süren kral Agenor ile eşi Telefassa'nın altı çocuğundan biri, tek kız çocuklarıdır. Erkek kardeşlerinden biri de Kadmus gibi Europa'yı ararken yolu güney Anadolu'ya düşüp Antalya'nın doğusuna (Kilikya) adını veren Kiliks'tir.

Bilindiği üzere baştanrı Zeus gönlü serüvenlerini Olympos dışında da

sürdürür ve eşi Hera'nın kıskanç gözlerinden kaçmak için kılıktan kılığa girerdi. Bir gün yeni bir serüven arayışı içinde yeni güzellikler için ufukları tararken bakışları Tyre kıyılarında çiçek toplayan Europa'ya takıldı. Kendisine eşlik eden saray mensubu genç kızlar vardı çevresinde.

Zeus Olympos'un sisli tepeleri arasından süzülerek kızların yakınındaki bir ağaçlığa indi. Orada beyaz bir boğaya dönüştürdü kendini. Sıradan bir boğa değildi kuşkusuz; bembeyazdı, çok güzeldi. Çiçek toplamakla meşgul olan kızlara yaklaştığında hepsi bu güzel, uysal ve sevecen bakışlı boğaya hayran kaldı. Boğa hiçbirini ürkütmeden yavaşça ilerleyip ortalarına geldiğinde yüzükoyun uzanıverdi. Kızların kendisini okşamasına, boynuzlarına çiçek takmalarına izin verdi. Kızlar sırtına oturmak isteyince kuşkusuz öncelik Europa'ya tanındı. Fakat Euro-

pa her iki bacağı bir yanda sırtına oturduğunda boğa birden ayağa kalkıp denize doğru fırladı. Europa korkmuştu; sağ eliyle boğanın bir boynuzuna, sol eliyle de uçşan eteklerini toplayarak boğanın sırtına tutunurken hızla kıydan uzaklaştıklarını, dalgaların üzerinde yol aldıklarını gördü.

Bir yanlarında deniz tanrısı Poseidon ile oğlu Triton, diğer yanda da deniz perileri Nereidler eşlik ediyordu bu ilginç yolculuğa. Europa bunun bir tanrının işi olduğunu anlamıştı. Boğanın kulağına eğilerek kendisini denizin ortasında bırakmaması için yalvardı. Zeus da kendini tanıtarak, korkmaması-

nı, ona âşık olduğunu, Girit adasına götürüp saraylarda yaşatacağını söyledi.

Girit'te Avrupa'nın üç oğlu oldu. Zeus'tan. Minos, Radamantis ve Sarpedon. Zamanın Girit kralı Asterius Europa'yı kraliçe yaparak üç çocuğunu evlat edindi. Minos Asterius'tan krallığı devralıp Minos uygarlığına adını verdi. Radamantis ünlü bir yasa koyucu oldu ve ölümünden sonra yeraltı tanrısı Hades tarafından ölü-

ler diyarına başyargıç atandı. Görevi yeryüzünde suç işleyenleri yargılamaktı. Sarpedon da Likya'ya (*Antalya'nın batısı*) göç edip bu bölgeye adını veren Lycus ile paylaştı hükümdarlığı. Europa'ya gelince, o da zaman içinde adını hem kıtaya verdi hem de yıllar sonra Galile'nin bulduğu Jüpiter gezegeninin en küçük ayına.

Sayfalarımıza yansıttığımız sanat yapıtlarının ortak adı **“Europa'nın Kaçırılışı”**dır. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Resim 3: **François Boucher** (1703-1770) / Resim 4: **Paolo Veronese** : (1528-1588)
Resim 5: **Luca Giordano** (1632-1705) / Resim 6: **Gustave Moreau** (1826-1898)
Resim 7: **Simon Vouet** (1590-1649) / Resim 8: **Keramik heykelticik** (MÖ.470 civarı)

UFAK TEFEK BİLGİLER

Sebahat Önen

Uzaydaki Ayakkabı

Ay'a ilk ayak basan astronot Neil Armstrong'un ayakkabıları hastalık ya da bilinmeyen bir kirlenme tehlikesine karşı dünyaya getirilmeyip uzaya bırakıldı.

Parmak izi gibi kuyruk

Kambur balinaların kuyruklarının altında siyah, beyaz ve gri lekeler bulunur. Bu lekeler her birinde farklıdır.

Ateşböcekleri gündüzleri ses çıkarır, geceleri sessizleşirler.

Yükseklerde Tenis

Dünyanın en yüksekteki tenis kortu 210 metre ile Dubai'deki Burj Al Arab'da. Kort gerektiğinde helikopter pisti olarak da kullanılıyor.

MEŞE AĞACI SEMBOLÜ

Meşe ağacının uzun ömürlü ve dayanıklı olması, kuvvetin ve gücün simgesi olarak kraliyet armalarında, paraların üzerinde ve takılarda motif olarak kullanılmıştır.

Esnemek Beyni Uyandırıyor!

Uyku hali ile ilişkilendirmemize rağmen aslında esnemenin fonksiyonu uyandırmaktır...

Lemur Yeteneği

Dünyada sadece lemurların başı 180 derece dönebilmektedir

Ukrayna Rivnenska'daki tren yolunun kenarındaki ağaçlar, yemyeşil doğal bir tünel oluşturmuş ve bu romantik manzaraya "sevgi yolu" denmiş.

**En Uzun
Kardan
Adam**

Bilinen en uzun kardan adamın boyu 12 katlı bir binadan daha uzundu.

İnsanların %80'inin en sevdiği renk mavidir.

Paul Cézanne

(1839- 1906)

Fransız post-empresyonist ressam ve gezgin. Modern sanatın gelişmesine yaptığı katkılar ve etkisi nedeniyle çoğu zaman modern sanatın babası olarak anılmıştır. 1861 yılında resim sanatını öğrenmek için Paris'e, çocukluk arkadaşı Emile Zola'nın yanına gitmiş Renoir, Pissaro, Sisley gibi sanatçılarla tanışmıştır. Güzel Sanatlar Akademisi'nin giriş sınavlarında başarılı olamamış ve sonradan bütün zamanını resme ayırmıştır ve galerilere gönderdiği bütün tabloların geri çevrilmesine karşın resim çalışmalarını sürdürmüştür. Yaşamı boyunca eserleri nadiren gösterime sunmuş, sakin bir hayat yaşamış, belli başlı birkaç konuda resim yapmayı tercih etmiştir. 1872-82 yılları Cezanne'in Empresyonist dönemidir. Modern Bir Olympia, Asılmış Adamın Evi, Kırmızı Koltuklu Madame Victor Chocquet'nın Portresi ve Maincy Köprüsü gibi birçok ünlü eseri bu döneme aittir. Klasik perspektif kurallarına pek uymayan Cezanne'in tutumu sonradan büyük ölçüde etkilediği Kübistlere öncü oldu. gerçekleştirdiği Yıkanan Kadınlar adlı tablosuyla Cezanne'in sanatı doruk noktasına ulaştı. Modern resmin doğmasına yol açacak olan fovlar, kübistler ve soyut sanatçılar gibi yeni kuşağı büyük ölçüde etkiledi. 20. yüzyıl modernistlerine göre Cézanne modern resmin babasıdır.

Tarihimizdeki İlk Evlendirme Kurumu

Karadeniz Ereğli Evlendiriciler Cemiyeti

Yazan:
SABRİYE AŞIR

Evlilik, iki kişinin yaşamalarını birleştirmesi ve ortak bir dünya üzerine kurulan bir söz birliği olarak yüzyıllardır kutsal kabul edildi. Günümüzde her ne kadar hem maddi hem de manevi olarak bu çatıyı kurma işi zorlaşsa da; evlilik kurumunun kutsallığı geçerliliğini sürdürüyor.

Evlilik için iki insanın bir araya gelmesine yönelik bilinen en eski ve en geleneksel yöntemler, ai-

lelerin gözetiminde gençlerin tanışması veya gelin ile damadın birbirlerini ancak düğün günü görebildikleri 'görücü usulü' idi. Bu yöntemler, büyük kentlerde eski günlerdeki yaygınlığını yitirse de bir çok yörede örnekleriyle karşılaşılabiliyor.

Günümüzde gençlerin çoğu önce kendileri tanışıp, birbirleriyle uyum sağlayabileceklerini düşündüklerinde evlilik fikirlerini ailelerine açıyor. En yeni yöntem de, son dönemde görülen evlilik üzerine kurgulanmış tele-

vizyon programları...

Bu gerçekler bir yana, ülkemizin geçmişinde evlilik için insanların bir araya gelmelerini amaçlayan, o günler için çok ileri bir yapılanma sayılabilecek başka bir girişim daha vardı:

Karadeniz Ereğli Evlendiriciler Cemiyeti...

TARİHTEKİ İLK EVLENDİRME CEMİYETİ

Kaynaklara göre Türk tarihinde evlilik üzerine kurulan ilk resmi kuruluş olan Karadeniz Ereğli Evlendiriciler Cemiyeti 16 Ocak 1910' da ilk kongresini yaparak kuruldu. Cemiyetin kurulmasına, 1 Eylül 1909'da Ereğli kaymakamlığına atanan Tunalı Hilmi Bey önyak oldu. Kongreyi topladı, cemiyetin nizamnamesini hazırladı ve kongrede de başkan seçildi.

Derneğin ana amacı, evlenmekte zorluk çeken gençlere yardım olarak belirlenmişse de kadın haklarıyla ilgili gelişmelerin izleri de görüldü. Cemiyetin kuruluş amaçları içinde 'toplumu çağdıışı adet ve geleneklerden kurtarmak' yer alırken, 'kadının mal gibi satılması' şeklindeki insan onuruna aykırı geleneklere karşı çıkış da yer alıyordu.

Ereğli Evlendiriciler Cemiyeti, nüfusu artırmak ve "toplumu hastalıklardan arındırarak toplumsal yapıyı güçlendirmek" gibi hedefler için yeni

evlilere yardımcı olmanın yanı sıra insancıl ve yenilikçi bir tutum sergiliyordu.

İnsan odaklı, bireye değer verip, saygı duyan bu yapılanmanın kurucusu Tunalı Hilmi Bey'in, daha sonra mebus (milletvekili) seçilerek Meclis'te de kadın haklarının ateşli bir savu-

Tarihimizdeki ilk "Evlendirme Cemiyeti"nin kurucusu Tunalı Hilmi Bey

nucusu olması, herhalde rastlantı değildi.

Tunalı Hilmi Bey'in etkisini taşıyan Evlendiriciler Cemiyeti'ni ilginç ve önemli kılan bir diğer nokta, tarihteki bilinen bu tek örneğin büyük merkezler dışındaki bir ilçede kurulmuş olmasıydı.

"Evlendirme Cemiyeti" aracılığı ile evlenen bir çift

CEMİYETİN KURULUŞU

Ereğli kaymakamlığına atanan Tunalı Hilmi Bey, 16 Ocak 1910 tarihinde, ilçenin ileri gelenleriyle 'Karadeniz Ereğlisi Evlendiriciler Cemiyeti'ni kurdu. Cemiyetin kuruluş nizamnamesinin birinci maddesinde 'vatan, zürriyetsizlik (yeni nesiller yetişmemesi) yüzünden tehlikededir' şeklinde bir saptama yapılmış, 'vücutça ve akıllıca sağlıklı bütün yetişmiş kız, ve delikanlıların bir an evvel evlendirilmesi' amaçlanmıştır. On beş yaşından büyük kızların ve on sekiz yaşını doldurmuş olan genç erkeklerin hemen evlendirilerek çoluk çocuğa karışabilmesi için, başlık parası, 'ana baba hakkı', 'ağırlık bedeli' gibi geleneksel engellerin aşılmasında da çalışacaktı. Cemiyet ayrıca fakir ve kimsesiz olan gelin ve damat adaylarına ev, tarla, sermaye ya da çiftçilik levazımını sağlamak görevini de üstlenmişti. Cemiyet, daha sonraki yıllarda kuru-

lacak olan 'Osmanlı Kadınları Çalıştırma Cemiyeti İslamiyesi' isimli cemiyete de ilham kaynağı olmuş, bu cemiyetin birinci maddesinde de erkekler için en geç 25 ve kadınların da 20 yaşında evlenme şartı bulunuyordu. •

Tunalı Hilmi Bey Kimdir?

Günümüzde Bulgaristan sınırları içinde bulunan Eskicuma'da doğan Tunalı Hilmi Bey Osmanlı-Rus savaşı nedeniyle ailesiyle İstanbul'a göç etti. Gülhane Askeri Tıbbiyesi'nde öğrenimine devam etti. İsviçre'nin Cenevre

kentine yerleşerek eğitimini de burada sürdürdü. Bazı gazeteler için yazılar yazdı. Bir süre sonra kendisi bir gazete yayımlamaya başladı ve gazetesinde Türkçü, milliyetçi, cumhuriyetçi fikirlere yer verildi. Abdülhamit aleyhinde yayınları nedeniyle ailesi sürgün edildi. Abdülhamit'in tahttan indirilmesinden sonra döndüğü İstanbul'da çeşitli yayın organları için yazılar yazmayı sürdürdü. 1916'ya değin Karadeniz Ereğlisi, Silivri, Bayburt, Ordu, Beykoz ve Gemlik'te kaymakamlık yaptı. 1919 yılında yapılan seçimlerde TBMM'ye Bolu milletvekili olarak katıldı. Ereğli maden işçilerinin sosyal ve hukuki haklarının verilmesi ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi için pek çok uğraş verdi. Milletvekillikleri sırasında, Atatürk devrimlerine kaynaklık eden ilericiler kanun teklifleri vermiş bir yenilikçiydi. Öz türkçe, kadın, köylü, işçi haklarının savunuculuğunu yaptı. Ağır tepkilerle karşılaşmasına rağmen, Meclis'te kadın hakları mücadelesinin öncülüğünü yapmıştır... •

Yaşamdan Kesitler

Sema Erdoğan

İşık Yenersu

Tiyatronun
narin, çetin
divası

Benim için Sally
McMillan'dı
İşık Yenersu.
McMillan ve Karısı adlı
dizide Stewart
McMillan'ın karısı Sally
McMillan'a sesiyle hayat
veriyordu. Kimileri için
tiyatroda canlandırdığı
karakterlerden "Anna",
kimileri için de
"Antigone". Ve daha
nice karakterler.
O bugün "Tiyatronun
Narin, Çetin Divası"...

İki erkek kardeş arasında büyüyünce önce erkek oyunlarını öğrendi, mahallenin oğlanları ile futbol oynadı. 13-15 yaşlarındaki bu narin kıza hep şiirler okutuluyordu ama müzik hocası şan eğitimi almasını istiyordu. Annesinin ve teyzesinin gizli arzusu ise konservatuardı. Işık, ortaokulu bitirmiş ama hiç tiyatroya gitmemişti. Annesinin, kendisine gelen “Çöl Faresi” adlı oyunun davetiyesi ile ilk kez tiyatroya gitti ve izleyiciyi ayağa kaldıran Yıldız Kenter’i izledi. Adeta büyülenmişti. “insan oyuncu olacaksa Yıldız Kenter gibi

Anna Frank’ın mektuplarından birini ezberledi, ve sınavı en başarılı öğrencilerden biri olarak kazandı.

olmalı”, dediği annesi gizli arzusunu açıkladı. Ailesi İstanbul’ a taşınacak, Işık da Ankara’da yatılı okuyacaktı. O sırada okuduğu "Anna Frank'ın Hatıra Defteri" kitabından, Anna'nın yazdığı mektuplardan birini ezberledi, sınava girdi ve sınavı en başarılı öğrencilerden biri olarak kazandı. Büyülediği Yıldız Kenter de bir yıl sonra okula hoca olarak geldi.

Büyük bir rastlantıdır ki öğrencilik yıllarında, sınava hazırlandığı "Anna Frank'ın Hatıra Defteri"nde Anna'yı oynayarak dikkat çekecek ve ilk eleştiri yazısını, bu yazıyı okuduğunuz “Bütün Dünya” Dergisi’ nin Yayın Genel Yönetmeni gazeteci Mete Akyol yazacaktır. Mahallede oğlanlarla futbol oynayan Işık, sahneye transfer olmuştur.

Konservatuarda okurken radyo tiyatrosunda küçük oyunlarda, TRT kurulunca dizi filmlerde seslendirme yapmaya başlasa da seslendirmeyi hiçbir zaman tiyatronun önüne geçirmedi. Çok da değer vermedikleri bir ek iş olsa da en az üç kez prova yapıyorlardı.

İzlediği ilk tiyatro oyunu Çöl Faresi'nde kendisini büyüleyen Yıldız Kenter ile Sen Ne Dilersen filminde.

“Oyuncular bir rol için belki hayatlarını ortaya koyuyorlar. Biz üç prova ile hayata geçiriyoruz. Acaba seyirci dizideki o yüzde benim sesimi kabul ediyor mu diye düşünmüşümdür hep.”

Işık Yenersu, “Seslendirme Sanatçısı” diye bir mesleği anlamlandırmakta da zorlanıyor.

“Sanat bir şeyi üretmektir. Bu tiyatro örneğinde yazarın cümlelerle anlattığı karakteri yeniden yaratmak ve ete kemiğe büründürmektir. Burada bir yaratım var ama seslendirmede yok. Birinin sesini aynen taklit ediyorsunuz.”

Dizilerde başrol oyuncularını başkaları konuşuyor?

“Bir sanatçı kendi sesi ile konuşmuyorsa “oyuncu yarım oynuyor” demektir. Oyuncunun bedeni bir enstrümandır. Sesi de kendi sesidir. Bir keman, bir kontrbas, bir piyano...”

Duyulduğunuz, bir şeye kızdığınız, ya da heyecanlandığınız anda sizin sesinizle benimki arasında fark vardır. İyi bir seslendirme sanatçısının, sesi uygun olmayan oyuncuyu ekranda parlattığı durumlar da oluyor.”

Sinemaya geçiş

Sinemaya geç girişi kendi tercihi. Hep arkada kalmak istedi. Yakın arkadaşları Yılmaz Güney “İzin” filminde oynaması için ısrarcı oldu ama o “Benden sinema sanatçısı olmaz. Ben asistanlığımı yapayım.” diyerek reddetti, Ağıt ve Zavallılar filmlerinde ikinci

Güneyli Bayan filminden.

asistan olarak görev yaptı. Metin Erksan da “Sevmek Zamanı” filminde oynamasını istedi. O yine asistan olayım dedi. “Çok fazla şey bekliyordum. Hem senaryo hem oyuncular çok iyi, hem de yönetmen çok beğendiğim biri olsun istiyordum.”

Tunç Başaran’ın gönderdiği “Sen de Gitme” filminin senaryosunu çok beğenir. Tunç Başaran çok iyi yönetmendir. Her şey istediği gibidir, sinema yapmamak delilik, şımarıklık olur

“gözgöze” oynamayı, “miş” gibi yapmamayı, “yalansız” oynamayı öğrendiği büyük ustası Yıldırım Önal ile.

der ve Hatay’da çekilen filmde oynar.

Kendisine karşı en acımasız eleştirmen

Mısır’da Alexandria Film Festivali’nde En İyi Kadın Oyuncu ödülü almış olsa bu rolü iyi oynayamadığı görüşünde.

“Sen ne dilerisen“ filmindeki “Rum diyalekti” için bu kadın Rum mu dertirse de o yine beğenmez. Yapılan güzel eleştirilere “görmemiş, anlamamış galiba”, aldığı ödüller için de “demek ki ötekiler benden de kötüymüş. İyi oynadığım için aldım demiyorum.” diyecek kadar mükemmelliyetçi.

“Evet kendine karşı çok acımasızım. Yerim, bitiririm kendimi daha iyisi olabilir diye.”

Yılmaz Güneyn dostluğu

Sağlam bir dost olarak tanımladığı Yılmaz Gü-

ney gençlik arkadaşıdır. Onun, “İzin” adlı filminde oynamamış olmak “keşke”leri arasında.

“Oynasam ne olurdu sanki. Kötü oynadı. Oynaya oynaya iyiyi bulacaksın. Ama bunu şimdi 70 yaşına geldiğimde söylüyorum.”

Ödüller ve cezalar

Eleştirmenlere fırsat vermeden eleştirdiği oyunculuğunda Türkiye’de tiyatro dalında verilen bütün ödüllerini aldı. Bazı ödüllerini iki hatta üç kez aldı. “Söz Veriyorum” adlı oyun bunlardan biri.

Avni Dilligil, Kültür Bakanlığı ve Ulvi Uraz Ödülleri.

Kadın ve erkek ayrımı yapılmadan en iyi İstanbul oyuncusuna verilen Avni Dilligil Ödülü’ne bir Ankara oyuncusu ödül alsın diye ek bir madde koyduracak kadar başarılı bir oyun sergilemiştir o yıl.

Sezar ve Kleopatra’daki rolü ile aldığı ödülle adından söz ettiren

Devlet Tiyatroları Genel Müdürü

Cüneyt Gökçer burnu sür-

tülsün diye 5 dakikalık

bir rol verir. Repliği

bile olmayan sade-

ce el sallayan bir

figürasyon roldür

sadece.

“Evet, kendine karşı çok acımasızım. Yerim, bitiririm kendimi daha iyisi olabilir diye.”

Çevresinin, istifa et sözlerine aldırış etmeden oynar bu rolde. Gökçer, ertesi yıl da benzer bir figürasyon rol verir. Ama bu kez yarım sayfalık bir repliği vardır. Ve bu rol ona “Yardımcı Kadın Oyuncu” ödülü kazandırır.

Paris’te okuduğu bir Nazım Hikmet şiirinden dolayı hakkında dava açılır, 7 yıla yargılanır. Yargı süreci tamamlanmadan Gökçer tarafından tiyatrodan atılır. Gökçer, 12 Mart 1971’deki ilk askeri darbe eyleminde ve 12 Eylül 1980 darbesinde de atar onu tiyatrodan.

Kendisine yaptığı tüm haksızlıklara karşın Gökçer’i sevgiyle yad edecek kadar naif.

“Benim 5 yıl hocalığımı yaptı. Ben içimden kızarım ama başkasına laf söyletmem. Çok iyi bir hoca ama çok kötü bir yönetici olduğunu kendisine de söyledim. Üzerine ışıklar yağsın.”

Siyasette bir Işık

1958’de konservatuara girer, iki yıl sonra 60 ihtilali olur. Türkçe’ye çevrilen Karl Marx ve Friedrich Engels gibi yazarların da aralarında olduğu sosyalizme ilişkin bütün kitapları okur. Tarihe, Demokrat Parti aleyhtarı öğrencilerin yaptığı protesto 555 K olarak geçen 5. ayın 5. günü saat 5’te Kızılay’da eyleminde de oradadır. Fakülteleri Cebececi’de bulunan hukuk ve siyasal öğrencileri ile yakın arkadaşır. Onların amfilerinde

Nazım Hikmet şiirleri okur. Yıllar sonra o günleri ölümsüzleştiren bir fotoğraf karesi sosyal medyada kendisiyle paylaşılınca çok duyulanır. Hukuk öğrencisi Uğur Mumcu da o dönemlerden arkadaşıdır.

Savcı ile ilk tanışma

1959 yılında olur. Siyasal Bilimler okulunda okuduğu bir Nazım şiirinden üç gün sonra yanında kaldığı yakın arkadaşının evinden alınıp savcının karşısına çıkarılır.

Savcının, “kızım sen Nazım Hikmet’in vatan haini olduğunu bilmiyor musun?” sorusuna “Vatan Haini” şiir-

49. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali kapsamında aldığı Yıldırım Önal Anı Ödülü’ töreninden.

rini okuyarak ve “Bu insan nasıl vatan haini olur?” sorusu ile cevap verir. Azarlayıp, cezasını çekeceğini söyleyen savcı, çalan telefona cevap verdikten sonra onun minik bir çocuk muamelesi ile uğurlar. Sonradan öğrenir ki evinde kaldığı arkadaşı, hamisi Doğan Avcıoğlu’nu ve akrabası İlhan Selçuk’u aramıştır. Savcı da Doğan Avcıoğlu’nun arkadaşını çıkınca ucuz atlatır.

Siyasi duruş ve işsizlik

12 Martta, 1980 darbesinde ve Paris’te okuduğu Nazım şiiriyle işsiz kalır. 1980 darbesinde en büyük darbeyi de TRT’den yer. Sesi ve görüntüsü yasaktır ama bir hata olmasın diye tüm kayıtları arşivden de kaldırılır. İşte o TRT, yıllar sonra “Tiyatronun Divası”nın bir belgeselini yapacak, kendisini affettirecektir.

12 Mart’ta Ali Poyrazoğlu kendi kurduğu tiyatrosuna, 1980’de de Rutkay Aziz, Ankara Sanat Tiyatrosu’na davet ederek destek olurlar Işık Yenersu’ya.

Hastalığı ile iyi geçinmenin yollarını buldu.

Göğüs kanserine yakalandığı dönemde “Sen Ne Dilersen” adlı filmde bir kanser hastasını canlandırdı. Bu illet hastalıkla savaşmadı, iyi geçinmenin yollarını buldu. “Niye ben tanrım” diye isyan da etmedi.

“Ablam, annem, teyzem geçirdiler

Anna Frank’ın mektuplarından birini ezberledi, ve sınavı en başarılı öğrencilerden biri olarak kazandı.

bu hastalığı. Tabii ki bende olacak.”

Hastalığın tedavi sürecini öğrendiğinde ise aklına ilk gelen yarım kalan işleri oldu. Sabah 10.00’ da İstanbul Radyosu’ndaki seslen-

dirmeyi yaptı, sonra gidip ameliyat oldu. Sevgi, bütün ilaçların yerini tuttu ve o illet hastalığı yenmeyi başardı.

Tiyatronun ve sinemanın geleceği

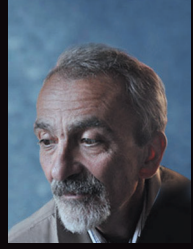
“Türkiye’yi yine aydınları ve sanatçıları kurtaracak.” diyor Işık Yenersu. Sinemada genç yönetmenlerden çok umutlu. Tiyatro konusunda ise “Sayılamayacak kadar çok tiyatro var. Apartman dairelerinde dahi alternatif tiyatrolar yapılıyor. Sanat adına ilerici ve devrimci işler yapıyor genç tiyatrocular. Her gün yaşadığımız olumsuzluklar yanında bu yapılanları görünce umutlanmamak mümkün değil.” diyor.

Işık Yenersu, doktor tavsiyesi ile artık tiyatro yapmıyor. Gençlere de yol açılması gerektiğini savunuyor. Yapmaya fırsat bulamadıklarını yapıyor. Bol bol okuyor, dinleniyor, sinemaya, tiyatroya gidiyor. Yeni yerler keşfediyor. Sinemacı dostu Tarık Akan’ın çektiği belgesellere ses veriyor.

Son ödülü “gözüğe” oynamayı, “mış” gibi yapmamayı, “yalansız” oynamayı öğrendiği büyük ustası adına, 49. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali kapsamında verilen ‘Yıldırım Önal Anı Ödülü.’ •

semaerdogan@butundunya.com.tr

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

Mozart

5 Yaşında
ilk bestesini
yapan deha:

M

Mozart'ın kendisinden 5 yaş büyük ablası Maria Anna Nanerl'in öğretmeni, Mozartların evinin kapısını çaldığında içeriden hoş bir piyano sesi geliyordu. Piyano öğretmeni, kapıyı açan Mozart'ın annesi Anna Maria Perti'ye, "kutlarım," diye seslendi. "Kızınız müthiş ilerleme kaydetmiş. Dışarıya kadar gelen seslere bakılırsa, olağanüstü yetenekli!"

Anna Maria Perti büyük bir şaşkınlıkla öğretmene bakarak, “Hayır,” diyebildi. “Kızım mutfakta bana yardım ediyor. Piyano tınırtılarını küçük Mozart çıkarıyor olmalı.”

Şaşkınlık sırası öğretmendeydi. “Anlayamadım,” dedi. “Yani siz üç yaşındaki bir çocuğun bu sesleri çıkardığını mı söylüyorsunuz! Bu imkânsız!”

Ama doğrudu. Üç yaşındaki Mozart, yukarı katta piyanonun başında öğretmenin ablasına verdiği notalardan ezberlediklerini çalışıyordu. Piyano sesi kesilince öğretmen bir solukta yukarı kata çıktı. Küçük Mozart, elin-

Dünyanın gelmiş geçmiş en büyük müzisyeni olarak kabul edilen Wolfgang Amadeus Mozart, 35 yıllık hayatına 626 eser sığdırmış bir bestecidir.

deki tüy kalemle kağıtlardan birinin üzerine nota çiziktirmeye çalışıyordu. Bu kadarı öğretmeni bile bayıltacak kadar inanılmazdı.

Dünyanın gelmiş geçmiş en büyük müzisyeni olarak kabul edilen Wolfgang Amadeus Mozart, 35 yıllık hayatına 626 eser sığdırmış bir bestecidir. Daha beş yaşındayken ilk bestesini

yapan, altı yaşındayken de ilk bestesi yayımlanan bu dahi müzisyen, en ufak atonal ses-ten çıldırarak derecede rahatsız olabiliyordu. Matematiğe ve resme karşı da olağanüstü yetenekliydi. Zaten müziğin bir matematik olduğunu da kanıtlamış bir dehaydı Mozart. Beş yaşındayken yaptığı ilk bestesi, Piyano için sol majör manuetto ve trio’ydu. Bu eser hâlâ çalınan bir eserdir.

Bir duyduğu eseri anında notaya geçirilmesiyle ünlü olan Mozart, İtalyan’ların kiliselerde çalınan Miserere adlı ilahisini bir tek dinleyişle notaya geçirmişti. Oysa bu

eserin kilise dışında çalınması yasak olduğundan, notaları kimseye verilmiyordu. Yasaktı. Mozart bir kez dinledi ve o da yetti. Miserare artık tüm dünyanın malıydı.

Deha ile çılgınlık arasındaki ince çizgiyi yalnızca Mozart'ın yaşamını okuyarak bile anlayabilirsiniz.

Dahiler, dünyaya değişik açıdan bakabilmeye becerebilmiş insanlardır. Ama şansları da yolunda gitmiştir. Hem adınız Beethoven olacak, hem de Haydn'ın öğrencisi olacaksınız. Böylesine bir rastlantı da her zaman gerçekleşmiyor. Yirminci yüzyılın en büyük sorunlarından biri, Mozart ve benzeri "deha"ların biyografisinde yatıyor. Namıbya'nın yoksul köylerinden birinde ağaç kabuğu kemirerek karnını doyuran bir çocuk olarak dün-

Deha ile çılgınlık arasındaki ince çizgiyi yalnızca Mozart'ın yaşamını okuyarak bile anlayabilirsiniz.

yaya gelseydi Mozart, acaba biz onu hangi özelliğinden dolayı tanıyacaktık ve tarih kitaplarımızda altını kurşun kalemle çizecektik? Mozart gibi dehaların durdurulması olanaksız, burası kesin. Namıbya'da ya da, Zaire'de dünyaya gelseler de, bu tür insanlar bir başka alanda mutlaka kendilerini dünyaya kabul ettirmek üzere kurgulandıktan sonra, bir şekilde adlarını duyuracaklardı. Hiç kuşkunuz olma-

sın, ya kabile reisi olurlardı onlar ya da kabilenin büyücüsü.

Yaşam, bıkkınlıkların, yorgunlukların ve yoğunlukların üzerine kurulmuştur ve bunun arkasına gizlenmiş "keşfedilmeyi" bekleyen dahilikler dünyasıdır. Hiç bilmediğiniz bir dilde, o dilin sözlüğünü kullanarak bir makaleyi anlayabilmek de yaşamı renklendirmektir ya da belki, hiç bilmediğiniz bir müzik aletinin tellerini tın-gırdatmak, gelişigüzel fırça sallamak, sevgiliye mektup yazmaktır.

Belli bir yaşa kadar hiç beste yapmamış, hiç öykü yazmamış, hiç fizik problemi çözmemiş, DNA'nın ne olduğunu bilmemiş, 100 tonluk çeliğin havada nasıl uçtuğunu anlamamış biri olarak, bazı konularda yeteneksiz olduğunuzu söyleme hakkınız var mı? Hiç uçağa binmeyen insanlardaki uçak korkusu kadar büyük bir saçmalaktır bu. İnsan, kendi değerini yerine koymakla yükümlüdür. Bu, önce kendine

Mozart'ın çağdaşı ve saray müzisyeni Antonio Salieri

olan görevidir, sonra da insanlığa karşı olan görevi.

Mozart ile çağdaşı ve saray müzisyeni Salieri arasında hep bir çekişme olduğu söylenir ve yazılır. Hatta Mozart'ı Salieri'nin zehirlediği bile anlatılır. Milos Forman'ın "Amadeus" adlı filminde bu konu

ironik olarak ele alınmıştır.

Ama tarih kitapları bu iki müzisyen arasında müthiş bir dayanışma olduğunu da yazar. Hatta Salieri'nin kütüphaneden bazı notaları Mozart'ın kullanması için verdiği ve onu desteklediği de söylenir. Salieri'nin şanssızlığı, Mozart gibi bir dehayla aynı dönemde yaşamış olmasıdır, ki Salieri de bunun farkındadır.

Mozart'ın büyüklüğünü ifade etmek için, bir başka büyük müzisyen Joseph Haydn'in onun için söyledikleriyle bitirelim.

Haydn, Mozart'ın eserlerini dinledikten sonra babası Leopold'a, "Tanrı ve insanlığım üzerine size yemin ederim ki, çocuğunuz yüzyüze veya ismi ile tanıdığım en büyük bestecidir. Zevke ve daha da önemlisi, besteciliğin en derin bilgilerine sahiptir."•

mumtazidil@butundunya.com.tr

Genç adam, yaşlı karı-kocanın evlerine misafir olmuştu. 75 yaşındaki amca karısından bir fincan daha çay isterken,

"Çiçeğim, bir bardak daha verir misin?" dedi. Sonra da, "Peteğim, şekersiz lütfen" diye ekledi.

65 yaşındaki güler yüzlü karısının getirdiği çayı alırken de, "Biriçik bebeğim, sana çok zahmet oldu" diyerek teşekkür etti.

Genç adam, yaşlı amcanın karısı için kullanıldığı sevgi sözcüklerinden çok etkilenmişti. "Amcacığım, kaç yıllık

evlisiniz?" diye sordu. Adam, "40 seneyi geçtik evlat" yanıtını verdi. Konuk genç gülümseyerek, "Bravo size. Sürekli

çiçeğim, peteğim, bebeğim gibi güzel sözlerle hitap ediyorsunuz galiba?" dedi.

Yanakları pembeleşen yaşlı kadın, eşine doğru bakarak, "Doğru, birkaç yıldır hep bana böyle hitap ediyor" dedikten sonra, mutfağa gitti.

Yaşlı adam, konuğunun kulağına eğildi ve sırrını paylaştı:

"Şşşt, çaktırma! İki sene önce adını unuttum, hâlâ hatırlayamıyorum!.."

Kim Kimdi?

Dünyamızda
iz bırakmış ünlüler
ve kısa yaşam
öyküleri...

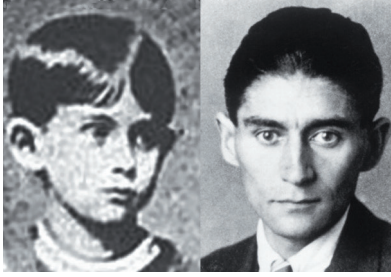
Yazan: SABRİYE AŞIR

Pakistanlı kız, avukat bir babanın dört çocuğundan birisiydi. O henüz üç yaşındayken ülkesinde kadımlara tanınan seçme ve seçilme hakkıyla, ilk kadın başbakan seçileceğini kim bilebilirdi

ki? Babasının bakanlık görevleri nedeniyle siyasetle iç içe büyüdü.

Siyasetten nefret ederek ve ölüm korkusuyla geçen çocukluğun ardından yurtdışında eğitim gördü. 19 yaşında etkileyici güzelliğiyle Bollywood'dan film teklifi aldı. Darbe sonucu devrilen ve idama götürülen babası, siyasi mücadelesini sürdürmesini vasiyet etti. Beş yıl ev hapsinde tutuldu, sonra seçimleri kazanarak ilk kadın başbakan oldu. Yolsuzluk iddialarıyla görevden alındı ve tekrar seçildi. İki kardeşi öldürüldü, sürgün edildi. 8 yıllık sürgünden dönüşte suikasttan kurtuldu. 70 gün sonraki ikincisinden kurtulamadı. Toprak ağalarını ve eski feodal yapıyı fazlasıyla rahatsız eden 'Doğu'nun kızı', **Benazir Butto** idi...

Fotoğraftaki çelimsiz oğlan, kendi dükkanlarında çalışan Yahudi çiftin altı çocuğundan birisiydi. İki erkek kardeşi, o daha 7 yaşına gelmeden hayatını kaybetti. Hiç anlamadığı babasının baskısı altında kötü bir çocukluk dönemi geçirdi. Babasının tavrı ona kendini bir böcek gibi hissettirmişti. Bu duyguyu sorgulasa da, hiç kurtulamadı. Hukuk eğitimi aldıktan sonra, bir sigorta şirketinde çalıştı. Boş zamanlarında yazmaya başladı ve edebiyat çevresine girdi. İlk kitabından sonra yazmaya, siyasal ve toplumsal olaylara daha da eğildi. Çok geçmeden de, kendini büsbütün yazmaya adadı. Et yemeyi cinayetle bir tutacak kadar hassas olan yazar, aşktan da şüphe edip sık sık korkularını dile getirdi. Kendine güvenmediği için, birkaçı hariç eserlerinin tümünün yakılmasını vasiyet eden bu adam, dünya edebiyatının en önemli isimlerinden **Franz Kafka**'ydi...

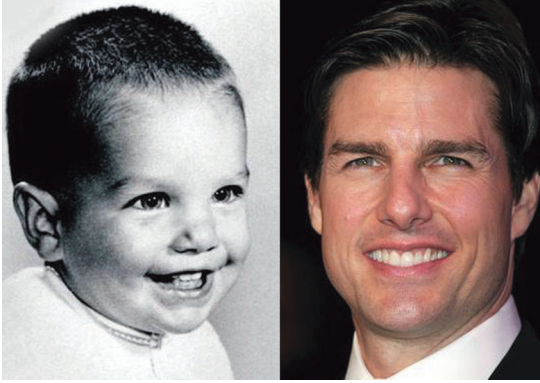
Bu **İstanbul**lu genç kız, annesini küçük yaşta kaybetmişti. Evinde özel dersler alarak pek çok alanda kendini geliştiren

Kurtuluş Savaşı ve Milli Mücadele günlerinde, mitinglerde yaptığı konuşmalarla etkili oldu.

küçük kız, daha 13 yaşındayken yaptığı kitap çevirisi nedeniyle padişah tarafından ödüllendirildi. Edebiyattan hiç kopmadı. Çeviriler yaptı, gazeteler için kadın hakları konusunda makale-

ler yazdı. Bu yazılar bazı muhafazakar çevrelerin tepkisini çekince, bir süre Mısır'da kaldı. Yeniden yurduna dönünce öğretmenlik ve müfettişlik yaptı, romanlar yazdı. Kurtuluş Savaşı ve Milli Mücadele günlerinde, mitinglerde yaptığı konuşmalarla etkili oldu. Anadolu Ajansı'nın kurulmasında görev aldı, Atatürk'ün yazı işleri çalışmalarını yürüttü. Kurtuluş Savaşı boyunca kendi isteğiyle cephede oldu. Savaş sırasındaki faydalarından dolayı İstiklal Madalyası ile ödüllendirilen ve sivil olmasına rağmen rütbe alan bu kadın **Halide Edip Adivar** idi...

ayrıldılar. Kiliseye gittiği dönemde, rahip olmaya karar verdi. Ancak lisede oynadığı bir tiyatro oyununda sahneye çıkınca fikir değiştirdi. Artık aktör olmak istiyordu. Liseyi bıraktı ve rol aldığı filmlerle, bir Hollywood yıldızı olma yolunda basamak basamak yükseldi.

Bu yakışıklı adam, elbette **Tom Cruise...**

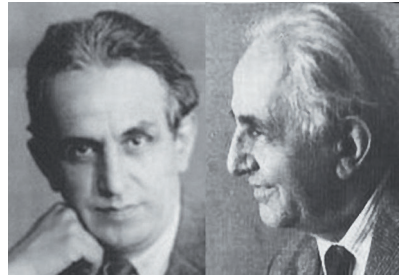
Bu **sevimli** küçük Amerikalının annesi bir öğretmen, babasıysa bir türlü dikiş tutturamamış bir elektrik mühendisi idi. Yoksulluk içinde geçen çocukluk yıllarında, babasının iş bulmak için sürekli kent değiştirmesi yüzünden

7 yaşındayken okuma yetersizliği teşhisi konulması, diğer çocuklardan ayrı bir sınıfa alınmasına neden oldu. Kendine güvenini tamamıyla kaybetti.

12 yıllık ilköğretim hayatını 15 farklı okulda geçirmek zorunda kaldı.

Babasının gerginliği, evde de onun için huzursuz bir ortam oluşturdu. 7 yaşındayken okuma yetersizliği teşhisi konulması, diğer çocuklardan ayrı bir sınıfa alınmasına neden oldu. Kendine güvenini tamamıyla kaybetti. Üzerine bir de 11'indeyken annesiyle babası

Genç adam, o dönemde İzmir'e, bugünse Denizli'ye bağlı olan Çal'da doğdu. Delikanlı, bir gün köyde katıldıkları düğündeki sarhoş olan dansöz kızı evinin önüne bıraktı. Ancak ertesi gün haklarında çıkan dedikodular ailesine kadar ulaşınca, babası oğlunu adeta kovarcasına, bir kese altınla evden uzaklaştırdı. 17'sinde İstanbul'a gelen genç adam, ilk günlerde altın kesesini çaldırınca, iş bularak çalışmak zorunda kaldı. Arzuhalcilik yaparken tanıştığı Şeker Ahmet Paşa sayesinde Gü-

zel Sanatlar Akademisi'ne gitti. Altı yıllık okulu üç yılda bitirdikten sonra, devlet tarafından Fransa'ya gönderildi. Dönüşte resim öğretmenliğine başladı. Kendi eserlerinin yanı sıra, pek çok ressam yetiştirmesiyle de sanat tarihinde derin iz bıraktı. Kendi döneminin adıyla anılmasını ve ressamların kapalı atölyelerden sokaklara çıkmasını sağlayan bu yenilikçi ve özgürlükçü ressam, **İbrahim Çallı...**

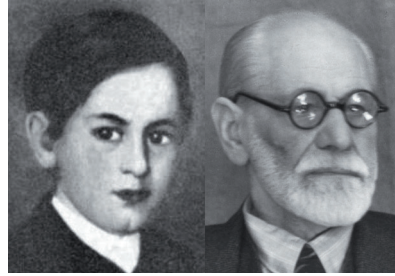
Ufak tefek Yahudi kız, Polonya'da beş çocuklu bir ailenin en küçük çocuğuydu. Babası kereste işiyle uğraşıyordu. Beş yaşında geçirdiği kalça rahatsızlığı, ona yaşamının geri kalanında aksak adımlar bıraktı. Okulda siyasete ilgi duymaya başladı.

Katıldığı siyasi gruplar nedeniyle tutuklanma ihtimali ortaya çıkınca, bir süre ekonomi, siyaset ve hukuk eğitimi aldığı Zürih'e gitti. Doktora-sından sonra yaşamaya başladığı Berlin'de, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin en etkin isimlerinden oldu. Keskin fikirleri ve hitap gücüyle partinin sözcülerinden biriydi. Bir makam insanı değil, hep bir eylem insanıydı. Evet, yürürken topallardı ama o ko-

nuşmaya başladığında çevresindekileri etkileyen bir lidere dönüşürdü. Dört kez hapse girdi. Pek çok makale ve 14 cilt eser yazdı. Kapitalizm, militarizm ve savaşa tümüyle karşı çıkan bu cesur hümanist kadın **Rosa Luxemburg**'du...

Avusturyalı küçük çocuk, ekonomik sıkıntılar içerisindeki bir yün tüccarının oğlu idi. Annesi, onun doğumu sırasında gördüğü bir alameti, oğlunun

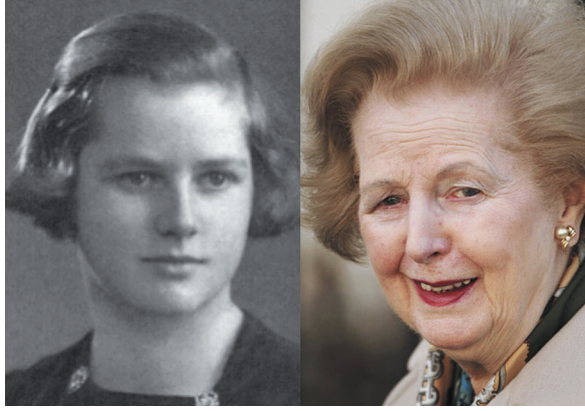
geleceğine yönelik olumlu bir işaret saydı. Delikanlı, okulda başarılı bir öğrenciydi. Ancak Goethe'nin yapıtlarından etkilenerek tıp okumaya karar verdikten sonra gittiği üniversitede, Yahudi düşmanlığıyla karşılaştı ve

Özel hekimliğe başladıkdan sonra elektroterapi ve hipnotizma tedavileri uyguladı.

dışlandı. Okul sonrası insan sinir sistemi üzerinde çalışmaya başladı. Paris ve Berlin'de stajyer olarak eğitim aldı.

Özel hekimliğe başladıktan sonra

elektroterapi ve hipnotizma tedavileri uyguladı. Babasının ölümünden sonra yaşadığı bunalım, bazı mesleki tökezlemeleri de beraberinde getirdi. Ama çalışmaktan yılmadı. Pek çok tıbbi eser yazdı. Saklı geçmişini açığa çıkarmakla ruhsal sorunların kaynağına inilebileceğini ortaya koyan, psikanalizin babası **Sigmund Freud**'dan başkası değildi...

Bu genç kız, bakkal dükkanı sahibi babanın iki kızından küçük olanıydı. Babası yerel siyasette aktif biriydi ve aynı zamanda kilisede de vaaz veriyordu. Burslu kazandığı okulunda çalışkan ve sürekli kendisini geliştiren bir öğrenci oldu. Okul dışında müzik ve sporla da son derece ilgiliydi.

Kimya alanında, derece alarak üniversiteyi bitirdi. Dondurmanın erimesinden saklanması sağlayan teknolojiyi geliştiren ekibin bir üyesiydi. Kimya

sektöründeki çalışmalarının yanı sıra, babası gibi siyasetle de ilgilendi. Önce Avam Kamarası'na seçildi, sonra bakan oldu. Bütçe kısıntısı yapmak zorunda olduğu için çocuklara bedava süt dağıtımını kaldırınca, 'süt hırsız' olarak anıldı. Parti başkanı olmasının ardından, üç kez üst üste Birleşik Krallık başbakanlığına seçildi. Sovyetlerin kendisine taktığı 'Demir Leydi' lakabını benimseyen bu kadın, elbette **Margaret Thatcher**... •

Bilgisayarın Cinsiyeti

Öğretmen, öğrencilerine sordu: "Bilgisayar erkek midir, dişi mi?"

Sınıftaki kız ve erkek öğrenciler fııldamaya başladılar. Kız öğrencilerden biri ilk cevabı verdi:

"Bilgisayar erkektir. Çünkü soruları çözmek için yapılmalarına rağmen, ömürlerinin dörtte üçünü problem çıkararak geçirirler. Daha da önemlisi, bir tane aldığınızda biraz daha sabretseydiniz, daha gelişmiş modeline sahip olabileceğinizi görüp pişman olursunuz ve sık sık kilitletirler."

Bir erkek öğrenci de kendi açıklamasını yaptı: "Bilgisayar dişidir. Çünkü onun mantığını yapıcısından başkasının anlaması mümkün değildir. Yaptığınız en ufak hatayı hafızasına kaydeder, unutmaz, tekrar tekrar önümüze koyar. Ayrıca bilgisayar aldıktan sonra asıl parayı aksesuarlarının tuttuğunu görürsünüz."

Tıp Dünyasından Kısa Kısa

Prof. Dr. Yürük İyriboz

D VİTAMİNİ

Erken bunayan hastalarda Vitamin D eksikliği görülmüştür. Vücudumuzun ihtiyacı olan D vitamini günde 1.000 ünedir

TAVADAKİ RİSK

Tavada kızartılan etlerde kanserojen maddeler çok artar.

ÖMRE BEDEL

Sebze ve meyve ağırlıklı beslenenler daha uzun bir ömür yaşarlar

BOL BOL YOĞURT

Hergün tüketilen bol yoğurt tansiyonu düşürmeye yardımcıdır.

Aspirin ve ibuprofen (Advil) gibi ilaçlar bağırsak kanseri riskini azaltır.

Duygusal olarak ihmal edilen çocuklarda ileri yaşlarda inme olasılığı artar.

Bal ve sarmısak karışımı merhemler yaraları çabuk iyileştirir

Bir kez daha düşünün

Hamile iken sigara içmek ileride çocukların aşırı şişmanlamasına neden olur.

Memleket Özlemi

İlyas Halil

Merhaba dost diye başlamıştı Levon mektubuna. Elli yıldır Paris'teyim. İlk günden şehrin havasına suyuna alıştım. Ayşe ile uzun bir süre asude yaşadık. Sonra bir gün tekerimiz dönmez oldu. Sıkıntılar başladı, sonra da özlem.

Saçımıza ilk ak düşmüş. Fırtına yılları başlıyordu. Sevinci unuttuk. Artık Paris'te az görmek, ağır işitmek sıkıntılı oluyor. Akasyaları koklamamak, ağaçları görmemek, ayın nisan olduğunu bilip bahçede kuşları duymamak acı veriyordu. Neden Akdeniz kıyısında değiliz diyordu Ayşe, elini her tuttuğumda. >>

Güzeldi Ayşe. Paris'e vardığımız gün dört kanatlı kuşluk Ayşem'le. Bana yabanda olduğumu unutturdu. Sevmeyi kanımızda bulduk. Kadınımla soğuk havada odun alevi. Birbirimize sarıldık. Hafta yedi gün. Birbirimizin ocağında ısındık. Yandık.

Paris'te geçen elli yıl. Boş ovada hızlı tren katarları. Günleri haftaları görmeden geçip gidiyordu.

Gördüğümüz biz. Karanlıkta sarılmış, korkudan korunuyorduk.

*

Son günlerde çocukluk arkadaşlarımı, kasabamı, mavi kıyılarını düşünmeye başladım. Özlem. Çocukluk ülkeme dönsem. Bir gün için de olsa. Koşacak bahçe, tanıdık bir yüz bulur muyum, dedim. O yıllar ben ve kasaba iki ayrı geçtik. Ben

olmaması gereken fazlalık. Levon değildim. Kimsenin bilmek istemediği çocuktum. Üfürülmüş sigara dumanı. Ayşe ucu yanmış Bafra.

*

Hatırlarsın. Torosların eteğinde bahçemiz vardı. Baharda ağaçlar limon sarhoş. Sebze yatağı yazın nane sarhoş, sonbaharda meyvelik ayva sarhoş, hatırlarım kışın çocuk parmaklarım portakal kokardı. Kasabanın insanları in cin, kızları huri peri. Yağmuru buhar sis. Çocukluğum bitmişti sevinmesini öğrenmeden.

Teyzem, amcam gerçek miydi? Yaşadıkları evler, yürüdükleri yollar hayal mi, şimdi bilemem.

Sanki aynı mahallede değildik. Her insan başka mekânda. Başka bir ada. Bazen doğduğum evin, oynadığım bahçenin duman olduğunu rüzgâr-

**Hatırlarsın.
Torosların
eteğinde
bahçemiz
vardı.**

**Çocuk yıllar geçmiş delikanlı olmuştuk.
Levon halim selim sessiz bir kişi olmuştuk.**

da dağılıp gittiğini görürdüm.

Utangaç Levon'un gerçekte yaşadığından pek emin değilim. Gerçek adı Levon ise var olmak pek kolay değildi. Sıcak yaz geceleri serinlemek için yalınayak kıyıda yürüdüğümü elle tutulur şekilde hatırlıyorum. Tek anı. kişiyi gerçek yapmaya yeter mi? Bilmiyorum.

O yılların varlığına tek kanıt Ayşe ile evlilik resmimiz. Resimde gelinlik elbisesi giyen kızın şimdi yürürken koluma giren kadına benzemesi. Kanıt olmaya yeter mi?

*

Ayşe'yi sevince ayaklarım yere değdi, yürüyecek toprak buldum. Ayşe bahçem oldu. Acıkınca üstünde kızıl domates mor patlıcan bitti. Açlığıma çare oldu. Kadındı. Gençti. Her korktuğumda ve yorulduğumda yeni baş-

tan genç olduk. Belediye memuru huzurunda evet diyordum. Onu her düşündüğümde.

Levon'dan aldığım mektup böyle bitti.

*

Levon bizim mahalleden değildi, evleri istasyona yakındı. O yıllar adı Levni idi. Ermeni Levon Levni olmuştu. Ara sıra teyzemi görmeye gittiğimde Levon ve arkadaşları ile futbol oynardım. Babasının Adana'da geniş toprak ve mülk sahibi, yardım sever olduğu söylenirdi.

Çocuk yıllar geçmiş delikanlı olmuştuk. Levon halim selim sessiz bir kişi olmuştuk. Mahalle kızlarının peşinde koştuğu delikanlı..

Mahalle arkadaşları bir gün Levon'u bir kenara çekti. "Bak Levon", dediler. "Bu iş böyle yürümeyecek.

Peşinde koşan kızlardan birini seçmen gerek. Bu kovalamaca bitsin. Birini seçinceye kadar bu kızlar yüzümüze bakmayacak.”

“Yapamam” dedi Levon. “Kimseye kötülük edemem. Hangi kız ile evlense. Ailesine gazap getiririm. Aile kurbanlık koyun olur. İlk kuyruğu kesip alırlar. Sonra kurban bayramı geldi derler post gider.”

Kişi bu kasabada Levon ise ip üstünde cambaz demektir. Her an düşmek kaderde. Bunca yıl nasıl ayakta kaldığıma şaşırıyorum. Muammaya benzerim. Dost düşman. Bu Ermeni devesi Nuh Tufanı'nda nasıl ıslanmadan bugüne kaldı diyor.

*

Levon bir gün fakir bir kıza vuruldu. Kısa bir süre içinde Levon'un aşkı umutsuz oldu. Kara oldu. Yemeden içmeden kesildi.

Bir gün Levon'u bir kenara çektim. “Yahu bu kadar üzüntüye gerek var mı?” dedim. “Ayşe'yi babasından iste, bitsin bu iş”

“İstedim” dedi.” Baba özür diledi. Hoş görün razı olamam” dedi.

Babamı görmeye geldi. Babama büyük ağa, dedi. Oğlunuz Levon Bey'in kızına karşı iyi hisler taşıdığını biliyorum. On yıl önce benim de adım Levon'du... Sizin gittiğiniz kiliseye ben de giderdim. O yıllar işsizdim,

para sıkıntısı çekiyordum. Yanında ırgat çalıştığım Mustafa Bey bir gün bana “Oğul” dedi. “Bir gün doğru dini, iyi yolu seçersen. Hem kendine hem bana cennet kapısını açarsın. İnan ondan öte işsizlik, parasızlık bilmeyeceksin.”

İlk önce üzüldüm. Nasibim Hıristiyan olmakmış, dedim. Din değiştirirsem kendimden utanacağımla, dedim.

Sonra çocukları düşündüm Yanlış iş yaparsın Levon, dedim, Mustafa Beyi dinledim. Adımı Levent'e çevirdim. Mustafa Bey bana kalacak ev verdi. İş verdi. Bana kendi çocuğu gibi baktı. Masamızda sıcak ekmek bulduk. İşsizlik günlerime dönmek istemiyorum. Hoş gör ağam, oğlunun kızına ilgisi bize şeref verir. Keşke bu sevgi başka bir ülkede olsaydı. Dünyanın en mutlu insanı olurum.

*

Aradan geçen bir kaç ay sonra Levon'un Paris'e göçtüğünü duydum. Babasını görmeye gittim Levon'u sordum. Levon doğru bir karar aldı, dedi. Gölde yüzmenin yasak olduğu köyde ördek olmak akıl işi değil, dedi. Sevdiği kızla evlendi. Paris'e şarkıcı olmaya gidiyorum. Sesimin güzel olması için tanrıya dua etmeni rica ederim. •

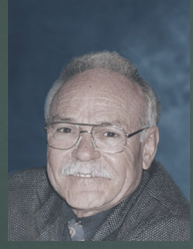
ilyashalil@butundunya.com

Kaç yaşında?

Bernard Shaw'a bir kadın sordu: “Kaç yaşında gösteriyorum, üstat!” Üstat, kadına “Saçlarınıza bakılırsa 18, dişlerinize bakılırsa 19, hareketlerinize bakılırsa 14...” dedi. Kadın, “Ah! Teşekkür ederim!” diye sevinçle haykırınca, Bernard Shaw sözüne devam etti:

“Acele etmeyin hanımefendi, yaşınız için bunların bir de toplamını yapacağız.”

Yazar Dede ve Torunları
Muzaffer İzgü

Öğle Yemeğinde Ne Var?

Öğretmenim her Pazartesi günü son derste hepimize aynı şeyi sorar. “Söyle bakalım bana, şimdi eve gidince öğle yemeğinde ne yiyeceksin?”

Ne bilsin bu yıl aramıza katılan Tunç? Hemen sıralamaya başladı:

“Hamburger yiyeceğim öğretmenim, sonra patates cips, bir de kola içeceğim.”

Sınıfdaki arkadaşlarım hepimiz Tunç’a bakıyoruz, gülmek için kendimizi zor tutuyoruz. Öğretmenim Tunç’un başını okşadı.

“Çok iştahlısın Tunç ne güzel! Pekiyi ikinci kolayı ne zaman içeceksin?”

“Onu da akşama doğru içeceğim öğretmenim, ama yanında yine cips yiyeceğim.”

Bana sordu,
“Sen Suna, ne yiyeceksin kızım?”

“Ooo çok güzel, yanında cacık var mı?”

“Var öğretmenim...”

Öğretmenim Tunç’a döndü:

“Tunç, sen kabak dolmasını seviyor musun?”

Tunç yüzünü buruşturdu,

“I-lhh, dedi. Bir kez babaannem yapmıştı da, bir ısırık aldım...”

“Sonra?”

“Sonra tabağıma bıraktım.”

“Pekiyi Tunç... Erol sen söyle bakalım, bu öğleyin yemekte ne var?”

“Kuru fasulye öğretmenim... Yanında da taze soğan var. Bir kaşık kuru fasulyeden, hızlı diye bir ısırık taze soğandan...”

“Çok mu seviyorsun kuru fasulyeyi Erol?”

“Çok seviyorum öğretmenim... Ama anneannemin yaptığını daha çok seviyorum...”

ğretmenim gülüyordu, saçlarımızı okşuyordu, gözlerimizin içine bakıyordu.

“Acaba bugün hanginize öğle yemeği yemek için konukluğa gelsem?” dedi. Hep bir ağızdan bağırdık.

“Bize gelin öğretmenim, bize gelin!..”

Hepimiz biliyorduk, öğretmenimiz bizimle şakalaşıyordu.

“Hayır dedi öğretmenim, hiçbirinizle gelmeyeceğim. Tunç'lara gideceğim...”

Hepimiz birden üzülmüş gibi, “Aaaa!” diye bağırdık, Tunç'a bakma-

**Hepimiz biliyorduk,
öğretmenimiz
bizimle
şakalaşıyordu.**

ya başladı.

Tunç heyecanlanmıştı. Ne diyeceğini bilmiyordu. Güllüyordu ama telaşlıydı. Yoksa öğretmenin her zaman yaptığı şey miydi, her hafta bir öğrencisinin öğle yemeğine konuk mu oluyordu?

“Hıı, Tunç?..”

“Elbette buyrun gelin öğretmenim...” dedi Tunç.

“Ama sizin evde yemek yokmuş...”

“Hamburgerci bizim apartmana çok yakın, size de alırım öğretmenim.”

Ay ne tatlıydı öğretmenim, sanki bir anda çocuk olmuştu.

“Hıh, ben hamburger sevmem ki...” dedi.

“Şnitzel alırım öğretmenim...”

“Hıh, onu da sevmem.”

“Ekmek arası döner alırım öğretmenim...”

Tam bir çocuk benim öğretmenim... Başını tuttu birden,

“Ay Tunç’cuğum döneri yiyince hemen başım dönüyor...”

Tunç tavana bakıyor, yere bakıyor, kendi yediklerini düşünüyor, öğretmeni için öğle yemeği arıyordu.

“Patişko alırım öğretmenim...” Hepimizin gözleri açılıverdi. Öğretmenim de gözlerini iri iri açtı, sordu:

“Ne o Tunç?”

“Patişko öğretmenim... Bizim

Bir yığın parmak kalktı. Öğretmenim öyle mutlu, öyle tatlı bakıyordu ki bize...

evin karşısında var. Patatesin içine ühüüü neler neler koyuyorlar, patates iki patates büyüklüğünde şişiyor ama öyle lezzetli oluyor ki...”

Belli ki Tunç patışkoyu düşünüyordu, belki de ısırık üzerine ısırık atıyordu, şimdi düşünde.

“İ-ıh, onu da sevmem Tunç... Sen en iyisi annene veya babana söyle, yarın veya öbür gün beni görmeye

gelsin, hem tanışırız, hem de hangi yemeği sevdiğimi onlara söylerim... Öğretmenim arkadaşlarıma öğle yemeğinde ne yiyeceklerini sormayı sürdürdü.

“Sen ne yiyeceksin Burcu?”

“Güveç öğretmenim...”

“Aaa çok güzel... Kim yaptı güveci?”

“Babam yaptı öğretmenim... Benim babam öyle güzel güveç yapar ki, kardeşim de, ben de annem de bayılırız...”

“Senin annen de çalışıyor, baban da, değil mi Burcu?”

“Evet öğretmenim...”

“Haydi bakalım, güvecin yanında yeşil biber yemeyi unutma. Hart hart ısır ve ye...”

“Peki öğretmenim...”

“Çocuklar, içinizde babası yemek yapan kimler?”

Aaa bir yığın parmak kalktı. Hiç bilmiyordum. Öğretmenim öyle mutlu, öyle tatlı bakıyordu ki bize.

“Elbette babalarımız da yemek yapacaklar. Çünkü çoğunuzun annesi çalışıyor. Hem insan güzel bir yemek

yapmasını biliyorsa, niçin yapmasın, niçin çocuklarıyla birlikte yemesin, değil mi?”

“Evet öğretmenim...”

“Akın, söyle bakalım, senin baban hangi yemeği güzel yapar?..”

“Karnıyanık öğretmenim... Böyle bol kıymalı, üzerinde böyle upuzun ya tam bir biber, onun başında kıpkırmızı bir yarım domates...”

“Ay ay yeter Akın, ağzımın suyu akacak nerdeyse yeter...”

Hepimiz güldük.

● İkinci dönemdi. Günlerden pazartesiydi. Öğretmenim yine eve gidince yiyeceğimiz yemekleri soruyordu. Sıra Tunç’a geldi. Tunç ağzını şapırdata şapırdata anlatmaya başladı.

“Öğretmenim bamya yemeği yiyeceğiz, nohutlu, bol ekşili, bol sarmısaklı, şap şap... Yanında da bir şap şap şap bulgur pilavı öğretmenim... Şap şap şap... Gece yatmadan önce bulgur pilavını babam, bamya yemeğini annem yaptı öğretmenim...”•

muzafferizgu@butundunya.com.tr

YALAN SÖYLEMEME SÖZÜ

Şirket sahibi iş başvurusu yapan gencin doldurduğu formu incelerken sordu: “Ama son üç yıl içinde ne gibi işler yaptığını burada belirtmemişsin.”

“Cezaevinde idim” cevabını verdi genç. Bunu o kadar doğal söylemişti ki, adam hayret etti:

“Sanki bir gurur vesilesi yapıyormuş gibi yanıtladın.” Genç adam açıkladı:

“Cezaevinden ayrıldığı gün müdür, artık yalan söylemeyeceğime dair benden söz istedi ve ben de bu sözü verdim.”

Şirket sahibi, dürüst ve sözüne sadık gence gülümseyerek, “Yarın sabah saat sekizde burada ol ve hemen işe başla.” dedi.

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Mantalite (Fr.)

- a-Fırsat eşitliği
- b-Zihniyet, anlayış
- c-Doğal olmayan
- d-Halkın eğitilmesi

2 Okazyon (Fr.)

- a-Fırsat, kelepirc
- b-Kadın fanılası
- c-Cici, sevimli
- d-Laf cambazı

3 Triyaj (Fr.)

- a-Ayrıma, eleme
- b-Yarı sosyete
- c-Şişkin karınlı
- d-Alet, üreteç

4 Viyadük (Lat.)

- a-Kümeleşim
- b-Halka açılma
- c-Köprü yolu
- d-Yöre kent

5 Antipatik (Fr.)

- a-Kışkırtma
- b-Felsefede bir öğretici
- c-Kararsızlık
- d-Sevimsiz, soğuk

6 Jaluzi (Fr.)

- a-Tatlı çörek
- b-Şerit perde
- c-Tehlikeli hastalık
- d-Bir tür kumaş

7 Komplikasyon (Fr.)

- a-Katı yakıt
- b-Kuşatma
- c-Yan etki
- d-Kimyasal tepki

8 Fizibilite (İng.)

- a-Uygulanabilirlik
- b-Yükseklik korkusu
- c-Bağımsız ülke
- d-Nüfus bilimsel

9 Endeks (Fr.)

- a-Bilinemezcilik
- b-Gösterge, dizin
- c-Doğal olmayan
- d-Hava boşluğu

10 Fraksiyon (Fr.)

- a-Mekanik kuvvet
- b-Coşku hali
- c-Patlayıcı madde
- d-Bölüntü, hizip

11 Halüsilasyon (Fr.)

- a-Bunama
- b-Dil tutukluğu
- c-Sanrı, kuruntu
- d-Cinli, perili

12 Periyot (Fr.)

- a-Akşam yemeği
- b-Dönem, devir
- c-Nota işareti
- d-Deste, bağlam

13 Ultrason (Fr.)

- a-İşkence aleti
- b-Sağlık bilgisi
- c-Yansılanım
- d-Yazıt bilimci

14 İdol (Fr.)

- a-Taparçasına sevilen
- b-Duygu sömürüsü
- c-Moda yaratan
- d-Halkın egemenliği

15 Duple (Fr.)

- a-Yerleşke
- b-Uzun bluz
- c-İki ölçü, çift
- d-Göz uyumu

Yanıtlar:
151
sayfada

(Fr.) Fransızca, (Lat.) Latince
(İng.) İngilizce

Yazarak Söyleyerek

Sadi Bülbul

İnanmanın Gücü

Yeşil çayırların kahverengine dönüştüğü, ağaçların vaktinden önce tüm yapraklarını döktüğü kurak bir yılda, çevrenin tüm bitki örtüsü de kararıp sararmış, kimsenin gökten düşecek yağmur tanelerinden başka ümidi kalmamıştı.

Otoyolda seyreden aile, bir köy yakınında, elinde su dolu bir kova ile, terler yüzünden aka aka güçlkle ilerleyen ihtiyaç bir kadın gördüler. Kadını durdurarak sordular:

“Bu sıcakta, nereye gidiyorsunuz?”

Yaşlı kadın, yorgun ancak kararlı bir yüz ifadesiyle:

“Nereye olacak? dedi. Ağacıma su götürüyorum.” >>

Size yıllar önce okuduğum bir öyküden aklımda kalanları yazdım. Ne zaman, zorluklar karşısında ümidini kaybediveren birine rastlasam, bu öyküyü anımsarım.’

A

nladı ki kadın, buldukları yerden 5 km. kadar mesafedeki terk edilmiş bir çiftlik evine gitmekte ve ağacına su götürmektedir. Bu sıcakta, bu uzaklıkta bir yere, yaşlı bir kadının, elindeki su kovanını binbir zorlukla taşımaya bir anlam veremeyen aile, kadına:

“Değer mi dediler. Hem sonra, bu kurak mevsimde sizin bir kova suyunuz, hangi ağaca yeter?”

Kadın, içindeki büyük azim, asla ümitsiz olmayan kararlı bakışlarıyla onlara döndü ve... “Bu su, benim ağacıma yeter ve görürsünüz onu kurumaktan kurtaracaktır” dedi. “Ağacım kurumamalıdır. Çünkü hayattaki tek dostum odur. Onunla küçücük bir kız iken tanışmıştım. Henüz yürüyemediğim zamanlar annem beni bu ağaca bağlar ve beni ona emanet ederek işlerini rahatça görürdü. Sonra büyüdüm ve kardeşlerimle hep bu ağacın etrafında oyunlar oynadık. Bir yaramazlık yaptığımda kaçar ve bu ağaca tırmanırdım. Nişanım parmağıma yüzüğü bu ağacın altında takmıştı. Beni ilk defa bu ağacın altında öptü. Ben de çocuklarımı bu ağacın altında büyüttüm. Salıncağı, onun dalları arasında kurdum. Çocuklarıma ninnileri burada söyledim. Beni ve ailemizi ondan daha çok, kimse tanıyamaz. Ve bütün yakınlarını kaybetmiş benim için işte o, hayatta kalmış tek dostumdur... Bu dostum için birkaç kilometre su taşımışım çok mu?”

Aile, kadının sözlerinden çok duygulanmıştı. Hemen yakınlarını seferber ettiler ve kasabanın belediye başkanını da ziyaret edip ikna ettiler. Belediyenin araçları ve işçileri oraya doldu. Ağacın köklerinin etrafında kanallar açıldı ve arazöle toprak ve ağaç kökleri sulandı. Yabancı asalak otlar temizlendi. O gün sıcak altında kalan yaşlı kadın, evine döndüğünde yatağa serilmişti. Ancak hep ağacını düşünüyor ve:

“O, kuraklığı mutlaka atlatacaktır. O yine mutlaka yeşerecektir, diyordu.”

İhtiyar kadın iyileşince yine yollara düştü, ağacına koştu. Ağaç, gerçekten kurumaktan kurtulmuş ve yer yer yeşermeye başlamıştı. Kadın sevinçten ağlıyor ve bir yandan da söyleniyordu:

“Ben size demedim mi, bir kova su ona yetecektir. İşte yeşerdi. Dostum yaşıyor. Onun beni terk etmeyeceğinden o kadar emindim ki...” •

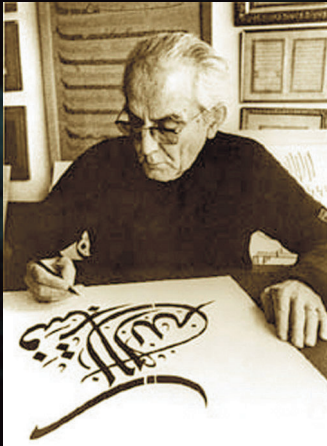
sadibulbul@butundunya.com.tr

Türkçe'deki bir
argo deyiş,
Berlin'de yaşayan
Peştemalcıyan
Ailesi'nin kaderini
değiştirmişti

"Şimdi B.ku yedik" dedi, hayatı kurtuldu

Dr. GÜRBÜZ TURGAY

Ünlü hattat Emin Barın tarafından "Celi sülüs" yazı çeşidiyle yazılan ve ebruyla süslenen bir "argo deyiş" in yer aldığı levhanın ilginç öyküsünü ilgiyle okuyacaksınız. ▶

Kinci Dünya Savaşı öncesinde Bakırköylü Ermenilerden Doktor Peştemalcıyan ailesi ile birlikte Türkiye' den Almanya' ya göç edip Berlin'de bir halı ve kilim mağazası açmıştı. Savaş başlayınca kadar işleri yolunda gitmiş, baba Peştemalcıyan işleri oğlu Aram Peştemalcıyan'a bırakmıştı ama savaşla birlikte zorlu günler beraberinde gelmişti. Her geçen gün bir öncekini aratmaktaydı.

Savaş bütün hızıyla sürerken 1943'un sonuna doğru Almanlar için savaşın gidişatı belli olmuş, daha fazla savaşacak gücünün kalmadığı ortaya çıkmıştı. Sovyet askerleri 1944 yılının Ocak ayında Oder Irmağı'nı geçerek önce Budapeşte'ye, Nisan başında ise Viyana'ya girerek Berlin'e doğru ilerlediler ve 25 Nisan' da Berlin'i kuşattılar. Kentin merkezindeki bir yer altı sığınağında kalan Hitler ise, savaşın kaybedildiğini anlayarak 30 Nisan'da intihar etti.

Ruslar artık Berlin'deydiler. Şehrin hemen her noktası Rus işgali altındaydı. Yağma ve talan Almanya'da artık sıradan bir işti. Taciz ve tecavüzün bininin bir para olduğu o günlerde asıl mesele hayatta kalmak ve tatlı canını kurtarmaktı. Bu zor şartların hüküm sürdüğü günlerde Rus İşgal Komutanlığı bir bildiri yayınlamıştı. Bildirideki kesin emre göre her yer, Rus askerlerine açık tutulacaktı.

Savaşın acımasız yüzünü bütün çıplaklığıyla çoktan gören Peştemalcıyan ailesi de emre mecburen uymuştu. Halı mağazalarının kapılarını açarak Rus askerlerinin yağmaya gelmesini endişe ile bekleyen ailenin bu bekleyişi fazla uzun sürmedi. Peştemalcıyan Halı-Kilim Mağazası'ndan içeriye gürültü ve patırtı ile kılıksız, vahşi görünüşlü, Moğol tipli ve silahlı iki asker

Ruslar artık Berlin'deydiler. Şehrin hemen her noktası Rus işgali altındaydı.

yüksek sesle bağıra çağıra konuşarak girdi. Askerlerden biri halılarla ilgilenirken diğeri, genç kızlarını da aralarına alarak hareketsiz bir şekilde endişe ile olup biteni gözleri ile takip eden Peştemalcıyan ailesine yöneldi. Etrafa şöyle bir göz atıyormuş gibi yaptıktan sonra genç kıza doğru yaklaştı ve elini uzattı. Aram Peştemalcıyan gayri ihtiyari ve seri bir hareketle askeri bileğinden sıkıca yakaladı. Çekik gözlü asker bu ani tepki üzerine tabancayı

çekti ve Peştemalçıyan'ın şakağına dayadı. Aram Peştemalçıyon adeta taş kesilmiş karısına dönüp ağzından "Şimdi b..ku yedik" cümlesi döküldü.

Bu sözleri işitince irkilen asker silahını indirerek sordu:

"Ne dedung? Ne dedung?..."

Baba Peştemalçıyan olayın şoku içerisinde, ister istemez söylediği sözleri tekrarlamak zorunda kaldı: "Şimdi b..ku yedik".

Oranda sanki bir mucize oldu. Asker ani bir hareketle silahını indirerek yıllar sonra bir dostunu görmüş biri gibi büyük bir sevinçle Peştemalçıyan'ın boynuna sarıldı.

Peştemalçıyan şok üstüne şok yaşıyordu. Olayı kavramaya çalışıyor ve askerın Kırgız ağzıyla, "Miz gan gardaşız, min sinig gardaşmam" yani "Biz kan kardeşiyiz, ben senin kardeşininim" derken sevinçten çılgına dönmesini hayretler içinde seyrediyordu.

Mağazayı basanlar, Rus ordusundaki Kırgız askerlerdi ve karşılarında Türkçe konuşanları görünce büyük şaşkınlık yaşamışlardı. Olay anlaşılıp şok atlatılınca Peştemalçıyan ailesi rahat bir nefes aldı. Askerler özür dilediler, çaylar içildi, konuşmalar uzadı ve iki asker sonraki günlerde mağazaya gönüllü bekçilik yaptılar.

Sovyet ordusunda farklı millet-

lerden askerler vardı. Bu iki Kırgız asker de Sovyet ordusu ile Berlin'e kadar gelmişlerdi ve 1945'te Sovyetlerin Nazi Almanya'sına karşı zaferinin tescili anlamına gelen Sovyet bayrağını Almanya'nın başkenti Berlin'e diken üç Sovyet askerinden biri de, Dağıstanlı Abdülhakim İsmailov idi.

Savaş bitmiş, sıkıntılı

günler geride kalmıştı. Peştemalçıyan ailesi bir gün Berlin'deki mağazalarını gezen bir Türk gazeteci ile tanıştılar ve gazeteciyi evlerine davet ettiler. Yaşadıkları olayı büyük bir heyecanla ve yeniden yaşıyor muşcasına tekrar tekrar an-

Haberin yayımlandığı 17 Temmuz 1966 tarihli Yeni Gazete kupürü

lattılar. Hayatlarını kurtaran sihirli cümlelerin Peştemalcıyan ailesi için neler ifade ettiğini, hayatta kalmalarına sebep olan bu sözleri bir hattata yazdırıp evlerinin en güzel yerine asmak istediklerini ve bu anı her zaman hatırlamak istediklerini söylediler. Gazeteci, onlara bu konuda yardımcı olabileceğini söyledi ve Türkiye'ye dönüşünde verdiği sözü yerine getirmek üzere hattat ve mucellid Emin Barın'ın

Çemberlitaş' taki atölyesine gitti.

Emin Barın kendisinden yazılması istenen cümleyi duyunca şaşırıldı. Zira ilk defa böyle ilginç bir taleple karşılaşılıyordu. Hemen "Yazarım" diyemedi, düşünmek için zaman istedi ve kendisi de Almanya'da cilt eğitimi sırasında yaşadığı savaş günlerini hatırlayınca işi kabul etti. Bir hafta sonra yeniden gelen gazeteciye ibareyi yazabileceğini söyleyerek bu fotoğrafını görmüş olduğunuz "celi sülüs" levhayı hazırladı. Levhanın etrafı "Hatip ebrusu" ile süslendi ve Almanya'ya doğru yola çıktı.

Levhanın hikâyesi işte böyle...

Hayat kurtaran argo cümle artık bir sanat eserine dönüşmüştü.

Hayat kurtaran argo bir cümle ve bu argo cümlelerin hattat elinde sanat eseri bir levhaya dönüşmesinin öyküsü...

Emin Barın, dostlarına daha sonraları "Hadise o kadar ilgi çekiciydi ki gazeteci dostumdan dinleyince teklifini kabul etmek zorunda kaldım" diyecekti. Levha, Peştemalcıyan ailesinin artık dostu olan gazeteci tarafından Berlin'e götürüldü ve 17 Temmuz 1966 tarihli Yeni Gazete'ye de "Levhaya Bir Ailenin Hayatını Kurtaran Argo Cümle Yazıldı" başlığıyla haber oldu. •

Padişah ve Bilge

Padişah, ünlü bir bilgeye sordu: "Bir ülke ne zaman dara düşer?" Bilge önceleri geciktirdi cevabını. Padişah bir süre 'bir bildiği vardır' diyerek, saygısından sabırla bekledi. Aradan ciddi bir zaman geçince bilgeyi çağırıp neden hâlâ cevaplamadığını sordu. Bilge bu kez cevap verdi: "Herkes 'neme lazım' dediğinde!.."

Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

1-Yunus Emre'nin "Biz sevdik, âşık olduk, sevildik, maşuk olduk" dizesindeki "maşuk" hangi anlama gelir?
a-Kötü adam
b-İyi niyetli
c-Sevilen erkek
d-Perişan

2-Hangisi bir ritm enstrümanı değildir?
a-Trompet
b-Darbuka
c-Davul
d-Çalpara

3-Yapımında sığır ödü kullanılan süsleme sanatı hangisidir?
a-Tezhip
b-Ebru
c-Minyatür
d-Hat

4-Dine sonradan girmiş olan boş inançlara ne denir?
a-Hurafe b-Nazar
c-Kuruntu d-Yatır

5-Bilinen en eski kaynaklara göre, ilk kütüphane kimler zamanında kurulmuştur?
a-Hititler
b-Romalılar
c-Lidyalılar
d-Asurlular

6-Köy, pazar vb. yerlerde dere tepe dolaşarak ufak tefek eşya satan gezgin satıcıya ne ad verilir?
a-Seyyar b-Ticari
c-Çerçi d-Seyyah

7-Roman ve hikayelerde giriş bölümüne verilen ad hangisidir?
a-Serim
b-Düğüm
c-Masal
d-Çözüm

8-Kaz, ördek, martı gibi suda yüzebilen kuşlar nasıl tanımlanır?
a-Yırtıcılar
b-Perde ayaklılar
c-Ötücüler
d-Uzunkuyrukçiller

9-Tarihi Kırkpınar güreşinin doğduğu yer olan Kırkpınar Çayırı hangi ülkenin sınırları içerisinde?
a-Türkiye
b-Bulgaristan
c-Yunanistan
d-Gürcistan

10-Beşiktaş Kulübü'nün kuruluşundaki renkleri ne idi?
a-Kırmızı-Siyah
b-Kırmızı-Beyaz
c-Siyah-Beyaz
d-Yeşil-Siyah

11-Kadınlara seçme ve seçilme hakkı kaç yılında verilmiştir?
a-1923 b-1871
c-1980 d-1934

12-Temiz ahlâklı anlamına gelen kelime hangisidir?
a-Asil b-Terbiyeli
c-Dindar d-Nezih

13-Üzerine resim yapılan, gerdirilmiş keten, kenevir veya pamuklu kaba kumaşa ne isim verilir?
a-Tuval b-Kuşe
c-Parşömen d-Papirüs

14-İnsan vücudunda en fazla bulunan mineral hangisidir?
a-Tuz b-Potasyum
c-Kalsiyum d-Kükürt

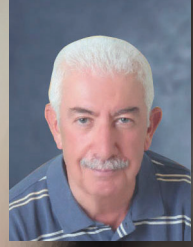
15-Taba renginin diğer adı nedir?
a-Kiremit b-Tütün
c-Turuncu d-Lila

16-'Duşanbe' hangi ülkenin başkentidir?
a-Pakistan
b-Hindistan
c-Tacikistan
d-Özbekistan

17-Osmanlı İmparatorluğu zamanında Yeniçerilerin bağlı oldukları tarikatın adı nedir?
a-Kadiri b-Haznevi
c-Nakşibendi d-Bektaşî

18-"Rehberlerin Piri" kabul edilen Türkiye'nin ilk tercüman rehberi kimdir?
a-Halikarnas Balıkcısı
b-Hoca Dehhani
c-Evliya Çelebi
d-Piri Reis

Anadolu'nun Dünyası
Bekir Özgen

SarıKız

O gece köpekler çok ulumuştı. Bir de buna gece bekçisinin acı acı çalan düdük sesleri eklenince, Kadınana'nın gelip giden uykusu iyiden bölündü. Yatağında, bir yanından ötekine dönerken kendi kendine, "Ortalıkta bir uğursuzluk var ya..." diyordu ki, karanlığı yırtan anlaşılmaz sesler duyuldu.

Çok geçmeden de geldi kapısına dayandı. Onların yanına yavaş adımlarla vardığında, kocasının cansız bedenini ayluya bıraktılar. Sessizlikle bir olmuş karanlık, eli ayağına dolaşmış kadını çığına döndürdü. Tutuldu, kaldı. Taş kesildi. "Bu da mı gelecekti başıma?" bile diyemedi. Demedi. Diyemezdi de, çünkü o güne dek çektikleri tartıya ölçüye sığar cinsten değildi.

Yazgısı da öyküsü de karaydı Kadınana'nın. "Erim!" diye kapısına geldiği adam hayırsız çıkmıştı.

Anadan babadan kalma elde avuçta ne varsa satıp savmış, olur olmaz yerlerde yemiş yutmuştu. Geride, okul çağındaki iki oğlan, bir de ahırdaki sığa kalmıştı. O çileli günleri, bir yakınına şöyle anlatmıştı kadın diliyle:

“Babamın seçtiği adamı koca bilip el evine geldim. Bir gün gelin oldum, ertesi gün köle, üç gün sonra da kaldım dul. Kasaba yerinde dulluk mu?.. Düşman başına! Damına çıkılmaz, duldasında oturulmaz. Dul, baba evinde duramaz, kaynana evine hiç sığmaz.”

Yıllar akıp gittikçe, Kadınana'nın

Gönen ile Çetin ortaokulu bitirdiklerinde, Sarıkız da serpilip gelişti. Yüzüne gözüne bakılır, minyon bir eşek güzeli olup çıktı.

avucundaki çoklar azalmaya, azlar da kaba yel değmiş kar gibi eriyip gitmeye başladı. Hele oğullarını okutmak için kasaba dışına gönderince giderleri daha da arttı. Önünü ardını göremez oldu. Sonrasında ise, gün günür artır oldu. Yokluğun keskin bıçağı, gelip sabır kemiğine yanaştı. İki oğlu yeni yetmeliğe adım atınca da, az yetmeye, çok artmamaya başladı.

“Bunları, kurda kuşa yem etmeden nasıl okutacağım?” diye dağlar boyu kahr yükledi.

Dul bir kadın olarak ne yapabilir-di? Yokluğa teslim olmadan başını nasıl dik tutabilirdi? Ezilmişliğin sabır taşı ol, sonra da ayakta kal!.. Kolay mı? Kıtlığın kol gezdiği o acımasız kış günlerinde, soğuk bir yandan, yokluk öte yandan vurdukça canından bezdirirdi Kadınana'yı. Sık sık ahıra iner, Sarıkız'ım dediği sığaya bir iki kürek saman atar, oğullarına söyleyemediklerini ona sayar dökerdi.

Gönen ile Çetin ortaokulu bitirdiklerinde, Sarıkız da serpilip gelişti. Yüzüne gözüne bakılır, minyon bir eşek güzeli olup çıktı. İşe yatkın, rahvan yürüyüştü şirin ve alımlı... Ayrıca uysal mı uysal... Eşek soyunda görülebilecek incelik de, zarafet de ona vergi. Yaşlıyla yaşlı, gençle genç... Geçim ehli.

Yaz ayları geldi mi, dağa bağa gitmek, eve çalı çırpı taşımak görevi onun kadar, evin iki oğluna da düşerdi. O nedenle gençlerin Sarıkız'la birliktelikleri sıklaşırdı.

Bu muhabbet, üniversite yıllarında da sürdü.

Yine o sıralardaydı. Kadınana, “Yarın eşeğimi alıp, sıcak üstüme düşmeden bağa gideyim,” diye niyetlendi. O gece başı yastığa tez düştü. Günün ucuyla

yataktan kalktığında ortalık ağarmamıştı. Aşağıda bir kıpırtı duydu. Ahıra indiğinde, Sarıkız yerinde yoktu. Bir koşu yukarı çıktı. Elinde fenerle döndü geldi ki ne görsün! Hayvanın dizleri bükülmüş, gövdesi arkaya kaymış, başı öne düşmüş yatıyor. Göz ve burun salyaları birbirine karışmış, terden her yanı yapış yapış... Sahibinin acıma duygusunu yoklar gibi durgun, baygın, aman dileyen, gözlerle bakıp duruyor.

Anladı bir derdi olduğunu. Hemen

yanı başına çöktü. Elini eşeğinin başına koydu. Her bir yanı ateşler içindeydi.

İçi sızladı Kadınana'nın. “Bir derdi var bunun,” diye hüüzünlendi. Hasta çocuğunu seven bir anne şefkatiyle, yanında getirdiği yağlığa sildi gözü-nün, yüzünün yaşını. “Sen ölürsen ben ne yaparım can yoldaşım, ekmek tek-nem, Sarıkızım?” diye sızlandı.

Ne yapacağını, o saatte kimin kapa-sını çalacağını, kestiremedi. Eli aya-

ğına dolaştı. Yolunu yönünü bilemeden sokak kapısından dışarı fırladı. Doğru eltisinin kapısına dayandı.

“Kalkın hele kölesi olduklarım, bizim eşek hastalanmış, ölüyor,” diye seslendi.

Yakarışına konu komşu da uyanmıştı. Yardım için ahıra koşular. Kay-nı Mesut Bey, bir sağlıkçı olarak, eğit-men kurslarında benzeri olaylar yaşamıştı. Olaya el koymak ona düştü. Sarıkız'ın yanına beline baktı. Ağzını

açıp dişlerini kontrol etti. “Çüüüüşş! Çüş bre!” diye öbür yanına yatırmaya çalıştı, gücü yetmedi. Orada bulunanların yardımıyla yelesinden, kuyruğundan tutup kaldırmayı denedilerse de işe yaramadı. Her kafadan çıkan ipe sapa gelmez konuşmaları duyuyorum, duyuyorsa anlıyor mu belli değildi. Herkesi sardı bir hüüzün. Hayvan kısmı tez iyileşir deseler de, durumun ciddi olduğu anlaşılıyordu.

Yüzünün her çizgisine ayrı bir keuder gelip yerleşen Kadınana, “Evinmin direği!” diye söylendi. “Varım yoğum Sarıkız’ım. Hele bir iyileşsin, ona neler neler yedireceğim!”

Eşeğin başucundan kalkan Mesut Bey, “Hayvan sancılı. Zatırree olmuş, zor kurtulur,” diye kestirip attı.

Gelenin gidenin gürültüsüne uyanan Gönen ile Çetin de yataklarından kalkmış, ahırın önündeki kalabalığın arasına katılmıştı.

Gönen’in belleği gerilere kaydı. Bir yaz günüydü. Anası onu cevizli

Hastalığı bir yana, Sarıkız’ın bakışlarının derinliğinde, anlayana uzaklık duygusu veren bir gizem var gibiydi.

bağa göndermek istemişti. “Orası itin öldüğü yer. Ya ben yolda kaybolursam ne olacak?” diye mızızlandığında, anası dayanamayıp “Sen meraklanma oğlum!” demişti. “Sarıkız gittiği yeri bir daha unutmaz. Akıllıdır. Seni götürür de, getirir de. Yarı yolda bırakmaz.”

O gün, bağa varana kadar, “Allah’ın bir eşeği bir gittiği yeri varıp kolaylıkla buluyor da, bana ne oluyor öyleyse?.. Yoksa Sarıkız benden daha mı akıllı?” diye kendi usundan kuşkulanmıştı. Belki de sırf bu nedenle, bilinçdışı, elindeki değneğin nodulunu sarıkızın boynuna daha sık batırıp durmuştu.

Hastalığı bir yana, Sarıkız'ın bakışlarının derinliğinde, anlayana uzaklık duygusu veren bir gizem var gibiydi. Yoksa çekip giderken, aralarında başka gizli bir bağ vardı da onu mu alıp yanında götürüyordu?

Sonra derinden bir nefes çaktı Eşek. Dalı budanmış, gövdesi erimiş, çürük ağaç gibi çöktü kaldı. Yorgun yüreği durdu Sarıkız'ın. Yüzüne değil de, o eşsiz iri gözlerine ölüm yakışması olmalı ki:

“Öldü! Sarıkız öldü!..” diye yerindi biri. Sesi ortalığı çınlattı.

Kadınana, bir bozkır kadar yalnız ve sessiz yatan Sarıkız'ına baktı. Esmem yüzü hepten solgunlaştı. Birden öfkesi sesine sızdı. “Alacak can bulamadın da, kör gözün benim eşeğimi mi gördü, he bre kâfir Azrail!” diye üledi.

Eşeğin, bitmeyecek bir uykuya yatmasının ardından, evin hayatı insan doldu. Her gelen, ölüyü görebilmek için çevresindekileri dirsekleyip duruyordu. “Hiç eşek ölüsü görmediniz mi ha ümmet-i Muhammed?” diyenler çıktıysa da, Kasaba, kasaba olalı çok sayıda eşek ölümü görmüştü ama Sarıkız'ınkinin benzeri çıkmamıştı. Bu yüzden olmalı, yandan belden konuşanların sayısı arttı.

“Komşumun eşeğiydi diye söylemiyorum ama iyi eşekti,” dedi biri.

Öteki, “Yumuşak başlıydı. ‘Yat!’ deyince yatar, ‘Kalk!’ deyince kalkardı,” diye ona destek verdi.

Son sözü dillendirmek de, kasabanın delisi Veli'ye düştü:

“Allah rahmet eylesin, taksiratını affetsin, bulunmaz eşekti.”

Sonunda, komşuların yardımıyla Sarıkız'ın ölüsü kaldırıldı. Evin taş duvarları Sarıkız'sız kalmanın tuhafılığıyla renk değiştirirken, bir Tanrı'nın kulu olsun gözünü çevirip bunu görmedi.

Gün batıp akşam olduğunda, evli evine, börtü böcek yuvasına döndü dönmesine de, huzursuzluk Tekke Dağı'ndan inip evlere doğru sarkmış, insanları bunaltmaya başlamıştı. Yoksulluğun bilisizlikle eş olup can aldığı bir kasabada, bir eşek ölümünün ne değeri olur canım denemezdi. Kadınana, bir kez daha emektar eşeğinin yatıp da kalkmadığı yere yöneldi. Sarıkız'ın kürtünü, semeri, palanı, yuları eski yerinde duruyordu. Yattığı yere baktı uzun uzun. Ellerini yüzüne kapadı. Derin bir ah çaktı. O adı üstünde hayvana, yandaki beldeki insanların çoğundan daha yakın olduğunu duyumsadı. Ortalığı yanık odun, tezek, saman kokusu sarmıştı. Geceyi yanına aldı, daha önce hiç tatmadığı bir acıyı içine akıtarak gözlerini yumdu. Ömrü, yarı yarıya boşalmış, yalnızlığın kollarına düşmüştü sanki.

O günün sonrasında, Kadınana, giderek azalacak, yollara, kırlara ve gecelere bölünüp eriyecekti. Eşeğinin her yemlenme vakti geldiğinde, ahıra inecek, orada nereye baksa karşısına Sarıkız çıkacakmış gibi bir duyguya kapılacak ve onun boş kalan yerine bakıp bakıp elleri boş, yüreği boş, içlenip duracaktı. •

bekirozgen@butundunya.com.tr

Tatlı Bir Öyküdür Yaşam
Yücel Aksoy

Bir Bardak Sütün Hatırı

Yoksul bir ailenin çocuğuydu. Okul giderlerini karşılamak için kapı kapı dolaşarak çeşitli eşyalar satardı. O gün şansı yaver gitmemiş ve hiçbir şey satamamıştı.

Üstelik karnı da çok acıkmıştı. Çalacağı ilk kapıdan yiyecek bir şeyler istemeye karar verdi. Kapıyı açan sevimli güzel bayanı görünce utandı, yalnızca

“Affedersiniz, bir bardak su rica edebilir miyim?” diyebildi. Genç bayan, çocuğun aç olabileceğini düşünerek kocaman bir bardak süt getirdi ona.. Çocuk sütü yavaş yavaş, içine sindirerek içtikten sonra

“Çok teşekkür ederim. Borcum ne?” diye sordu. Genç bayan, yüzünde sınımsız ve sevgi dolu bir gülümsemeye “Borcun elbette

yok, afiyet olsun. Buradan yolun geçtiğinde yine bir gereksinimin olursa, çekinmeden kapımızı çalabilirsin?” dedi. Çocuk daha da utandı, heyecanlandı ve “Çok teşekkür ederim, bütün kalbimle teşekkür ederim.” diyebilirdi.

Yıllar sonra genç bayan, çok ender rastlanan ölümcül olabilecek bir hastalığa yakalanmıştı. Kasabadaki doktorlar hastalığın tedavisi konusunda çaresiz kalınca, ileri araştırmalar yapılması için onu büyük kentteki, bu konuda ünlenmiş bir doktora gönderdiler. Doktor, konsültasyon için gönderilen hastanın hangi kasabadan geldiğini duyunca heyecanlandı. Artık genç olmasa da yıllar önce kendisine sevgiyle yaklaşan genç bayanı görür görmez tanımıştı ama o kendisini tanıtmadı. Hastasının hayatını kurtarmak için elinden geleni yaptı. Çok uzun süren bir tedaviden sonra hastası sağlığına kavuşmuştu.

Tedavi başarıyla tamamlanmıştı ve bayan hastaneden taburcu edilecekti. Hastaneye ödemesi gereken faturayı içeren zarfı, bu işle görevli kişi getirdiğinde, bayanın heyecandan kalbi duracaktı. Açmaya korkuyordu... Çok yüklü bir fatura olduğu belliydi. Ve yaşamının bundan

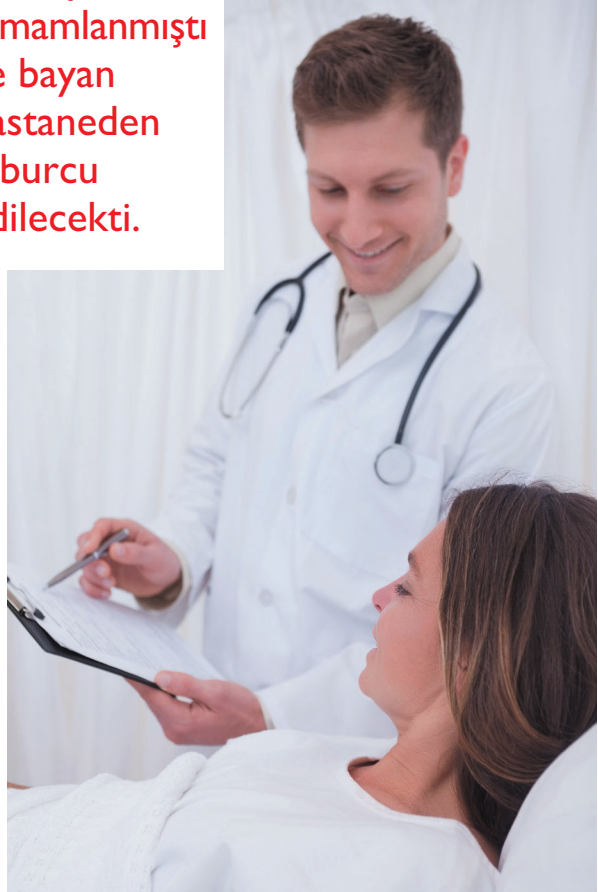
sonraki dönemini, bu faturayı ödemek için çok çalışarak geçireceğini biliyordu. Sonunda zarfı açtı.. Faturanın yanı sıra bir not konulmuştu zarfın içine... Kâğıtta şöyle yazıyordu:

“Hastane giderlerinin tamamı, bir bardak süt karşılığı ödenmiştir.”

İyilik yapmak, insanları sevindirmek, hatta mutlu etmek için zengin olmaya gerek yok. Ve iyiliği sadece maddi yardım olarak düşünmemeliyiz. Bir gülümseme, bir hatırlatma ya da

hatır alma telefonu da hep birer iyiliktir. İnsanlar, kendileriyle ilgilenilmesinden ve hatırlan-

Tedavi başarıyla tamamlanmıştı ve bayan hastaneden taburcu edilecekti.

Tekerlekli sandalyesinde sessiz sessiz oturmakta olan bir hanımefendi, istasyon görevlisini nazik bir dille çağırdı

maktan büyük mutluluk duyarlar. Bir-birimizi gerçek değerlerimiz nedeniyle övmek de bir iyilik yoludur. Okuduğumuz güzel bir kitabı dostlarımıza bildirmek, bir ucuzluk haberi vermek, sağlık konusunda bilgilendirmek, yeni bir diyet tavsiye etmek de iyiliktir. Tanıdık tanımadık herkese, zamanını ver, dikkatini ver, ilgini ver, bilgini ver, onlara değer ver, sevgini, anlayışını, neşeni, şefkatini ver, ödül ver, ilham ver, cesaret ver..

İşte bir örnek:

sviçre’de bir dağ köyünün tren istasyonunda, yarım saat sonra gelecek trene binecek yolcular yavaş yavaş perondaki yerlerini almaktaydı. Tekerlekli sandalyesinde sessiz sessiz oturmakta olan bir hanımefendi, o sırada yanından geçmekte olan istasyon görevlisini nazik bir dille çağırdı ve dedi ki:

“Bu tekerlekli sandalyeyle trene binmekte biraz zorluk çekiyorum. Bana yardımcı olur musunuz?”

Görevli hiç duraksamadan “Elbet-

te hanımefendi, sizin gibi nazik bir bayana hizmet etmek beni çok mutlu eder” diye yanıtladı.

Kadının mahzun duruşu görevliyi etkilemişti. Kısa bir duraklamadan sonra “Ne kadar güzel bir şapkanız var!” diye söze girdi. Kadın kibarca teşekkür etti. Adam konuşmasını sürdürdü:

“Çok zevklisiniz ve yaşamdan zevk aldığınız belli.”

Kadın itiraz etmek istedi:

“Ama ben bu tekerlekli sandalyede tutsağım!”

Adam “Siz buna tutsaklık mı diyorsunuz? Bakın nerelerden nereye gelmişsiniz. Bundan sonra da kimbilir nerelere gideceksiniz. Sizin bu cesaretiniz, yaşama azminiz kaç kışide var?”

Evde kendinizi hapsedip yaşama küsebilirdiniz. Ama aksine, yaşamı bütün güzelliğiyle deneyimlemek istiyorsunuz. Sizi takdir etmemek olası mı?” diye konuşmasını sürdürdü.

Tren gelinceye dek bir süre daha konuştular. Sonra kadını trene bindiren adam ona son bir kez el sallayıp işinin başına döndü.

Bu olayın üzerinden yaklaşık bir yıl geçmişti. Aynı istasyona gelen genç bir bayan, yaşlı kadına hizmet eden görevliyi buldu ve ona bir mesaj getirdiğini söyledi:

“Annem, bu istasyondan çok mut-

lu ayrılmış. Ona çok nazik ve sevgi dolu davranmışınız. Sizin onu öven sözleriniz, cesaret veren konuşmalarınız, son gününe dek ona moral kaynağı oldu. Ve mutlak surette benim gelip sizi bulmamı ve onun adına teşekkür etmemi istedi. O sizi daima hatırladı, sizin için dualar etti. Ben de teşekkür ediyorum. Herşey gönlünüzce olsun!”

Evrenin muhasebe departmanı öylesine mükemmel çalışır ki, karşılıksız verdiğimiz her şey, karşılıksız yaptığımız her iyilik bize sevgi, bilgi, şans, hatta para olarak geri döner. • yucelaksoy@butundunya.com.tr

Dalgalar silip geçiyorsa

Bir adam, sahilde durmuş, dalgaların düzelttiği kumsala resim çiziyordu. Ama resmini bitirmesiyle birlikte, köpüklü bir dalga geldi ve onu silip süpürdü. Adamvakit geçirmeden yeni bir resim daha çizdi. Bu ikinci resim bir öncekinden daha güzel olmuştu. Ama yine kocaman köpüklü bir dalga geldi ve resmi silip süpürdü. Adam yeni bir resim daha çizmeye başladı. Bu üçüncü resim bittiğinde ilk ikisinden de güzel olmuştu ki, yine bir dalga geldi ve onu da silip süpürdü.

Adam, bu kez biraz kızdı. Ancak yeni bir resim çizmekten de geri durmadı. Dördüncü resim öteki üç resimden de güzel oldu. “İşte!” dedi adam. “Ne güzel bir resim yaptım böyle!” Bir dalga daha kumsala vurdu ve sonuncu en güzel resmi de, alıp götürdü.

Kızgın adam, elindeki sopayı attı ve “Bu iş böyle olmayacak!” dedi. “Her seferinde daha güzel bir resim yapıyorum ama dalgalar hep siliyor.” Sonra, düşünmeye başladı.

“Eğer dalgalar ilk yaptığım resmi alıp götürmeselerdi, ben ondan daha iyisini yapamazdım. Eğer daha güzel olan ikinci resmimi alıp götürmeselerdi, daha da güzel olan üçüncüyü yapamazdım. Ve ilk resmimi yapabileceğim en güzel resim olduğunu zannederek, bütün bir ömrümü geçirirdim. Öyleyse, bu olay görüldüğü kadar kötü değil. Hatta içimdeki güzellikleri ortaya çıkarmama neden oldukları için çok güzel!”

		6				4		
	3		6		8		2	
1								9
	9		7		2		5	
				5				
	8		1		3		6	
7								8
	5		8		4		3	
		4				9		

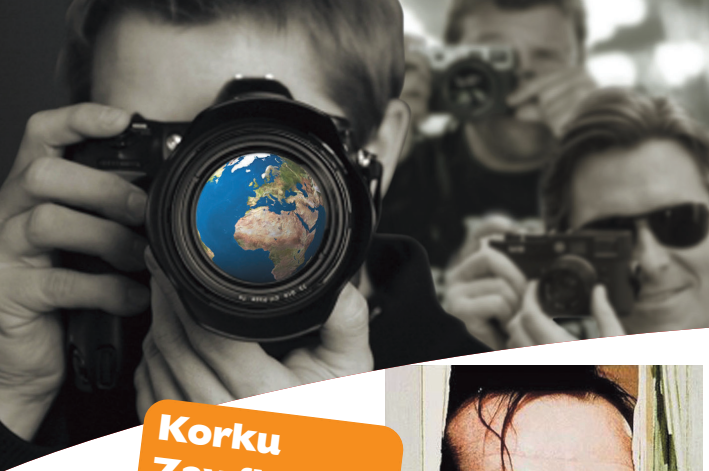
Sudoku Yapamayanlar İçin

				7			3	
9	8			3			7	
		7	2			8		
			9		4	3		
4	6						9	2
		8	3		6			
		5			2	9		
	2			6			5	8
	7			5				

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

Dünyadan yurttan ilginç olaylar minik haberler

Korku Zayıflatıyor

● Londra'daki Westminster Üniversitesi'nde görevli bilim adamlarının yaptığı araştırmaya göre korku filmi izlemek kilo vermeye yardımcı oluyor. Vücudun adrenalin pompalaması kalori kaybına yol açıyor. Uzmanlar 90 dakikalık bir korku filminde ortalama 113 kalori yakıldığını belirtiyor. Bu da yarım saatlik koşuda yaktığınız kaloriyle aynı. 10 farklı korku filmi üzerinde inceleme yapan uzmanlar, filme göre kalori oranının değişkenlik gösterdiğine dikkat çekiyor. En çok kalori yaktıran ise 184 kaloriyle Jack Nicholson'un başrolünde oynadığı Cinnet filmi. Araştırmacılara göre fark filmlerin kurgularından kaynaklanıyor. Bazı filmler

izleyiciye ani korkular yaşatırken bazıları film boyunca süren ama düşük seviyede korku veriyor. Ani korkular yaşatan filmler, daha fazla kalori kaybına neden oluyor.

1. **Cinnet** (*The Shining*): 184 kalori
2. **Jaws**: 161 kalori
3. **Şeytan** (*The Exorcist*): 158 kalori
4. **Yaratık** (*Alien*): 152 kalori
5. **Testere** (*Saw*): 133 kalori
6. **Elm Sokağı'nda Kabus**: 118 kalori
7. **Paranormal Aktivite**: 111 kalori
8. **Blair Cadısı**: 105 kalori
9. **T.Testere Katliamı**: 107 kalori
10. **[Rec]**: 101 kalori

Güzeller Sıkıcı Oluyor

● İngiltere ve İsrail'deki üniversitelerin ortak yaptığı araştırmaya göre güzel insanlar sıkıcı oluyor.

Araştırma ekibinden Lihi Segal-Caspi, “Güzeller düzene ve kurallara daha bağlı oluyor. Daha az çekici insanlar ise daha bağımsız bir hayat yaşamayı tercih ediyor. ‘Çok güzel’ kadın ve erkekler, sürekli kendilerinden bahseden, başkalarını daha az umursayan, daha soğuk ve benmerkezci kişiler” dedi. Araştırmada daha az çekici insanların, güzellere oranla karşısındaki kişiye daha hoşgörülü olduğu da ortaya çıktı.

Gerçek Girişimciler

Japonya’da insanlar küçük evlerde yaşıyorlar ve çoğu ev sahibi de kiracıların ev hayvanı bulundurmasını yasaklıyor. Hayvan sever Japonlar

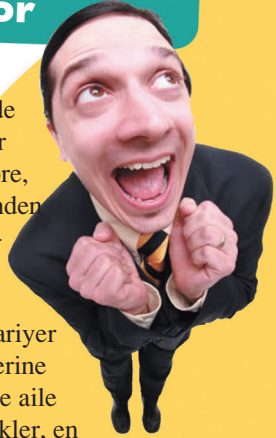
ise kedilerle beraber olmanın yolunu kafeler açarak yapmışlar. “Kedi Zamanı Kafeleri” Tokyo’nun bir kaç yerinde bulunuyor. Buraya gelenler kedilerle zaman geçirmek için saatte 11 dolar ödüyor, farklı renk ve cinsteki kedileri sevip, oynarken bir yandan çay-kahve içiyorlar. Kafelerin kesin kuralları var: İçeriye ayakkabısız giriliyor, bağırarak, sigara içmek, uyuyan kedileri rahatsız etmek kesinlikle yasak.

Hayat 37’sinde Başlıyor

İngiltere’de yapılan bir araştırmaya göre, erkekler 37’sinden itibaren mutlu-

luğu yakalıyor. Bu yaşlarda kariyer merdivenlerine tırmanan ve aile kuran erkekler, en mutlu yıllarını yaşamaya başlıyor. Araştırma erkekleri macera dolu bir hayattan çok istikrarlı bir yaşamın mutlu ettiğini ortaya koyuyor. İşte 37 yaşındaki erkeği mutlu eden 5 etken

- **Baba olmak** (% 43)
- **Evlenmek** (% 35)
- **Tuttuğu takımın kazanması** (% 18)
- **Yeni ev satın almak** (% 17)
- **Milli takımının kazanması** (% 14)

Teknoloji Sosyalleştirmiş!

Intel'in Genç Türkiye Araştırması'nın sonuçları da açıklandı. Araştırmaya göre Türkiye'de yaklaşık her 2 gençten birinin masaüstü bilgisayarı, her 3 gençten birinin dizüstü bilgisayarı bulunuyor ve gençlerin 3'te 2'si bilgisayarın sosyalleştirdiğini belirtiyor. Gençler araştırma yapmak ve oyun oynamak için masaüstü bilgisayarları, yakın çevre ile iletişime geçebilmek ve sosyal ağlara bağlanmak için ise dizüstü bilgisayarı tercih ediyor. Masaüstü bilgisayarın en yaygın olduğu bölge yüzde 56.6 ile Orta Anadolu iken, dizüstünde ise yüzde 51'lik sahiplik oranı ile Doğu Karadeniz görünüyor.

Dar Gelirli Evde Akıllı Telefon

Yine araştırma sonuçlarına göre Türkiye'nin yüzde 98'inde standart ya da akıllı telefon bulunuyor. Gençler en fazla yüzde 96'lık oranla Doğu Karadeniz'de cep telefonu sahibi. Akıllı telefonlar ise yüzde 47 ile

en fazla İstanbul'da bulunuyor. Dar gelirli hanelerin yüzde 16'sında akıllı telefon bulunması dikkat çekiyor. Yine araştırmaya göre her 5 gençten 2'si düzenli olarak internete erişebiliyor. Gençlerin % 8.3'ü sabah kalktıklarında tuvalete bile gitmeden internete giriyor. Gençler günde 53.5 dakikalarını sosyal ağlarda geçiriyor. Yaş arttıkça internet kullanımını azalıyor.

Çevreci pantolon

İngiltere'de havadaki zararlı emisyonları yok eden jean tasarlandı. "Titanyum-dioksit" adlı madde ile kaplı pantolon, ışık ve havayla temas edince emisyonları etkisiz hale getiriyor. Sağlığa zararı olmayan madde, pantolon yıkanınca akıp gidiyor. Pantolon daha temiz bir dünya için tasarlanmıştır

Erkekler Daha Çok Konuşuyor

Araştırmaya göre kadınlar cep telefonlarını günde ortalama 104 dakika aktif kullanırken, erkeklerde bu süre 110 dakikaya çıkıyor. Akıllı telefon kullananların 3'te biri her gün 3 saatten fazla bir zamanı aktif olarak cihazlarıyla harcıyorlar.

Yatakta Yer Kavgası

Her 10 çiftten 1'i yatak kavgası yapıyor. İngiltere'de araştırma

şirketi Premier Inn, 2 bin yetişkinle bir anket yaptı. Ankete katılan 10 çiftten 1'i, yatağın hangi tarafında yatacakları konusunda eşiyile tartışma yaşadığını söyledi.

Araştırmada kadınların istediği tarafta yatma konusunda üstünlüğü olduğu da belirtildi. Çiftlerin kalorifere yakın olan tarafta yatmak için de tartıştıklarının ifade edildiği çalışmada, çiftlerin yüzde 80'i ilişkileri başladığında yatağın hangi tarafında yatacakları konusunda polemige girdiklerini ifade etti. •

altanalkan@butundunya.com.tr

Houdini'nin Kapısı

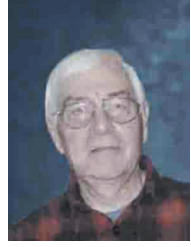
Ünlü sihirbaz Harry Houdini yalnızca giysileriyle girdiği herhangi bir hapisaneden bir saate varmadan kurtulacağını iddia ederek övünürdü. İngiliz Adaları'ndaki küçük bir kasaba Houdini'yi davet etti. Houdini, kasabanın hapisanesine geldi ve hücre sine yerleştirildi. Heyecan doruktaydı...

Houdini'nin kemerinde yirmi beş santimlik bir çelik parçası bulunur ve bütün

kilitleri onunla açardı. Otuzuncu dakikada, sihirbazın yüzündeki güven ifadesi yok olmuştu. Bir saat geçtiğinde artık ter döküyordu. İkinci saatin sonunda kapının üzerine yığıldı ve kapı o anda kendiliğinden açıldı. Kapıyı kilitlememişlerdi. Kapı yalnızca Houdini'nin kafasında kilitliydi. Biraz itse açılacaktı. Ama kapının kilitli olduğunu körü körüne inandığı için bunu denemedi bile...

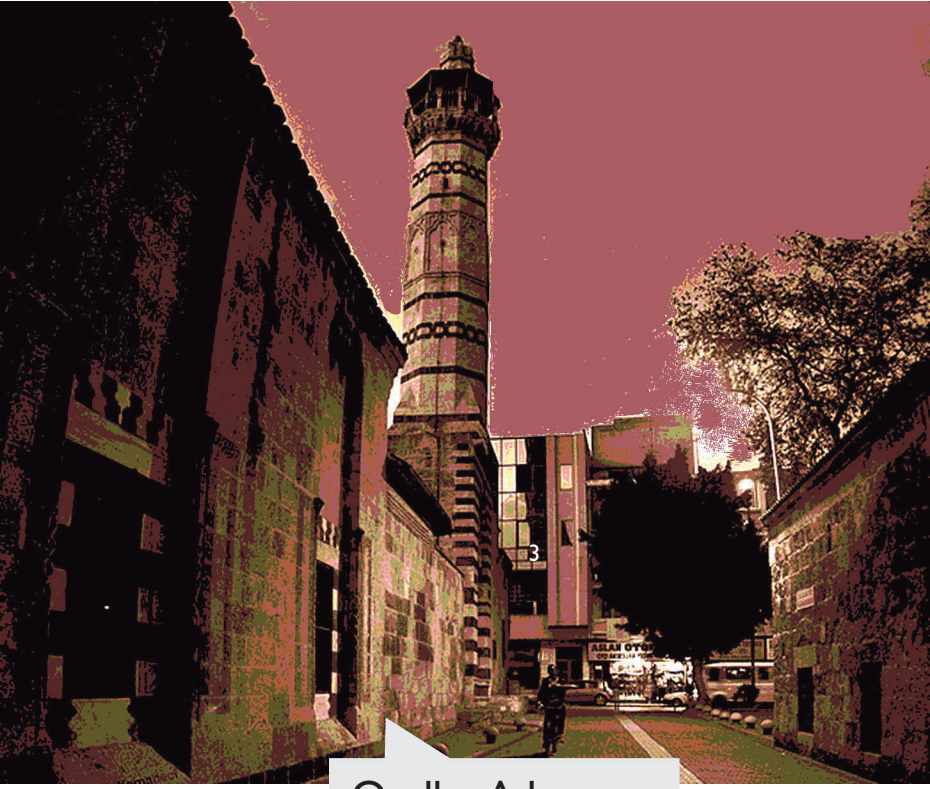
Gözlemler-İzlenimler
Engin Ünsal

35 No'lu Otobüs

Şehirler, kasabalar vardır. Üstünüze bir elbise gibi oturur. Sokakları, evleri geceleri solgun ışığıyla daracık sokakları aydınlatan lambaları, parkları hep istediğiniz gibidir. Yüreğinizi bir sevda gibi sarar. O şehirler, o kasabalar anılarınızda nazlı nazlı akan birer pınar gibidir. Ne zaman oralarda geçen zamanı anımsarsanız içiniz bir bahar serinliği ile ferahlar.

O yıllar Adana suç oranı yüksek şehirlerden biriydi.

Kolay değil-
dir çocuk-
luğunuzu,
gençliği-

nizi sokaklarına bir örtü gibi serdiğiniz o şehirleri, kasabaları unutmak. Onlar artık yaşamımızın kilometre taşlarıdır. Hepsinin anılarınızda ayrı bir güzelliği, ayrı bir türküsü vardır.

Benim çocukluğum, gençliğim, yaşamımı kazanmak için uğraş verdiğim sancılı yıllar hep öyle güzel şehirlerde kasabalarda geçmiştir.

İlk anılarım Adana ile filizlenir. Babamın polis memuru olarak atandığı ilk illerden biriydi. İkinci dünya savaşı yıllarıydı. Bir Alman saldırısına karşı şehirde karartma yapılırdı. Camlara siyah perdeler gerilir, ışık sızma-

sın diye dışarıdan bekçiler hane halkını düdükle uyarırlardı. O yıllar Adana suç oranı

yüksek şehirlerden biriydi. Bu yüzden işe giden babamın geç saatlerde eve dönüşünü endişe ile beklerdik ilkokul birinci sınıfı orada okudum. Okulumun adı Cumhuriyet İlk Okulu idi. Sonra Bitlis'in Tatvan ilçesine gittik. Dördüncü sınıfa kadar orada okudum. İki odalı bir okuldu. Tatvan'ı çok sevmiştim çünkü babam evimizi beklesin diye bir çoban köpeği getirtmişti Nemrut dağındaki sürülerden. Orada kaldığımız üç yıl boyunca Belek adını verdiğim köpeklerle çok iyi dostluk kurmuştuk. Sokakta hep yanımda yürür yanıma kimseyi yaklaş-

tırmazdı. Kışın o kadar çok kar yağardı ki tek katlı kerpiç evimiz tümüyle kar altında kalır, ancak dışarıdan küreklerle karları küreyerek kapımızı açarlardı. Evimiz karlar altına kalınca Belek bize bir şey olduğunu sanarak deliler gibi havlardı. Bahar vakti gelince onunla Nemrut dağına eteklerinde gezinir anneme kır çiçekleri toplardım. Tatvan'dan ayrılırken eşyalarımızı yüklediğimiz kamyonun yanında Belek'in o vakur duruşunu hiç unutamıyorum. Geldiği sürüye geri dönsün diye babamın çağırdığı adamın yanında arka ayaklarının üstüne oturmuş öyle bana bakıyordu. Kamyon hareket ettiğinde ne kadar çok ağlamıştım. Bugün bile Tatvan'ın 1945 yılındaki o tozlu yolları, sevgili köpeğim Belek anılarımın en güzel yerinde boyuna geri dönüp durduğum ve hüzünlendiğim bir yerdir.

Bitlis'de dördüncü sınıfı okurken hocamız Seniha Senal diye bir subayın kızıydı. İlkokul öğretmenlerimin hiç birinin adını anımsamazken neden Seniha Senal'ı hiç unutamadım bilmiyorum. Genç bir kız olarak bize bir şeyler öğretme çabası, saçlarını okşaması, bazen elimden tutması o çağlarda karşı cinsin yaşamına düşen ilk gölge-

si miydi bilmiyorum. Bitlis'ten anılarımda kalan okulun merdivenlerinde sınıfça Seniha Senal ile çektirdiğimiz resim ve bahar vaktinde okulun yanındaki dere boyunca karlar arasından boy veren mor menekşelerdir. Nerede bir mor menekşe görsem aklıma o okul ve o genç öğretmen gelir.

Sonra Çankırı, ilkokulu bitirişim, ortaokula başlayışım, halkevi ile Ülkü mecmuası ile Halkevinde sinema ve tiyatro ile tanışmam ve oradan Talas'a ve Tarsus'a uzanan lise yılları. Beni çarmıha geren o inanılmaz güzellikteki dostluklar ve delikanlılığın o deli rüzgârları. Şiir dolu, sevda dolu yıllardı o yıllar. O yıllara bir daha dönemeyeceğimi, o yılların hazzını bir daha yaşayamayacağımı düşündükçe içimde bir yerler kanar biliyorum.

Ve o yıla kadar hiç görmediğim ama adını bir dua gibi sürekli duyduğum İstanbul. İstanbul'a 4 Eylül 1955 yılında

Ve o yıla kadar hiç görmediğim ama adını bir dua gibi sürekli duyduğum İstanbul

geldim. 6-7 Eylül olaylarını yaşadım. İnsanların hoyratlığına, kalabalıkların sınır tanımayan tavırlarına çok şaşır-mıştım.

Istanbul'da Üniversite yıllarım Kocamustafapaşa semtinde geçti. İstanbul'un fakir semtlerinden biriydi ama mutluluğu fakirlikte bulmayı öğrenmiştik. Üniversite Beyazıt'ta idi. Hukuk Fakültesi öğrencisi idim. Her sabah 35 nolu otobüs ile erkenden Beyazıt'a, okuma odalarında ders çalışmaya gidiyordum. Sabahın erken saatlerinde, gecenin geç saatlerinde 35 nolu Belediye otobüsünü duraklarda beklerken aklımda sadece şiir vardı.

O yıllar şiirlerimin Varlık'ta, Yeditepe'de, Türk Dili'nde Kaynak'ta Mavi'de yayınlandığı yıllardı. 35 nolu otobüs bir elbise gibi yaşamımın bir parçası olmuştu. Dört yılım o otobüsün koltuklarında, sahanlığında geçmişti. Sabah, akşam yolcularını, şoförlerinin yüzlerini bile ezberlemiştim. O otobüsün koltuklarında boyuna

Dört yılım o otobüsün koltuklarında, sahanlığında geçmişti.

Sıрмаkeş Sokak 14 numaradaki evimi, annemi, babamı, kardeşlerimi ve yokluğum bir somun ekmeği gibi paylaştığımız o zor günleri düşünürdüm geleceğin neler getireceğini hiç aklıma getirmeden.

Annem, babam hayattayken Kocamustafapaşa'ya onları görmeye sıkça gitmeye çalışırdım. Onlarla o evde geçirdiğimiz günleri anar, kömür sobasının etrafında ne güzel sohbetler ederdik. Bazı geceler orada divanın üzerinde kıvrılır yazardım. Annem yatacağı zaman, yorganı sırtıma usulca örter, sınımsıcak eli ile saçlarımı okşardı. Ne keyif duyardım o öyle yaptığında ve onu sonraları ne kadar özlerdim.

Önce annemi altı yıl sonra da babamı kaybettik. Babamın ölümünden sonra Sirmakeş sokağına hiç gitmedim.

Eğer gidersem pencereden benim yolumu gözleyen o ak saçlı meleği, annemi, pencerede göremeyince müthiş üzüleceğimden Kocamustafapaşa'nın yanından bile geçemedim. Ama o 35 nolu otobüs... Yıllarca Kocamustafapaşa Eminönü hattında çalışan o otobüsü İstanbul yollarında görünce içimde bir hüznün dalgası yüreğimin duvarlarını amansızca dövüyor. Onu gördüğümde durup onun gidişini seyrediyorum. Pencerelerinde sanki annem, ba-

bam kardeşlerimin yüzleri var.

"Hadi atla, sen de gel" diyorlar sanki. Kımıldayamıyorum. 35 nolu otobüse binmek için bir hamle yapamıyorum. Otobüs yavaş yavaş önümden geçiyor. Annemin, babamın kardeşlerimin yüzleri önümden geçiyor, giderek uzaklaşıyor, şehrin gürültüsü içinde uzaklarda kayboluyor.

İçimden onlara el sallıyor ve "elveda benim güzel otobüsüm, elveda annem, babam, kardeşlerim, elveda Kocamustafapaşa, elveda gençliğim ve merhaba beni kutsal hüznüm" diyorum. •

enginunsal@butundunya.com.tr

Diplomasi

Afrika'da bir avcı, avlanmaya giderken yanına küçük av köpeğini de aldı. Köpek bir ara sahibinin yanından ayrıлып dolaşmaya başladı. Bir süre sonra da kaybolduğunu fark etti. Ne yapacağını düşünürken, karşıdan kocaman bir leoparın geldiğini gördü. Av köpeği, "Başım belada" diye düşündü. Yerde daha önce parçalanmış bir hayvandan kalan birkaç büyük kemik parçasına gözü ilişti. Hemen bu kocaman kemikleri kemirmeye başladı. Leopar av köpeğine iyice yaklaştığında, köpek kendi kendine yüksek sesle, "Ne kadar lezzetli bir leoparmış. Etrafta bundan başka leopar var mı acaba?" dedi.

Leopar, bir anda duraksadı. Hemen en yakındaki ağaca tırmanarak yaprakların arasına saklanıp, "Tam zamanında uyandım, yoksa bu vahşi köpeğe yem olacaktım" diye düşündü.

Olup biteni, yandaki ağacın üstündeki bir maymun dikkatle izlemişti. Maymun leoparın gözüne dostluğunu kazanmayı ve hayatını garantiye düşündü. Hemen, leoparın yanına gidip, ona bildiklerini tek tek anlattı. Leopar, av köpeğinin kendisini kandırdığını öğrenince hiddetlendi. Maymuna, "Atla sırtıma da, gidip şuna dersini verelim" dedi.

Küçük köpek, leoparla maymunun geldiğini fark edince, neler olduğunu anladı. Tekrar o kocaman kemikleri kemirmeye devam etti. Leopar yaklaştığında yine konuşmaya başladı: "Birlikte plan yaptığımız şu aptal maymun da nerede kaldı? Yarım saat önce bir leopar daha getirmek için gitti, hâlâ haber yok!.."

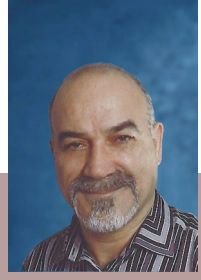

Bütün Dünya'ya Abone Olun Derginiz Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya derginize abone olmak şimdi çok kolay.
Artık bir telefonunuz veya e-posta mesajımızla abonelik işlemlerinizi
yapabilirsiniz ve derginizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:
Tel: (0312) 234 14 34 - Dahili: 1069
Gsm: (0536) 634 35 97
E-posta: abone@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

Tatsız Bir Sünnet Anısı

**Sünnet
düğünü
anıları
erkeklerin
yaşamında
önemli bir
yer tutar.**

Üstüne üstlük toplumun sünnet geleneğine, “erkeklığe geçiş” gibi fazla abartılmış bir yafta yapıştırması bu olayın başat kişisi olan erkek çocuklar üzerinde farklı psikolojik etkilenmeler yaratır. Bundan dolayı aradan yıllar geçtikten sonra bazıları o ‘önemli’ günü tatlı bir gülümsemeye anımsarken, çoğunun aklına sünnet dendiğinde buruk anılar gelir.

Henüz beş yaşındayken Beykoz çayırında yüzlerce çocukla birlikte sünnet oldum. Çok büyük bir şölen düzenlenmişti. Ne yazık ki, babam kısa bir süre önce vefat ettiği için o önemli günde yanımızda değildi. Sağlığında çalıştığı fabrikanın yöneticileri işçi çocukları için toplu sünnet töreni düzenlemeye karar verdiğinde arkadaşlarının aklına kardeşimle ben gelmişiz ve apar topar hazırlıklara başlandı. 1962 yazıydı. Beyaz sünnet elbiselerimizle Eyüp Sultan’a gitmek üzere Eminönü’nden vapura binişimizi dün gibi anımsıyorum.

Eminönü'nden bindiğimiz vapurla Üsküdar'a geçişimizi ise hiç unutamıyorum. Kıç taraftaki açık güvertede oturmuştuk.

Haliç'in çamurlu sularında seyreden yolcu vapurlarını yazlık sandalet ayakkabılara benzetmiştim. Onlar gibi altları düzdü ve çok şirindiler. Sütlüce önlerine geldiğimizde suyun rengi kızıla dönüştü. Büyük ablam suyun rengine iğrendiğini belirten bir yüz ifadesiyle bakarak "Mezbahanın kanı" dedi ve bir daha o tarafa bakmadı. Mezbahanın ne demek olduğunu bilmiyordum o zamanlar. O yüzden bulanık suların altında ne olduğunu bilemediğimiz, karanlık bir gücün yaşadığını düşünüp, ürpermiştim.

Akşama doğru evimize dönmek üzere yine Eminönü'nden bindiğimiz vapurla Üsküdar'a geçişimizi ise hiç unutamıyorum. Kıç taraftaki açık güvertede oturmuştuk. Annem hepimize büfeden çay söylemişti. Gün batı-

mına yakın gökyüzünde oluşan yalazlanmanın turuncu ışıkları tarihi yarım adadaki tüm binaların camlarından kırmızının ve morun bin bir tonuna dönüşerek yansıyor. Renklerin farklı tonlardaki göz kamaştırıcı ışıltısı aklıma dinlediğim masallardaki hazine sandıklarından çıkan değerli taşları ve periler padişahının sarayını getirmişti nedense. Tam o esnada hiç tanımadığımız yaşlı bir adam kardeşimle beni sünnet kıyafetiyle görünce gelip bize elini öptürdü ve ardından birer lira harçlık verdi. Annem bu duruma suratını assa da biz pek sevinmiştik. Marmara'dan giriş yapan rengârenk mavnaları hayranlıkla izlerken pırl pırl bir lirayı avucumda sım sıkı tutuyordum.

Vapur Dolmabahçe önlerine geldiğinde düşleyeceğimizin ötesinde bir

Palyaço hokkabaz ve akrobatlar gösteriler yapıp maharetlerini sergiliyorlardı.

görüntüyle karşılaştık. Dev bir yolcu gemisi beyaz bir kuğu gibi limana doğru süzülüyordu. Güvertesindeki denizcilerin bir örnek üniformaları, zarif bacası ve uzun direkleriyle sanki düşlerden çıkıp gelmişti. Hayranlıkla bakarken arka sırada oturan bir hanım, özlem dolu bir sesle yanındaki yolcuya, “Ankara gemisi bu. Ne unutulmaz anılar yaşadım o güvertelerde” deyiverdi. O an diğer yolcular ona doğru dönerek, gıptayla bakmışlardı. Demek bu güzel gemiyle bir deniz yolculuğuna çıkabilme ayrıcalığına erişmişti.

Sünnet töreninin yapılacağı gün Beykoz çayırı bir şölen alanına dönüştürülmüştü. Asırlık çınarların dallarına gece için yüzlerce fe-

ner asılmıştı. Ağaçlar arasına gerilen iplerdeki rengârenk bayraklar, lambalar ve balonlar çayıra düşsel bir görünüm vermişti. Kalabalığın arasına dağılmış çok sayıda palyaço, hokkabaz ve akrobat gösteriler yapıyor, tel cambazları maharetlerini sergiliyorlardı. Hemen her köşede bir kukla tiyatrosu kurulmuştu. Beş yüze yakın çocuğun sünnet olacağı söyleniyordu. Bunun için her yere sarı, yeşil, mavi, pembe renkli saten yorganların serili olduğu yataklar hazırlanmıştı. Kardeşimle paylaştığımız geniş karyolanın üzeri akrabaların ve fabrika yönetiminin hediye ettiği oyuncaklarla doluydu. İlk kez bu kadar çok ve güzel oyuncak bir arada görüyorduk. Tam ortada kurulmuş büyük sahnede ise A’dan

Z'ye dönemin önemli ses sanatçıları sırayla konser veriyordu. Rahmetli Zeki Müren'in sahneye çıkışını çok net anımsıyorum. O billur gibi sesiyle "Sünnet olan bütün kardeşlerime geçmiş olsun diyorum" anonsunu yaptığında Beykoz Çayırı alkışlarla inlemişti.

"Ucundan azıcık kesilmesine!" birkaç saat kalmıştı. Heyecanla beklerken sünnet şölenini düzenleyen fabrika yönetimi bizler için hazırladıkları yeni bir sürprizi açıkladı. Tüm çocuklar maki-

ne dairelerinden çıkan tor seslerle sulara süzülüşlerini uzaktan izlediğimiz mavnalara bindirilerek Boğaz turuna çıkartılacaktı. Annem maazallah denize filan düşerler diyerek bizi yalnız bırakmayıp yanımızda tura katıldı. Rıhtımdan hareket ettikten sonra bizim dışımızda mavnayı dolduran tüm çocukların bu geziye yalnız başlarına katıldıklarını anladık. Bu da annemin

sorumluluk ve panik duygusunu kat kat çoğaltmıştı. Küpeştelere denize sarkan, güvertede oradan oraya koşuşturan çocuklara baktıkça aklı başından gidecek gibi oluyordu.

Demeye kalmadan yakınımızdan geçen birkaç Sovyet savaş gemisinin oluşturduğu dalgalara yakalandık. Koca mavna gelen ilk dalgayla burundan havaya kalktı. Ardından büyük bir gümbürtüyle sulara gömülürken bordodan fıskıran Boğaz'ın serin suları bizleri sırlısklam ediverdi. Bu durum hemen arkadan gelen ikinci dalgayla birlikte tekrarlandı. Sonra da üçüncüsüyle. Güverteyi dolduran çocuklar neşeyle gülüşürlerken bir kenara sımsıkı tutunmuş olan annem büyük bir panik içinde çığlık çığlığa bağıyordu:

"Çocuklar denize düşüyor...!!! Yok mu kurtaran...!!!"

Hiç kimsenin denize düştüğü yoktu fakat her an bir facia olabilirdi. Sonunda kaptan dümeni kırıp bizi sakın sulara çıkarttı. O Boğaz turundan en net anımsadığım; anne-

min dalgalar karşısındaki canhıraş çığlıklarıdır.

Akşam saatlerinde çok sayıda doktor tarafından sünnet operasyonu başlatıldı. Bizler birer birer alınıp, malum işlemden geçirilirken göz alıcı bir bayram yerine dönüşmüş olan Beykoz çayırında konser ve diğer şenlikler tam gaz devam

ediyordu. Operasyonun ardından aile fertlerimizin yüzlerindeki derin hüznün ifadesi herkesin dikkatini çekmişti. Annem bunun nedenini “Babalarımı erken kaybettik. Sağ olsaydı da bugünü görebilseydi keşke” diyerek açıkladı.

Sanırım o gece ağzından başka bir söz de çıkmadı. Belli ki, hiçbir özveriden kaçınılmadan hazırlanan böylesi şatafatlı bir sünnet töreni bile genç yaşta dul kalıp, beş çocuğun tüm sorumluluğunu yüklenmesi gerçeğinin üzerinde yarattığı baskıyı unutturamamıştı.

G elelim yazının başlığında belirttiğim tatsız anıya:

Sünnetimizden üç gün sonraydı. Bir dediğimiz, iki edilmiyordu. Açıkçası şımarmıştık. Birden aklıma çilekli, çikolatalı, limonlu rengârenk dondurma topları geliverdi. Tam zamanıydı. Kardeşimi de ayarttım ve ikimiz bir ağızdan “Dondurma isteriz” diye tepinmeye başladık ve bu isteğimiz “Durun bakalım, daha henüz üç gün oldu sünnetten bu yana” denilerek reddedildi. Oysa biz kararlıydık. Sonunda çaresiz kalan annem zar zor yürüyen bizlere para vererek yakındaki pastaneye gönderdi.

Rengârenk dondurma toplarını yalayarak eve dönerken hiç ama hiç beklemediğim acı bir olay gerçekleşti. Dondurmam külâhından kayıp tozlu topraklı yola düşüverdi. Başıma gelen felakete inanamıyordum. Tüm mutlu-

Rüyamda parke taşları üzerinde sarılı, pembeli renklerle parıldayan dondurmamı gördüm ve ağlayarak uyandım.

luğum bir anda elimden uçmuştu. Salya sümük ağlayarak eve geldim ve soluk soluğa yeni bir dondurma için annemden para istedim. Bu kez şiddetle reddedildim. Katıla katıla ağlıyordum. Ne yazık ki kimse gözyaşlarımın acımadı. İkinci bir dondurma parası alamadım. Bu olay içime öyle işlemişti ki, aynı gece rüyamda parke taşları üzerinde sarılı, pembeli renklerle parıldayan dondurmamı gördüm ve ağlayarak uyandım. O renkler kafama kazınmıştı adeta.

A radan neredeyse elli sene geçti. O şatafatlı sünnet töreni sonrasında yaşadığım buruk anı ve rüyalarımın bile giren gö-rüntü gözlerimin önünden hiç gitmedi. Bugün bile dondurma alırken satıcıya çeşitlerin neler olduğunu sormadan renklerine göre sipariş veririm:

“Sarısından, pembeden, yeşilinden, morundan birer top koy” derim.

Bir seferinde yurt dışındayken yine renklerine göre dondurma siparişi verdikten sonra elimdeki külâha konan topların, domatesli, yeşilbiberli ve patlıcanlı dondurma olduğunu öğrendiğimde çok şaşırılmıştım.

Sevgiyle kalın. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Mankafa Poldi

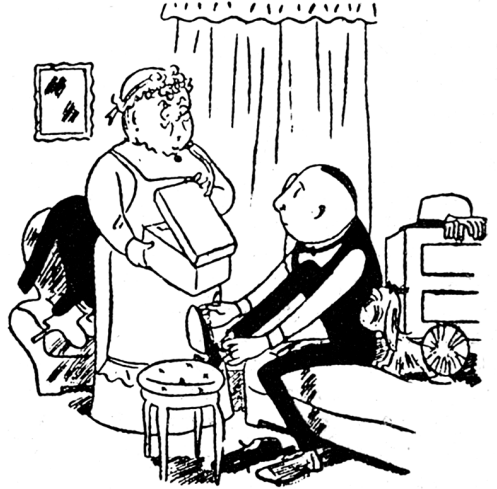
- İki erkek kardeşin de iyi mi?
- İki erkek kardeşim mi? benim bir erkek kardeşim var.
- Şakayı bırak canım, daha dün kız kardeşiniz iki erkek kardeşi olduğunu söyledi.

- Poldi, apandisit ameliyatından sonra on kilo noksan geliyorum.
- Demeyin... Kör barsağın on kilo geldiğini hiç bilmiyordum.

- Ne o dişçiden mi geliyorsun? Dişin hâlâ ağrıyor mu?
- Ağrımağa devam edip etmediğini bilmiyorum. Dişçi dişimi çekt. Diş orada kaldı.

- Niye yeni ayakkabılarını giymiyorsun Poldi?
- Ayakkabıcı bunların bir iki gün ayağımı sıkacağını söyledi de bir iki gün sonra giyeceğim.

ARALIK AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

“Sudokuun Yanıtları”

5	2	6	9	7	1	4	8	3
9	3	7	6	4	8	1	2	5
1	4	8	3	2	5	6	7	9
6	9	1	7	8	2	3	5	4
3	7	2	4	5	6	8	9	1
4	8	5	1	9	3	2	6	7
7	1	3	2	6	9	5	4	8
2	5	9	8	1	4	7	3	6
8	6	4	5	3	7	9	1	2

Sudoku yapamayanlar için

5	1	6	4	7	8	2	3	9
9	8	2	6	3	1	5	7	4
3	4	7	2	9	5	8	6	1
7	5	1	9	2	4	3	8	6
4	6	3	5	8	7	1	9	2
2	9	8	3	1	6	7	4	5
6	3	5	8	4	2	9	1	7
1	2	9	7	6	3	4	5	8
8	7	4	1	5	9	6	2	3

Sudokusuz yapamayanlar için

“Bilginizi Denetleyin”

YANITLAR

- 1-(a) Sevilen erkek 10-(b) Kırmızı-Beyaz
 2-(a) Trompet 11-(d) 1934
 3-(b) Ebru 12-(d) Nezih
 4-(a) Hurafe 13-(a) Tuval
 5-(d) Asurlular 14-(c) Kalsiyum
 6-(c) Çerçesi 15-(b) Tütün
 7-(a) Serim 16-(c) Tacikistan
 8-(b) Perde ayaklılar 17-(d) Bektaş
 9-(c) Yunanistan 18-(a) Halikarnas Balıkçısı

Satranç Çözümleri

PROBLEM: J.P.Lea

1.Vh3! Şxd4 2.Vxc3+# (1...e3 2.Vxe3+#,
 1...Şe6 2.Kxe4+#, 1...f4 2.Kd5+#, 1...c2
 2.Vxf5+#)

OYUN SONU: Carlsen-Carauna, 2012

Beyaz Kazanır

1.a6 Şa8 2.Fc5 Fb8 3.Şc4 Fc7 4.Şd5 Fd8
 5.Şe6 Fc7 6.Şd7 Fa5 7.Fe7 1-0 Filler tahtadan
 çıkıyor ve yeni vezir geliyor.

İlk dersimiz Türkçe

1-(b) 2-(a) 3-(a) 4-(c) 5-(d) 6-(b)- 7-(c) 8-(a)
 9-(b) 10-(d) 11-(c) 12-(b) 13-(c) 14-(a) 15-(c)

1	E	R	O	L	G	Ü	N	A	Y	D	I	N	OF
2	M	A	Z	A	SA	K	A	R	O	N	D	O	
3	İ	B	A	R	E	M	İ	R	O	M	A	R	
4	N	A	N	S	E	D	A	C	İ	N	A	S	
5	Y	T	P	A	R	D	E	S	Ü	N	E	M	
6	Ü	P	A	R	K	A	A	R	P	A	İ	P	
7	R	A	H	L	E	R	B	E	L	E	N	A	
8	D	R	E	T	O	B	U	R	A	T	E	R	
9	A	K	İ	T	M	U	T	A	S	Y	O	N	M
10	K	A	S	V	K	S	K	L	A	P	A		
11	U	İ	F	A	K	A	T	K	İ	T	İ		
12	L	A	L	R	İ	A	N	O	R	A	K	M	
13	S	İ	L	İ	K	A	T	M	İ	U	R	A	
14	S	K	E	D	İ	V	A	S	A	P	A	Ş	
15	A	F	K	A	R	D	A	K	A	N	A	P	A
16	T	A	R	T	İ	N	İ	S					
17	S	İ	Y	A	K	A	S	E					
18	U	K	A	L	A	T	A	R					
19	M	N	E	V	Ş	E	H	İ	R				
20	A	Y	M	A	L	İ	R	A					

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Yağmur ve Kuzey Yılmaz, Karşıyaka, İzmir

İpek Taşpınar, Afyon

İpek Geçici, Eskişehir

Göknil Gönen, Antalya

Kemal Egemen Gedik, Rize

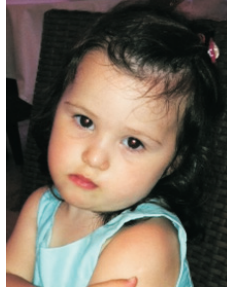
İrem Acar, Ankara

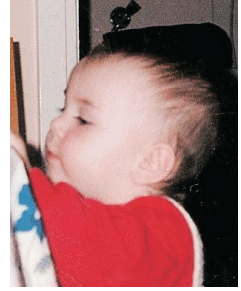
Beril Avcı, Ankara

Derin Akgün, İzmir

Filiz Meriç Atakan İstanbul

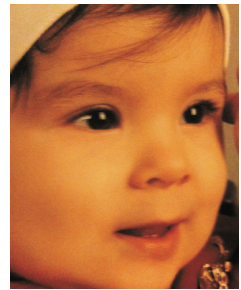
Ayşegül Özkan, Samsun

Emre Arslan, Ankara

Elif Arslan, Ankara

İdil Uğur, İstanbul

Doğukan Yıldırım, Edirne

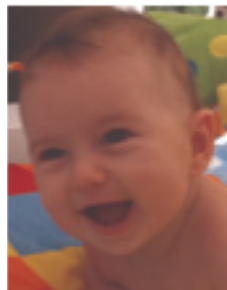
Furkan Köseoğlu, Konya

İpek Bultan, Ankara

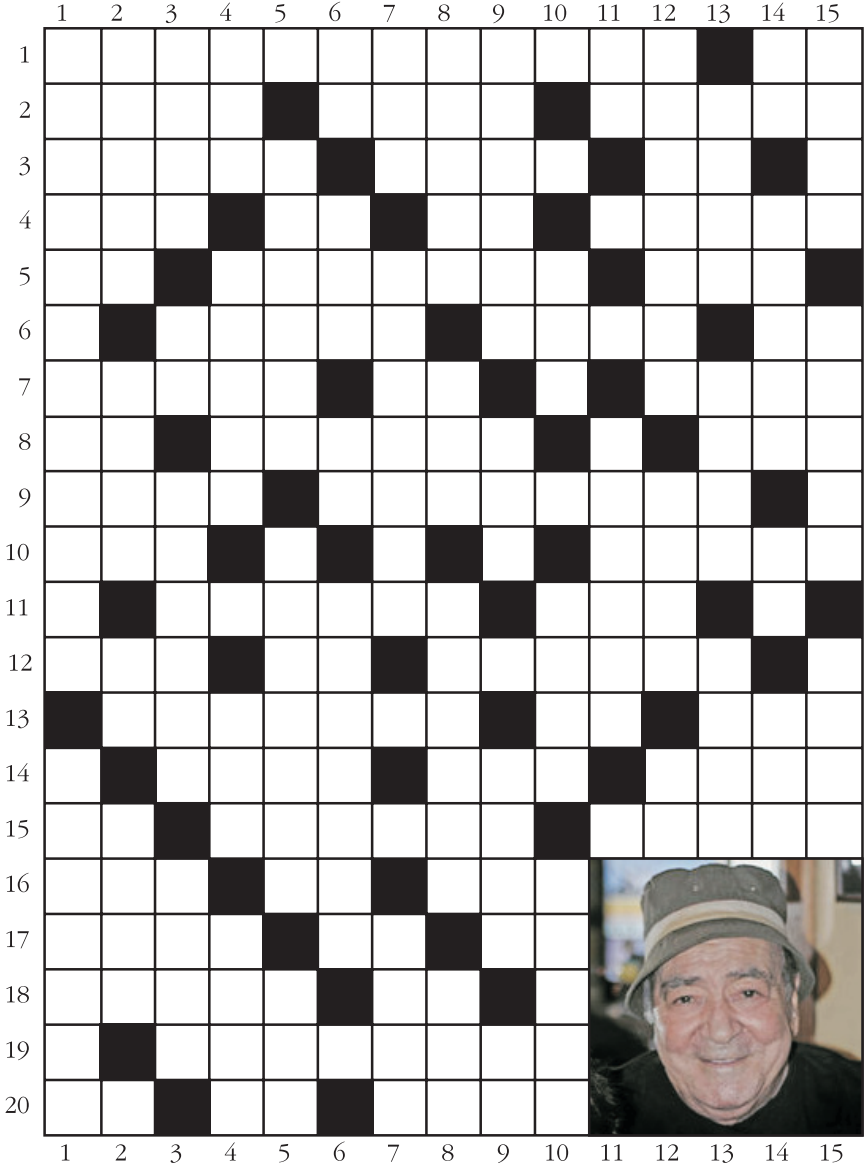
Hazal Sayın, Ankara

Nil Serin Ekmen, İstanbul

Elif Egesi Zıraman, Ankara

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1- Türk tiyatro ve sinemasının usta isimlerinden olup geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görülen sanatçımız.- Trabzon'un bir ilçesi. 2- Meşenin fındık büyüklüğündeki meyvesi.- Serçe-gillerden güzel ötüşlü bir kuş.- Fransa'da 15.yüzyıl sonlarında ortaya çıkan bir nazım biçimi. 3- Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz. - 'Joan' (Ünlü İspanyol ressam).- Eski dilde su. 4- Eski dilde ekmek.- Tavlada bir sayı.- Rusçada evet. - Çok anlamı olan bir kelimenin iyi anlamını kullanır görünerek kötüsünü öne çıkarma. 5- İterbiymun simgesi.- Serin havalarda öbür giysilerin üzerine giyilen üstlük.- Rutubet. 6- Genellikle gençlerin giydiği başlıklı bir tür üstlük.- Buğdaygillerden bir bitki.- 'Alfred Hitchcock'un bir filmi. 7- Üzerinde kitap okunan, yazı yazılan, bazıları açılıp kapanabilen alçak, küçük masa.- Rubidyumun simgesi.- Asya'da bir ırmak. 8- Akademik bir ünvanın kısa yazılışı.- Dişleri et yiyecek biçimde olan, omurgalı, memeli.- Derinin gözeneklerinden sızan, kendine özgü bir kokusu olan, tuzlu sıvı. 9- Antlaşma.- Değişim. 10- Adale.- Yakanın göğse doğru inen devrik bölümü. 11- Hastalıktan kurtulma, iyileşme.- Yetmez miktarda. 12- Değerli bir taş - Endonezya'nın plaka imi-Başlıklı, su geçirmeyen spor ceket. 13- Sili-sik asidin bazlarla birleşerek oluşturduğu tuz.- Bir soru eki.- Sınır nişanı. 14- Evcil bir hayvan.- Damar, kanal.- Kent serserisi. 15- Bağışlama.- Ege'de bir adı da İkizce olan bir ada.- Karadeniz'de Rusya'ya bağlı bir liman kenti. 16- Telli bir çalgı.- Boru sesi.- Fransa'da bir kent. 17- Kürekleri tersine kullanarak sandalı geriye yürütme. - Kiloamperin kısa yazılışı.- Selenyumun simgesi. 18- Bilgiçlik taslayan.- Uzaklık işareti. 19- Bir ilimiz. 20- Dünyanın uydusu.- Olumsuzluk belirten bir ek.- Para birimimiz.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- ' Mehmet' (1869-1944 yılları arasında yaşamış olup milli edebiyat akımının öncüsü olmuş olan şairimiz. - Çekirdeksiz bir mandalina türü. 2- Afrika'da bir başkent.- Geri, art.- İskambilde birli.- 'Sait' (Edebiyatçımız). 3- Şair.- Bir çözeltilinin asitlik veya bazlık derecesini tarif eden ölçü birimi.- Terlemekten veya sıcaktan vücutta meydana gelen küçük pembe kabartılar.- ' O'Neal ' (ABD'li ünlü aktör). 4- Bir çoğul eki.- Hızlı yüzmek için ayaklara takılan düzenek.- Arnavutluk'un para birimi.- Dünya. 5- Tut-saklık.- Devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından toplanan kamusal gelirlere verilen ad.- ' ... Gardner' (ABD'li ünlü aktrist). 6- Bir işin gerçekleştirilmesi için merkez olarak seçilen yer.- Güç.- Kemiklerin yuvarlak ucu.- Zayıf, ince, uzun boylu kimse. 7- Ad, ün.- Toprak veya madenden yapılan, bir yanı açık, vurmali çalgı.- Kırık ve çıkıkları tedavi etmede kullanılan, tahta destekleyici. 8- Ağzıda zor eriyen bir şeker türü.- Hayvanların, arka bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü.- Bitlis'in bir ilçesi.- Fütüvvet şeyhi. 9- Johann Strauss'un bir opereti.- Habeş soylusu.- Yansıma.- İridyum simgesi. 10- Azotlu besinlerin vücutta yanmasıyla oluşan ve idrarla dışarı atılan azotlu madde.- Libya'da bir liman kenti.- '...Yılmaz (Sinema sanatçımız). 11- Şarkı, türkü.- Alışılmış, doğru olarak kabul edilmişe uygun olmayan. 12-Ad belirtilerek yapılan.- Balık yakalama gereci.- Tarla sınırı. 13- Baharat olarak kullanılan ıtır-lı bir bitki.- İtalya'da bir yanardağ.- İskambilde bir renk serisi. 14- Eski dilde ateş.- Hz. Muhammed'in annesinin adı.- Matematikte sabit sayı.- Sert ritimle çalınan bir müzik türü. 15- Söz geçirirlik, saygınlık.- '.... Manastırı' (Stendhal'in bir yapıtı).- Sıcak bir cismi tutmakta kullanılan ahşap veya metal el gereci.

filizoskay@butundunya.com.tr

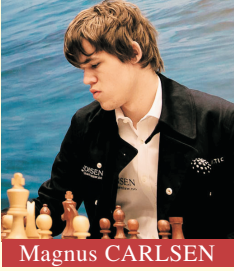

Satranç

Mustafa Yıldız

GÜNÜMÜZÜN USTALARI: II
Magnus CARLSEN

Magnus CARLSEN

Kasım 2012 itibarıyla FIDE rating sıralamasında 1. sırada yer alan Norveçli büyük usta. 1990 doğumlu. 2004 yılında Corus turnuvasını kazandı ve Karjakin'den sonra Dünya'da o zamana değin GM olan en genç satranççı olarak dikkatleri üzerine çekti. Norveç birinciliği ve birçok büyük turnuva kazandı. Ünlü şampiyon Kasparov'dan özel ders aldı ve satranç oyun gücünü hızla geliştirdi. Çok hızlı düşünen ve hesaplamaya dayalı bir oyun tarzı olan Carlsen bilgisayar çağının yetiştirdiği bir yetenek olarak sanki bir makine gibi oynuyor. Ulaşılması çok zor olan 2848 ratingle oynuyor.

Carlsen-Recebov, 2012

Tal'i Anma Yıldırım Turnuvası'nda oynanan bir oyundan alınan yandaki konumda f5 piyon sürüşünün g hattını açmak için atılan bir adım olduğunu anlamak belki kolay; ama bir sonraki hamlede, işler karışıyor: Siyah, g hattını açmak için beyaz atın tempolu isteğinde vezirini kaçsa c5 karesindeki at korumasız kalıyor. g hattı açılınca da beyaz aletler siyah şahı avlıyor. Oyun şöyle sürdü:

26.f5! exf5 27.Axf5!! gxf5 Hat açılıyor, beyaz at öldü ama diğer beyaz figürler siyah şaha ölümcül saldırıya başlayabilirler.

28.Vg3+ Recebov terk etti, çünkü 28...Şh7 29.Kxf5 ve 30.Kh5+ # hamlelerine karşı çözüm yok.

Carlsen-Ernst, 2005

İlk kez parladığı 2005 Corus turnuvasında oluşan yandaki konumda Carlsen, mat etmek için bir sürü taş feda ediyor ve muradına eriyor. İzlemeye değer.

18.Ag6!! fxg6 19.Vxe6+ Şh8 20.hxg6 Ag8 21.Fxh6!! gxh6 22.Kxh6+!! Axh6 23.Vxe7 (h7 karesinden mat tehdidi.) 23...Af7

24.gxf7 (g ve h dikeylerinden merdiven matı tehdidi.) 24...Şg7 25.Kd3 Kd6 26.Kg3+ Kg6 27.Ve5+ Şxf7 28.Vf5+ Kf6 29.Vd7+ #

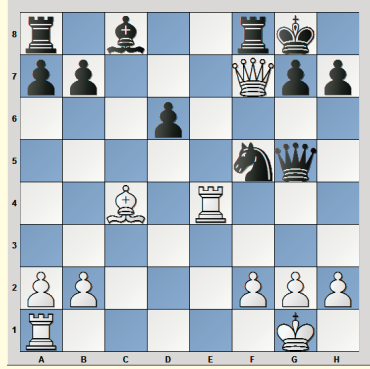
İSKOÇ AÇILIŞINDA BİR TUZAK

9-10-11 Kasım 2012 tarihlerinde Kartal Belediyesi tarafından düzenlenen Atatürk Satranç Turnuvası'nın son turunda izlediğim bir oyunda turnuvanın favorilerinden deneyimli oyuncu Cem Önem, daha yeni turnuvalarda oynamaya başlamış Türker Kınataş'ın kendisine hazırladığı bir tuzağı geç fark edince oyunu ve ödülü kaybetti. Oyun şöyle oynandı.

Kınataş-Önem, Kartal, 2012

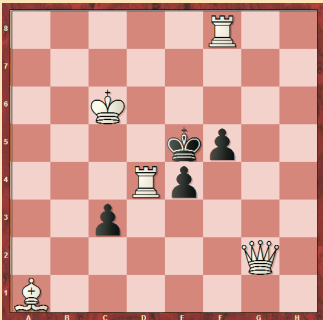
1.e4, e5 2.Af3, Ac6 3.d4 (İskoç açılışının tipik hamlesi) 3...exd4 4.Fc4 Fc5 Beyazlar, piyonu almıyor, taş geliştiriyor. 5.c3 Af6 6.cxd4 Fb4+ 7.Ac3 Axe4 e dikeyi açıldı, kim önce rok yaparsa açık dikey onun işine yarar. 8.0-0, Fxc3 9.d5!, Ff6 10.Ke1, 0-0 11.Kxe4, Ae7 12.d6, cxd6 13.Vxd6, Af5 14.Vd5, Ae7 15.Vd6, Af5 16.Vd5, d6 17.Ag5!! Fxg5 18. Fxg5 Buraya kadar açılış kitabından oynandı.

18...Vxg5?? Karşılıksız figür kazanan siyahlar bir sonraki hamlede beyazın vezir fedasını gözden geçiriyor. 19.Vxf7+ Siyah düşündü, mattan kurtuluş olamayacağını gördü ve terk etti. 1-0

PROBLEM

J.P.Lea 2012

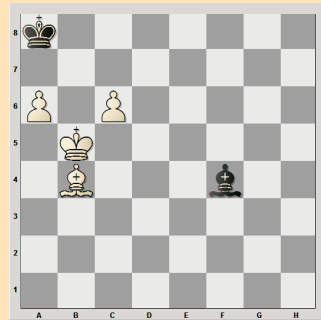

2#

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

Carlsen-Carauna, 2012

Beyaz Kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Türk Ordusuna Balyoz

Em. Org.
Ergin Saygun

Kaynak Yayınları

43 yıl ülkesine koşulsuz bir sevgi ile hizmet eden, “Şimdi kuvvet bizde değil ama hak bizimdir!” diyen Ergün Saygun'dan çetin koşullarda tutulan notlar: “Devlette bu kadar sene hizmet ettikten sonra dünyada hiç dostumuz olmadığını rahatlıkla söyleyebilirim. Hiç bir ülkeye kalben bağlı olmadığım gibi, hiç bir ülkeye de nefret duymam. Yine bu kadar yıl hizmetten sonra öğrendiğim bir başka şey de, Batı'nın çekindiğine saygı duyduğudur. Onun için de her dediklerine evet dememek, direnmek lazımdır. Eskiden uluslararası ilişkilerde temel prensip birbirlerinin içişlerine karışmamaktı. İç işlerine karışmak, şöyle yap, böyle olmalı, şunu beğenmedim demek makbul ve normal karşılınır bir yöntem oldu. (...) Global siyasetin ve ekonominin başrol oyuncuları, hatta düzenleyicileri haline geldiler (...) Aklıma ister istemez büyük Atatürk'ün yıllar önce ortaya attığı ve bir çok tartışmalar yol açan karma

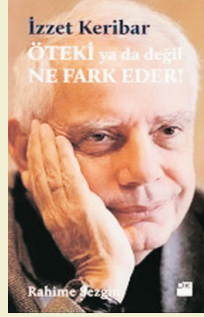
ekonomi modeli geliyor. Son yıllardaki gelişmeler Türkiye'nin Doğu ve Batı arasındaki gerçek köprü görevini ortaya çıkarmış, ülkemizi vazgeçilmez bir konuma taşımıştır. Bu tarihi bir fırsattır ve ziyan edilmemesi gerekir. İşte böyle.

İzzet Keribar

Öteki yada değil Ne Fark Eder!

Rahime Sezgin

Doğan Kitap

Önde gelen fotoğraf sanatçılarımızdan İzzet Keribar'ın yaşam öyküsü, aynı zamanda Türkiyeli Musevilerin tarihi. Büyükada'dan dünyaya yayılan bir yaşam. “Atatürk'ün ismi evde sık sık geçer. Musevilerin büyük hayranlık beslediği Atatürk'e karşı Keribar ailesinin evinde de sevgi ve saygı sonsuzdur (...) Atatürk (İzzet'in teyzesini) dansa kaldırr. İzzet bu öyküyü defalarca beğenir ve dansa kaldırr. İzzet, bu öyküyü defalarca dinler. O Atatürk'ü tanımamıştır ama çocuk dünyasında onu en sevdiği insanlar arasında birinci sıraya koymuştur.” İkinci Dünya Savaşı yılları, Varlık Vergisi, Pera Palas, Mısır, Mekke, Kore, Japonya, Paris... Müzik ile başlayan sanat aşkı fotoğrafla zirveye çıktı. “Bugüne kadar ne işimde, ne kamuda, ne de askerlikte bir ayrımcılık hissettim(...)

Evrim mi? Yaratılışçı- lık mı?

Eugenie C. Scott

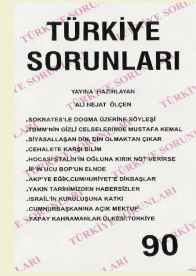
Evrensel Basım
Yayın

“Geçmiş en az 2500 yıl öncesine dayanan, insanlık tarihinin bilinen bu en eski tartışması son 20-30 yılda çok daha geniş kesimleri cephelendirerek etkisini arttırdı. Dünya genelinde süren tartışmanın en yoğun yaşandığı ülkelerden biri ABD ise diğeri ise kesinlikle Türkiye’dir! Özellikle ülkemizde, evrim ve yaratılışa dair böyle-sine yoğun tartışmalar yaşanırken, konuyu her yönüyle, ayrıntılı ve derli toplu ele alan bir kaynak bugüne dek ne yazık ki yoktu. Tartışmayı, tarafların görüş ve sorularını, bilimin yanıtlarını bütün detaylarıyla ele alan kitap, bu ihtiyacı karşılayacak niteliktedir. Bu kitap evrim-yaratılış tartışmasını bilimsel, eğitsel, tarihsel, dinsel, yasal ve politik yanlarıyla objektif bir pencereden ve tek kaynak olarak ele alıyor. En önemlisi ise, karşıt görüşleri ve sorularını bizzat kendi kaynaklarından aktarıyor. ABD’de uzun yıllar bilim eğitimi üzerinde yoğunlaşan Eugenie C. Scott, donanımı ve konuya hakimiyetiyle, tartışmanın her boyutunu ayrıntısıyla öğreneceğimiz ender kişilerden...

Türkiye Sorunları

Ali Nejat Ölçen

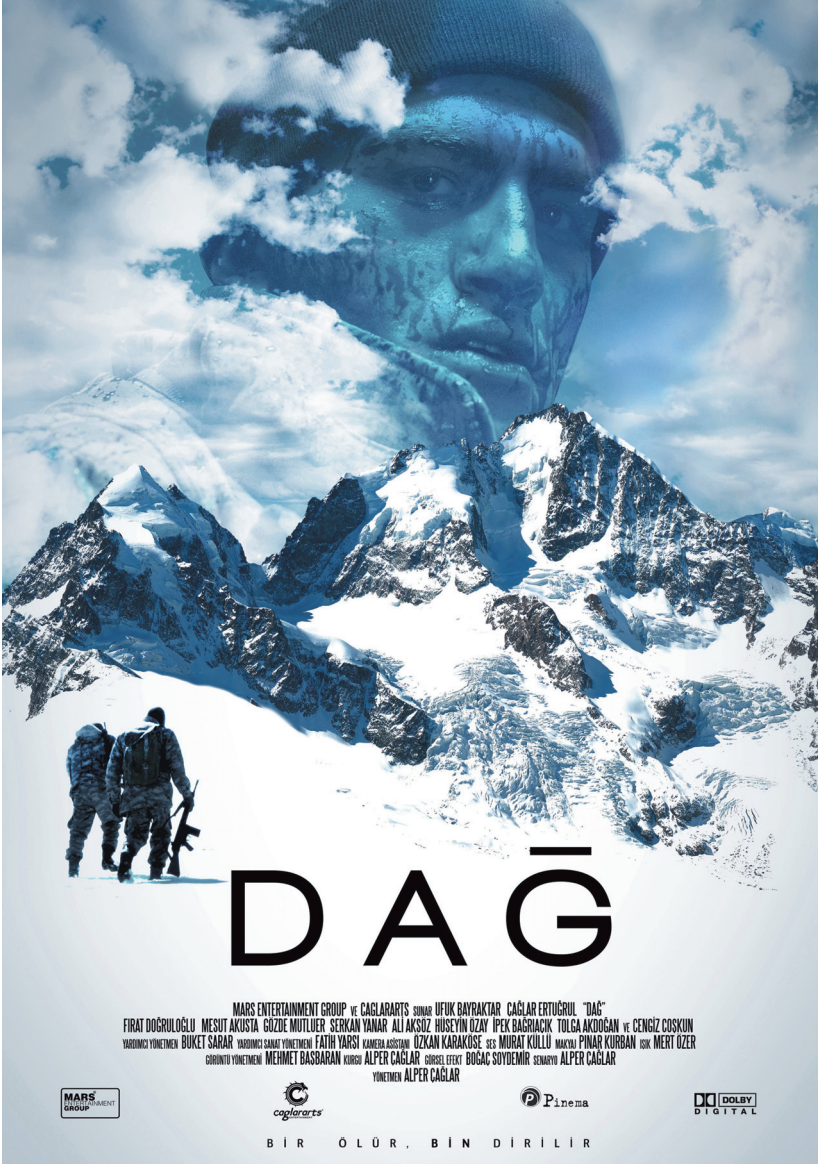
Ali Nejat Ölçen, 90. yaşına 19 yıldır kendi olanakları ile yayımladığı ve ücretsiz olarak ilgilenen ve bilgilennmek isteyen herkese ayırım gözetmeksizin ulaştırdığı Türkiye Sorunları adını taşıyan kitap dizisinin 90. Sayısı ile adım attı. “Türkiye Sorunlar Dizisi’nde bilimle siyasetin arakesitini yakalamaya çalışacağız!” sözüyle 1994 Şubat ayından beri iki ayda bir yayınlanan Türkiye Sorunları, her sayıda güncel konular kadar evrensel değerleri de ele alıyor. Sokrates ile söyleşiler, ulusal ve uluslararası yayın, çalışma ve yazılar, çeviriler ile dopdolu kitaplar. İlk sayıda yer alan “Niçin” girişi önemli belirlemeleri içeriyor: “Korkmayan, korkutulmayan ve korkutmayan bir toplum için. Anadolu insanı, 1000 yılı aşkın süre içinde, korkutularak yönetilmeye öylesine alıştırılmıştır ki, hemen hemen korku duymadan yapabileceği iş kalmamış gibidir. Korkmayan, korkutulmayan ve korkutmayan bir toplum yaratmanın düşünsel koşullarını oluşturmaya katkıda bulunmak için çıkıyoruz.” (Bilgi için Dr. Ali Nejat Ölçen: 0312 490 66 81 www.olcen.net)

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: GÜLEN KATIRCIOĞLU, ANKARA

MARS ENTERTAINMENT GROUP VE ÇAĞLARARTS SUNAR UFUUK BAYRAKTAR ÇAĞLAR ERTUĞRUL "DAĞ"
FIRAT DOĞRULÖĞLÜ MESUT AKUSTA GÖZÜE MÜTLÜER SERKAN YANAR ALI AKSİZ HÜSEYİN ÖZAY İPEK BAĞRIACIK TULGA AKDOĞAN VE CENGİZ ÇOKKUN
YARDIMCI YÖNETMEN BÜKRET SARAR YARDIMCI SENARİ YÖNETMEN FATH YARSI KAMERA ASİSTAN ÖZKAN KARAKÖSE SES MURAT KÜLLÜ MANKI PINAR KURBAN Gök MERT ÖZER
GÖRÜNTÜ YÖNETMEN MEHMET BASBARAN KURSU ALPER ÇAĞLAR GÖRSEL EFEKT BOÇAC SOYDEMİR SENARYO ALPER ÇAĞLAR
YÖNETMEN ALPER ÇAĞLAR

BİR ÖLÜR. BİN DİRİLİR

Biri uzun, diğeri kısa dönem iki genç askerin kardeşlik ve cesaret kavramlarını keşfettiği bir kahramanlık öyküsü

SİNEMALARDA

T Ü R K R E S S A M L A R I

MAHMUT KARATOPRAK

1953'te Kayseri'de doğan sanatçı, 1973'te Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'na girdi, 1978'de Mustafa Aslier Atölyesi'nden mezun oldu. 1984 Simavi Vakfı ve İstanbul Belediyesi Özel Ödülleri, 1977 Kültür Bakanlığı Özel Ödülü, 1977 ikincilik ödülü, Skopje 1973 üçüncülük ödülü Marostica-İtalya gibi ödüllerin sahibi Mahmut Karatoprak'ın resimlerinden bir bölümü, 5 Aralık - 5 Ocak tarihleri arasında Galeri Selvin'in, Arnavutköy Dere Sok. No: 3 Arnavutköy, Beşiktaş, İstanbul adresindeki salonunda, "Suyun Boğulduğu Yer" ismiyle sergilenecektir.

ISSN 1301-7608

9 771 301 760320